

AÐALSKIPULAG SKAFTÁRHREPPS –2010-2022

Greinargerð

11. apríl 2011

**Aðalskipulag
SKAFTÁRHREPPS
2010-2022**

LANDMÓTUN®

**Yngvi Þór Loftsson
Margrét Ólafsdóttir
Óskar Örn Gunnarsson**

11. apríl 2011

Mynd á forsíðu af Lakagígum, Helga Davids

Skaftárhreppur

Aðalskipulag 2010-2022

Aðalskipulag þetta sem auglýst hefur verið samkvæmt 18. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 með síðari breytingum var samþykkt af sveitarstjórn Skaftárhrepps

þann 11. apríl 2011.

Aðalskipulag þetta var afgreitt af Skipulagsstofnun til staðfestingar ráðherra samkvæmt 19. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 með síðari breytingum

þann 3. 6 2011.

Stefan Thors

Björge Þj. Arnarhótt

Aðalskipulag Skaftárhrepps var staðfest af umhverfisráðherra

þann 21. nóv. 2011.

Sveinbjörg Svavarsdóttir *Jóns Þorgerðsdóttir*

Aðalskipulag Skaftárhrepps 2010-2022 er staðfest með fyrirvara um niðurstöður mats á umhverfisáhrifum þeirra framkvæmda sem hðar eru mati á umhverfisáhrifum samkvæmt lögum nr. 106/2000.

Frestað er staðfestingu þess hluta aðalskipulags Skaftárhrepps 2010-2022 er varðar legu háspennulínu frá Hólmsárvirkjun að Búlandsvirkjun og frá henni til norðurs að Sigöldulínu 4 sbr. bréf ráðuneytisins dags. 17. október 2011 og auðkenning á uppdrætti sem undirritaður er af ráðherra dags. 21. nóvember 2011.

EFNISYFIRLIT

1. FORSENDUR OG SAMANTEKT	5
1.1 INNGANGUR	5
1.2 LEIÐARLJÓS OG MEGINMARKMIÐ	5
1.3 FYRIRLIGGJANDI SKIPULAGSÁÆTLANIR	6
1.4 YFIRLIT UM ÁHERSLUR OG HELSTU VERKÞÆTTI	7
1.5 KYNNING OG SAMRÁÐ	7
1.6 BREYTINGAR Á SVÆÐISSKIPULAGI MIÐHÁLENDISINS 2015	8
1.7 HELSTU BREYTINGAR Á AÐALSKIPULAGI SKAFTÁRHREPPS 2002-2014	8
1.8 KORTAGRUNNAR OG UPPDRÆTTIR	9
1.9 ÍBÚAFJÖLDI OG ÞRÓUN BYGGÐAR	10
1.10 ATVINNUSKIPTING	12
1.11 HEFÐBUNDINN LANDBÚNAÐUR	13
1.12 KORNRÆKTARSKILYRÐI	14
1.13 FLOKKUN FERÐAMANNASTAÐA	16
1.14 MÖGULEIKAR Á JARÐSÖGUGARÐI (GEOPARK)	18
1.15 VATNAJÖKULSÞJÓÐGARÐUR	20
1.16 YFIRLÝSING UM SAMSTARF SKAFTÁRHREPPS OG UMHVERFISYFIRVALDA	24
1.17 ÁHERSLUATRÍÐI Í STARFI VATNAJÖKULSÞJÓÐGARÐS Á VESTURSVÆÐI VERÐI AF STÆKKUN ÞJÓÐGARÐSINS (VATNAJÖKULSÞJÓÐGARÐUR, JANÚAR 2011)	26
1.18 UMHVERFISÁHRIF OG HELSTU NIÐURSTÖÐUR ÚR UMHVERFISSKÝRSLU	28
1.19 AFGREIÐSLA EFTIR AUGLÝSINGU	28
2. LANDNOTKUN Í DREIFBÝLI	31
ATVINNA OG ÞRÓUN BYGGÐAR	31
2.1 LANDBÚNAÐARSVÆÐI NEÐAN 200 M Y.S.	31
2.2 ÓBYGGÐ SVÆÐI OFAN 200 M Y.S.	35
2.3 OPIN SVÆÐI TIL SÉRSTAKRA NOTA	36
2.4 SVÆÐI FYRIR FRÍSTUNDAFYGGÐ	36
2.5 SVÆÐI FYRIR ÞJÓNUSTUSTOFNANIR	39
2.6 VERSLUNAR- OG ÞJÓNUSTUSVÆÐI	40
2.7 IÐNAÐARSVÆÐI	43
2.8 EFNISTÖKUSVÆÐI	44
2.9 SORPFÖRGUNARSVÆÐI	47
VERND OG NÁTTÚRUVÁ	47
2.10 NÁTTÚRUVERNÐARSVÆÐI	47
2.11 ÞJÓÐMINJAVERNÐARSVÆÐI	50
2.12 SKILGREINING VATNSGÆÐA OG FLOKKUN VATNS	53
2.13 HVERFISVERND	55
SAMGÖNGUR OG VEITUKERFI	58
2.14 SAMGÖNGUR	58
2.15 VEITUR	60
2.16 SVÆÐI UNDIR NÁTTÚRUVÁ	61
3. LANDNOTKUN Á KIRKJUBÆJARKLAUSTRI	63
ATVINNA OG ÞRÓUN BYGGÐAR	64

3.1	ÍBÚÐARSVÆÐI.....	64
3.2	SVÆÐI FYRIR ÞJÓNUSTUSTOFNANIR	65
3.3	VERSLUNAR- OG ÞJÓNUSTUSVÆÐI	65
3.4	ATHAFNASVÆÐI.....	66
3.5	IÐNAÐARSVÆÐI	67
3.6	SORPFÖRGUNARSVÆÐI	67
3.7	SVÆÐI FYRIR FRÍSTUNDAÞYGGÐ	68
3.8	OPIN SVÆÐI TIL SÉRSTAKRA NOTA	68
3.9	ÓÞYGGÐ SVÆÐI	69
3.10	LANDBÚNAÐARSVÆÐI	69
3.11	EFNISTÖKUSVÆÐI	69
VERNDARSVÆÐI OG NÁTTÚRUVÁ		70
3.12	NÁTTÚRUVERNDARSVÆÐI	70
3.13	ÞJÓÐMINJAVERNDARSVÆÐI	70
3.14	VATNSVERND	70
3.15	SVÆÐI UNDIR NÁTTÚRVÁ	70
SAMGÖNGUR OG VEITUR.....		71
3.16	SAMGÖNGUR.....	71
3.17	VEITUR	72
HEIMILDIR.....		73
FYLGISKJÖL.....		75
1.	BREYTINGAR SEM HÖFÐU VERIÐ GERÐAR Á GILDANDI AÐALSKIPULAGI FYRIR ENDURSKOÐUN	75
2.	MATSSKYLDAR FRAMKVÆMDIR SKV. LÖGUM UM MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM.....	76

1. FORSENDUR OG SAMANTEKT

1.1 Inngangur

Skaftárhreppur varð til árið 1990 með sameiningu fimm hreppa Hörgslandshrepps, Kirkjubæjarhrepps, Leiðvallarhrepps, Skaftártunguhrepps og Álftavershrepps. Núgildandi Aðalskipulag Skaftárhrepps 2002 -2014, sem staðfest var 26. mars 2003, var fyrsta heildarskipulag af öllu sveitarfélaginu og frá þeim tíma hefur farið fram endurskoðun á afmörkuðum svæðum í dreifbýli og þéttbýli.

Stærð sveitarfélagsins er um 6800 km² og er eitt landstærsta sveitarfélag landsins sem þekur um 7% af Íslandi. Að vestan liggja mörkin nálægt Blautukvísl á Mýrdalssandi, um Höfðabrekkujökul/Kötlujökul og Mýrdalsjökul. Að austan ráða sýslumörk nærri Sandgígjukvísl á Skeiðarársandi. Í norðri eru mörkin á Vatnajökli og eftir Tungnaá.

Þær miklu breytingar sem stofnun Vatnajökulspjóðgarðs hefur á sveitarfélagið hefur hins vegar þau áhrif að mikilvægt er að fram fari heildarendurskoðun á aðalskipulaginu. Stofnun þjóðgarðsins og fyrirhuguð stækkun hans kallar á nýjar áherslur í stefnumörkun aðalskipulagsins og breytta landnotkun. Einnig hafa komið fram tillögur að nýjum iðnaðarsvæðum/orkuvinnslusvæðum innan sveitarfélagsins.

Umfram það sem af tillögu um stækkun þjóðgarðs leiðir, tekur sveitarstjórn ekki efnislega afstöðu til útfærslu virkjanaáforma í Skaftárhreppi, en telur þó að í endurskoðuðu aðalskipulagi verði haldið því svigrúmi sem óskað hefur verið eftir af virkjanaaðilum. Umrædd svæði verði því afmörkuð sem iðnaðarsvæði með fyrirvara um niðurstöðu rammaáætlunar, rannsókna og umhverfismats. Niðurstöður rammaáætlunar liggja enn ekki fyrir. Til umfjöllunar á Alþingi er lagafrumvarp iðnaðarráðherra um Verndar og nýtingaráætlun vegna virkjunar fallvatna og háhitasvæða, þingskj.81 mál 77. Taki áðurnefnt lagafrumvarp gildi er ljóst að skv. ákvæði 7. greinar ber sveitarstjórnnum að samræma skipulag þágildandi verndar- og nýtingaráætlun.

Hlutverk aðalskipulags samkvæmt lögum er að móta stefnu sveitarfélagsins um landnotkun í stórum dráttum. Aðalskipulagið byggir jafnframt á fyrirbyggjandi aðalskipulagsáætlun fyrir tímabilið 2002-2014 og svæðisskipulagi Miðhálandis Íslands 2015.

Greinargerðin skiptist í eftirfarandi þrjá hluta:

1. Forsendur og samantekt.
2. Landnotkun í dreifbýli.
3. Landnotkun á Kirkjubæjarklaustri.

1.2 Leiðarljós og meginmarkmið

Markmið sem sett eru fram í aðalskipulagi eru m.a. ætluð til að:

- Stýra aðalskipulagsvinnunni, m.a. um hvað beri að leggja áherslu á.
- Skýra frekari skipulagsvinnu í framhaldinu s.s. deiliskipulag.
- Vera vegvisir fyrir ákvarðanir í skipulags- og byggingarmálum og öðrum málaflokkum eftir því sem við á.

Leiðarljós aðalskipulagsins er að efla viðgang og vöxt sveitarfélagsins til hagsbóta fyrir íbúa þess.

Áhersla er lögð á hófsemd og virðingu í umgengni við náttúruna, hagkvæma nýtingu lands og landsgæða, eðlilega þróun og æskilega nýbreytni í atvinnuháttum og trausta velferðarþjónustu.

Samfélag og velferð þar sem lögð er áhersla á:

- Vandaða stjórnslu.
- Trausta velferðarþjónustu.
- Öflugt skóla- og fræðslustarf.
- Fjölbreytt menningarlíf.
- Góða aðstöðu til útivistar og tómstundastarfs.

Atvinnumál þar sem lögð er áhersla á

- Farsæla þróun atvinnugreina sem byggja á landkostum svæðisins.
- Stuðla að nýjungum og aukinni fjölbreytni í atvinnulífi.
- Unnið verði að tengingu matvælaframleiðslu og ferðarþjónustu á svæðinu.

- unnið markvisst að því að treysta grundvöll fyrir starfsemi sem byggir á sérþekkingu um náttúru og sögu Skaftárhrepps.

Umhverfi, land og landsgæði þar sem lögð er áhersla á:

- Að vernda vistkerfi svæðisins.
- Sjálfbæra nýtingu auðlinda.
- Virðingu í umgengni við náttúruna.
- Að skipulag og landnýting byggji á faglegri umfjöllun, þekkingu og skynsemi.
- Brugðist verði við óæskilegum áhrifum náttúruaflanna af varfærni gagnvart náttúru og umhverfi.
- Að virkjanaáform og hugsanlegar framkvæmdir lúti skilyrðum umhverfismats og hlíti samanburði við aðra nýtingarkosti sem íbúar sveitarfélagsins telja fýsilega.
- Að raforkuvinnsla nýtist til fjölbreyttrar atvinnuuppbyggingar í Skaftárhreppi.
- Að hlunnindi jarðeigna á svæðinu verði ekki skilin frá landinu með sölu eða látin öðruvísi af hendi til annarra til varanlegrar eignar.
- Að fjölbreytt landslag fái að njóta sín.
- Skynsamlega og hagkvæma landnýtingu.
- Að gott landbúnaðarland verði ekki tekið til annarra nota en til landbúnaðar.
- Að fagurt og vel hirt umhverfi einkenni dreifbýli svæðisins.
- Að þéttbýlið sé skipulagt með öryggi og velferð íbúanna að leiðarljósi jafnframt því að vera hagkvæm miðstöð fjölbreyttrar þjónustustarfsemi fyrir íbúa sveitarfélagsins og ferðamenn.

Samgöngur og samvinna þar sem lögð er áhersla á eftirfarandi atriði

- Greiðar og öruggar samgöngur innan sveitarfélagsins og til nálæggra staða.
- Góðar samgöngur eru lykilatriði í uppbyggingu fjölbreyttrar atvinnustarfsemi á svæðinu.

1.3 Fyrirliggjandi skipulagsáætlanir

Í Skaftárhreppi liggja fyrir eftirfarandi skipulagsáætlanir:

Svæðisskipulag:

Svæðisskipulag Miðhálandis Íslands 2015. Skipulagsuppdráttur 1:350.000 ásamt greinargerð. Staðfest 10. maí 1999. Það gildir fyrir land innan markalínu sem dregin var á milli heimalanda og afrétta. Í leiðbeiningarriti Skipulagsstofnunar, Skilgreining landnotkunar í aðalskipulagi á miðhálandinu (2. útg. 2002), er skýrt hvernig túlka megi ákvarðanir um landnotkun í svæðisskipulaginu þegar unnið er að aðalskipulagi sem tekur til Miðhálandisins.

Aðalskipulag:

Aðalskipulag Skaftárhrepps 2002-2014, sem var staðfest 20. mars 2003. Sveitarfélagsuppdráttur í mkv. 1:100.000, og þéttbýlisuppdráttur fyrir Kirkjubæjarklaustur í m.kv. 1: 10 000 ásamt greinargerð. Gerð er grein fyrir þeim breytingum sem hafa verið staðfestar fram að endurskoðun í fylgiskjali 1.

Deiliskipulag:

Frá því að gildandi aðalskipulag var staðfest hefur verið unnið að eftirtöldum deiliskipulögum:

- Deiliskipulag fyrir Klausturveg 3-5, afmörkun lóðar.
- Deiliskipulag íbúðabyggðar austan Klausturhóla á Kirkjubæjarklaustri.
- Deiliskipulag fyrir urðunarsvæði á Stjórnarsandi.
- Deiliskipulag iðnaðar- og athafnasvæðið lðjuvöllum, Kirkjubæjarklaustri.
- Deiliskipulag við Hæðargarðsvatn í landi Hæðargarðs.
- Deiliskipulag fyrir ferðaþjónustu í landi Efri – Víkur.
- Deiliskipulag ferðaþjónustu að Hunkubökkum.
- Deiliskipulag frístundabyggðar í landi Botna.
- Deiliskipulag frístundabyggðar í Hrífunesi.
- Deiliskipulag frístundabyggðar í landi Skálmabæjar.
- Deiliskipulag frístundabyggðar í landi Hörgsdals.
- Deiliskipulag frítímabyggðar og þjónustuhús í landi Hörgslands 1.
- Deiliskipulag fyrir fiskeldistöð í landi Teygingalækjar.

- Deiliskipulag hótélbyggingar á Sléttuhrauni í landi Núpa.
- Deiliskipulag fyrir Blágil á Síðumannaafretti.
- Deiliskipulag fyrir Hólaskjól í Lambaskarðshólum.

1.4 Yfirlit um áherslur og helstu verkþætti

Endurskoðun á aðalskipulagi Skaftárhrepps sem hér er kynnt byggir á grunni gildandi aðalskipulags og eru margir þættir því óbreyttir. Helstu breytingartillögur taka til nýrra iðnaðarsvæða fyrir orkuvinnslu og stækkunar á Vatnajökulspjóðgarði. Þá var mikil vinna lögð í umfjöllun um vatnaveitingar í Eldhrauni, aurburð og landsspjöll Skaftár í samvinnu við Umhverfissráðuneytið og stofnanir þess. Ekki liggja fyrir niðurstöður í því máli en gerð er grein fyrir viljayfirlýsingu Skaftárhrepps og umhverfisyrvalda frá 4. febrúar 2011 í samantekt aðalskipulagsins. Í tengslum við mögulegar nýjar áherslur í landbúnaði þá voru kornræktarskilyrði í sveitarfélaginu kortlögð og metin.

Frá Skaftárhreppi skipuðu Bjarni Daníelsson sveitarstjóri, Jóhannes Gissurarson og Þorsteinn M. Kristinsson vinnuhóp aðalskipulagsins.

Skipulagsráðgjafar frá Landmótun voru Yngvi Þór Loftsson landslagsarkitekt, Margrét Ólafsdóttir landfræðingur og Óskar Örn Gunnarsson skipulagsfræðingur.

1.5 Kynning og samráð

Íbúafundir

Endurskoðun á aðalskipulagi Skaftárhrepps hefur verið til umfjöllunar hjá sveitarstjórn frá því í október 2007. Við mótun aðalskipulagstillögu hefur verið leitað eftir athugasemdum og ábendingum frá íbúum og hagsmunaaðilum á þremur íbúafundum. Fyrsti íbúafundurinn var í mars 2008 þegar óskað var eftir ábendingum áður en tillögur höfðu verið settar fram. Fyrir þann fund gafst íbúum og hagsmunaaðilum tækifæri að ræða einslega við skipulagsráðgjafa, skipulagsfulltrúa, sveitarstjóra, formann skipulags- og byggingarnefndar og oddvita vegna endurskoðunar aðalskipulags Skaftárhrepps.

Á íbúafundi í nóvember 2009 voru kynntar tillögur og hugmyndir á endurskoðun aðalskipulagsins og áherslur í vinnu við umhverfisskýrslu. Þriðji og síðasti íbúafundurinn var haldinn 8. mars 2010 þar sem kynnt var tillaga sveitarstjórnar til auglýsingar.

Frá íbúafundi í nóvember 2009 (ljósm. Gunnar Þorkelsson).

Samráð við ríkisstofnanir og nágrannasveitarfélögin

Samkvæmt skipulagsreglugerð gr. 3.2 ber að hafa samráð við ýmsar ríkisstofnanir þegar unnið er aðalskipulag. Samráðsfundir voru haldnar með Umhverfissráðuneytinu og Landgræðslunni um stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs og aðgerða á vatnasvæði Skaftár og Vegagerðinni um breytingar á vegum og efnisnánum. Þegar sveitarstjórn sendi tillöguna til Skipulagsstofnunar með ósk um leyfi til auglýsingar var eftirfarandi aðilum send aðalskipulagstillagan til umsagnar.

- Umhverfisstofnun.**
- Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið.
- Kirkjugarðsráð (Skipulagsnefnd kirkjugarða)*.
- Fornleifavernd ríkisins.*
- Heilbrigðiseftirlit Suðurlands.*
- Vegagerðin.*
- Veðurstofu Íslands.
- Skógrækt ríkisins.*
- Samvinnunefnd um svæðisskipulag Miðhálandisins.**
- Suðurlandsskógar.*
- Rarik.*
- Sveitarfélagið Hornafjörður.
- Mýrdalshreppur.
- Rangárþing ytra.
- Rangárþing eystra.
- Ásahreppur.
- Þingeyjarsveit.
- Skútustaðahreppur.

* Umsagnir sem höfðu borist áður en sveitarstjórn samþykkti að auglýsa tillöguna.

** Umsagnir sem bárust síðar.

Samráð við fyrirtæki og hagsmunaaðila

- Suðurorka vegna Búlandsvirkjunar.
- Landeigenda Skálar vegna Skálarvirkjunar.
- Landeigenda Dalshöfða vegna Hnútvirkjunar.
- Landsvirkjun.*
- Landsnet.*
- Flugstöðir.*

*Umsagnir sem höfðu borist áður en sveitarstjórn samþykkti að auglýsa tillöguna.

1.6 Breytingar á svæðisskipulagi Miðhálandisins 2015

Við gerð gildandi aðalskipulags var tekið mið af samþykkt samvinnunefndar miðhálandis dags. 13. mars 2001 um landnotkunarákvæðanir í aðalskipulagi á miðhálandinu.

Í aðalskipulagstillögunni eru eftirfarandi breytingar gerðar á svæðisskipulagi Miðhálandisins og voru þær kynntar fyrir samvinnunefnd um svæðisskipulag Miðhálandisins í apríl 2010:

- Stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs.
- Lagt er til að hverfisverndarsvæði og svæði á náttúruverndarsvæðum sem eru innan svæðis sem tillagan er um fari undir Vatnajökulsþjóðgarð, verði hluti af þjóðgarðinum.
- Núverandi námur við Fjallabaksleið nyrðri skilgreindar.

1.7 Helstu breytingar á Aðalskipulagi Skaftárhrepps 2002-2014

Vatnajökulsþjóðgarður.

- Nýja afmörkunin tekur mið af tillögu í Náttúruverndaráætlun 2009-2013 þar sem Eldgjá, Langisjór og Tungnárfjöll verða hluti af Vatnajökulsþjóðgarði ásamt hluta af Skaftareldhrauni austan við Lakagíga.

Virkjunarkostir (iðnaðarsvæði).

- Hólmsárvirkjun í Skaftártungu með miðlunarlóni við Atley (allt að 70 MW).
- Búlandsvirkjun í landi Búlands (allt að 150 MW).
- Virkjun Skaftár í landi Skálar (allt að 5 MW).

- Stækkun virkjunar Hverfisfljóts við Hnútu (allt að 40 MW).

Fiskeldi (iðnaðarsvæði).

- Í Botnum og í Tungu.

Vegamál.

- Tillaga um nýjan landsveg frá Laufbalavatni að Þverá.
- Skilgreint helgunarsvæði fyrir tvöföldun á hringvegi að Kirkjubæjarklaustri.

Efnisnámur.

- Fjölgun á námum.

Fjallasel.

- Smalaskáli við Atley.
- Gönguskáli í Smágiljum í landi Dalshöfða.

Kirkjubæjarklaustur.

- Stækkun á hótelsvæði og staðsetning á gestastofu við félagsheimil.

1.8 Kortagrunnar og uppdrættir

Uppdrættir

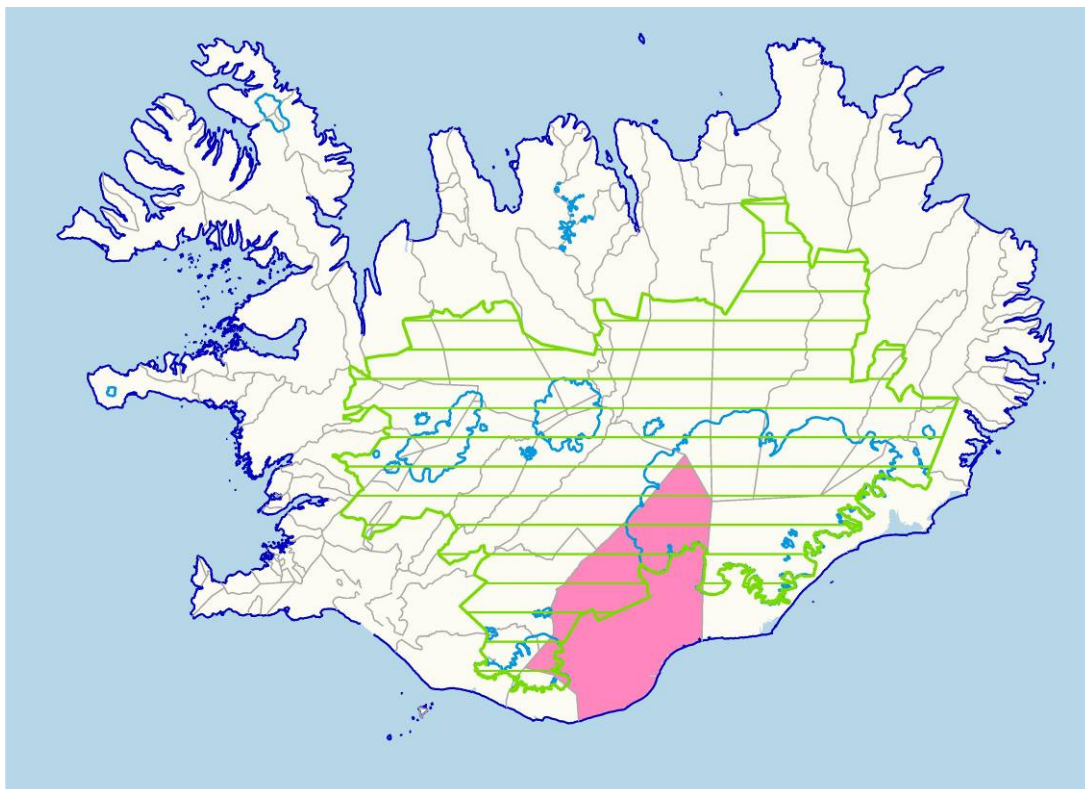
Kortagrunnar eru stafrænt grunnkort með loftmyndum frá Loftmyndum. Kirkjubæjarstofa sá um skráningu af loftmyndum; vatn, ár, vegi, býli o.fl. en Landmótun um aðra kortagerð.

Skipulagsuppdrættir eru þessir:

1. Landnotkunaruppdráttur fyrir dreifbýlið í mkv. 1:100.000.
2. Landnotkunaruppdráttur af þéttbýlinu á Kirkjubæjarklaustri í mkv. 1:10.000.

Landamerki

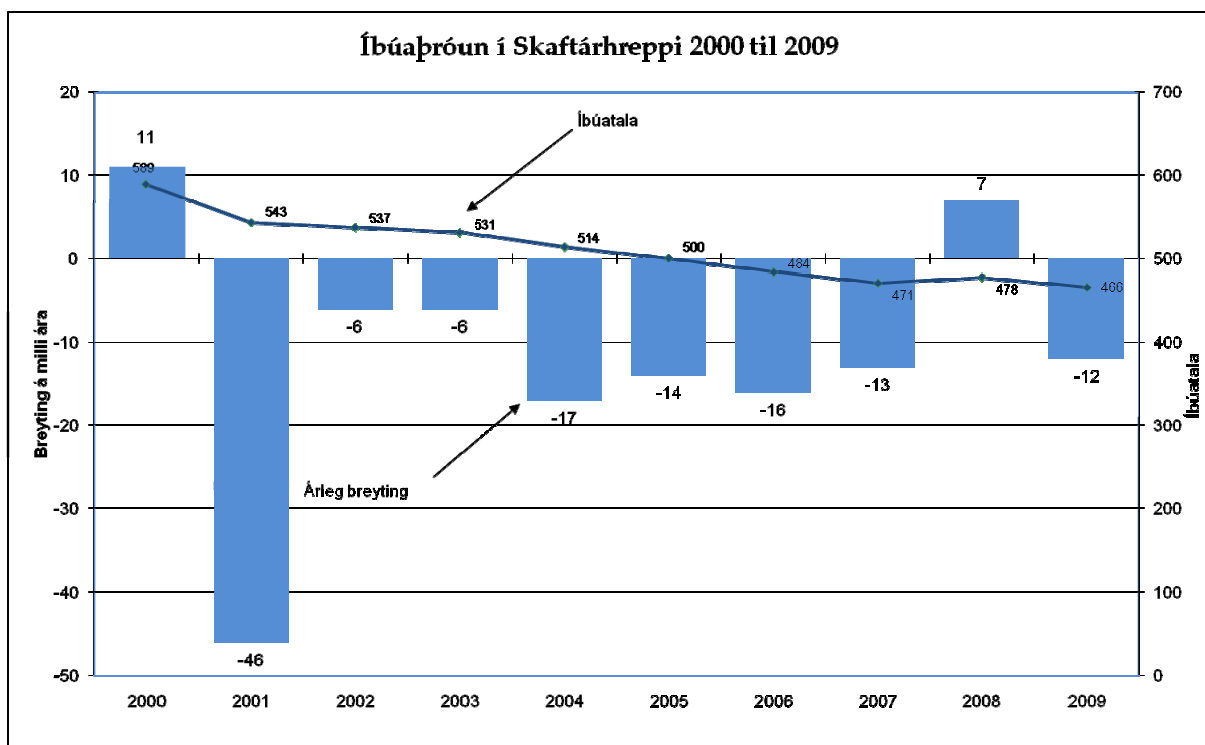
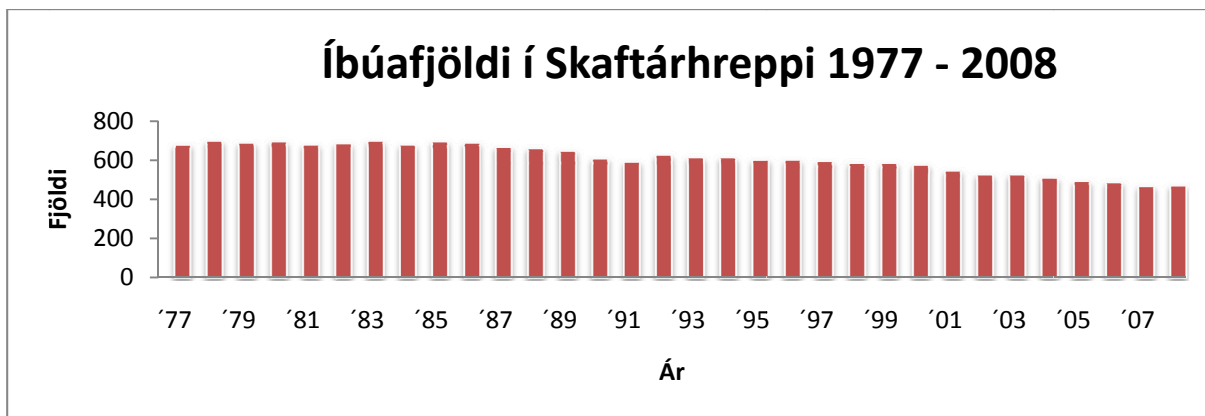
Sveitarfélagsmörk eru skv. uppdráttum frá Landmælingum Íslands og Kirkjubæjarstofu.

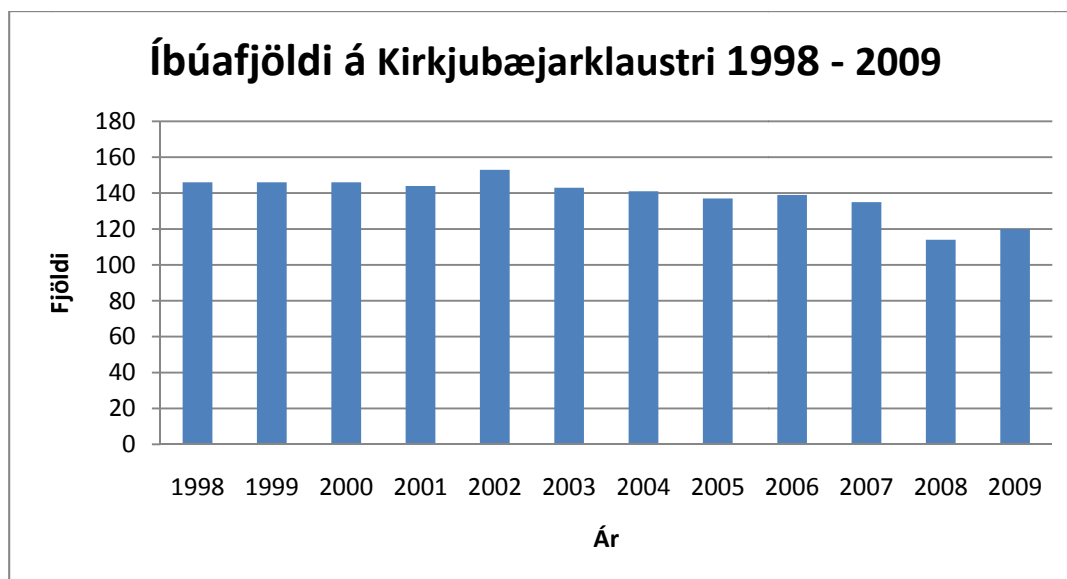
Afstaða Skaftárhrepps gagnvart svæðisskipulagi Miðhálandisins.

1.9 Íbúafjöldi og þróun byggðar

Íbúum í Skaftárhreppi hefur fækkað nokkuð stöðugt síðan 1980 en þá bjuggu 693 í sveitarfélaginu. Ef horft er til íbúapróunar síðastliðinna 10 ára þá hefur sú þróun haldið áfram og hefur íbúum fækkað nema á milli árunna 1999 - 2000 og 2007 - 2008. Alls hefur íbúum fækkað um 123 í sveitarfélaginu frá árinu 2000 sem er um 20% fækkun á 10 ára tímabili. Alls bjuggu 450 manns í Skaftárhreppi þann 1. desember 2009 (Hagstofa Íslands).

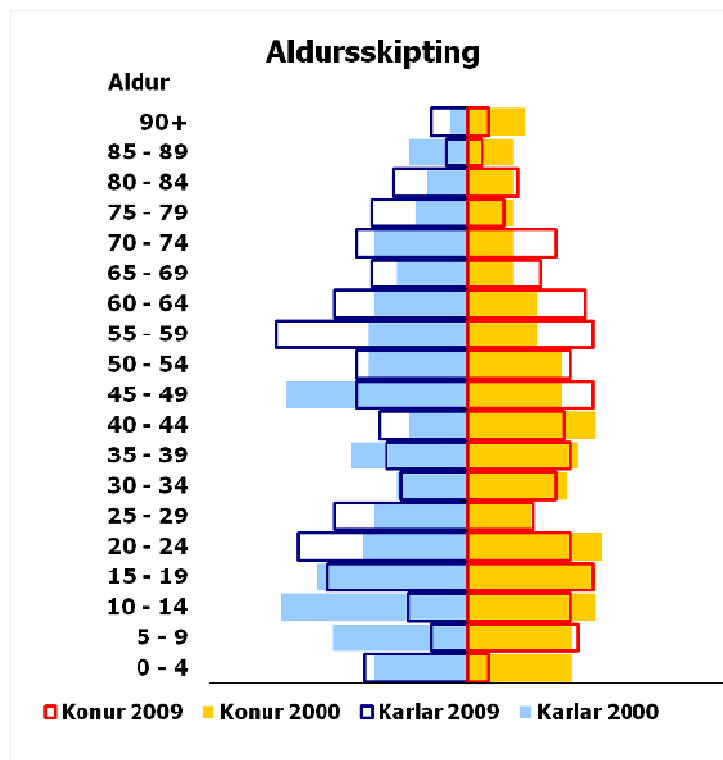

Í sveitarfélaginu er einn þéttbýliskjarni, Kirkjubæjarklaustur, þar bjuggu 120 manns þann 1. janúar 2009 og hafði íbúum fjölgað um 6 íbúa frá 1. janúar 2008. Íbúafjöldin hefur sveiflast nokkuð síðustu 12 ár en flestir voru íbúarnir 153 talsins árið 2002 en færstir 114 árið 2008. Kirkjubæjarklaustur liggur miðsvæðis í héraðinu og þjónar aðliggjandi byggðum, en hefur á síðustu árum verið að eflast sem alhliða ferðaþjónustustaður.

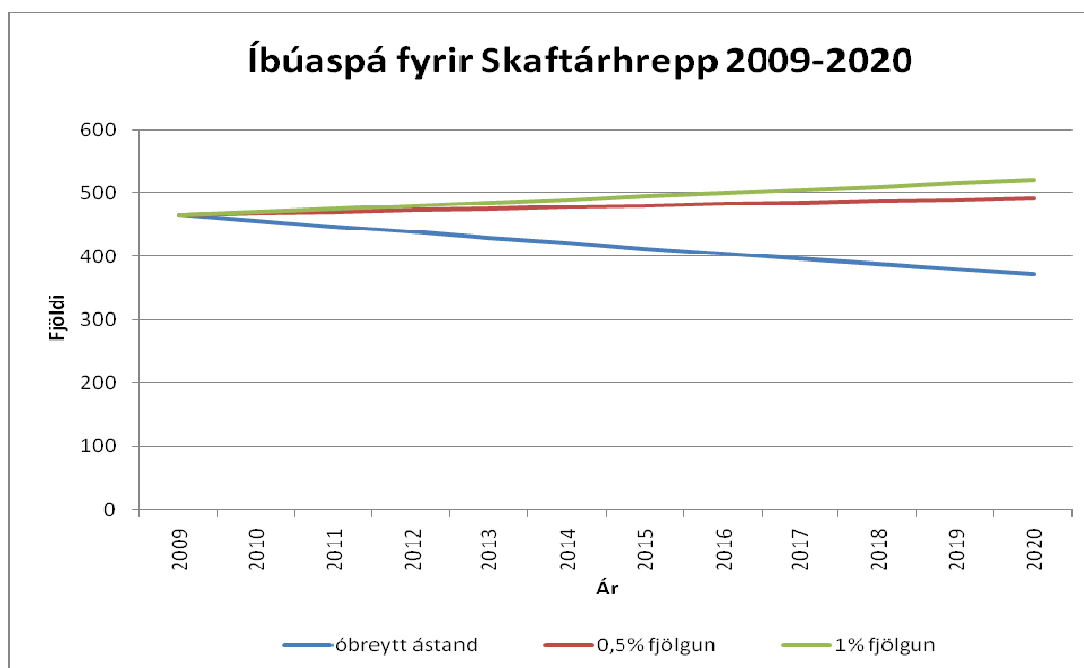
Aldurssamsetning

Þegar horft er til aldursskiptingar í Skaftárhreppi þá kemur bersýnilega í ljós að samfélagið er að eldast eins og sjá má á myndinni hér fyrir neðan. Í aldurshópnum 0-19 ára hefur fækkað til muna en í aldurshópnum 55-84 ára hefur orðið nokkur fjölgun (Hagstofa Íslands).

Framtíðar íbúapróun

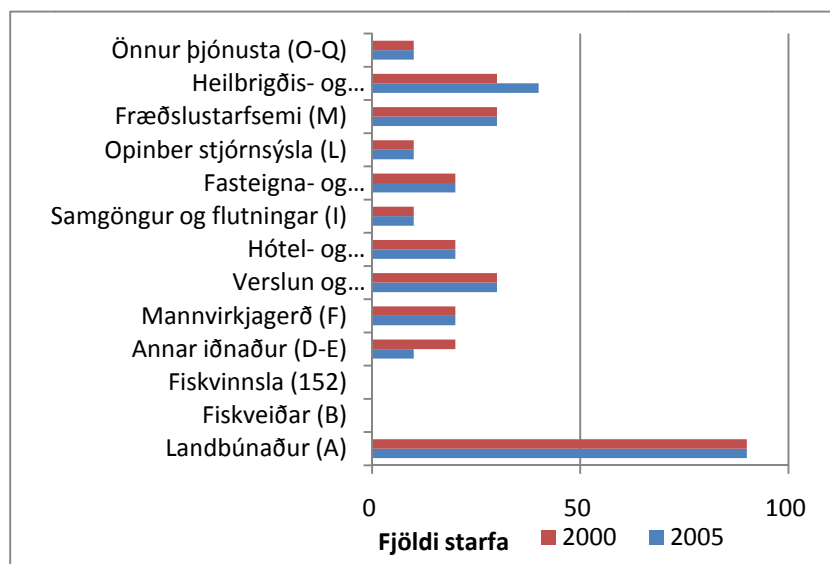
Spár um íbúapróun miða gjarnan við þróun undanfarinna ára hvað varðar búferlaf lutninga, aldurssamsetningu íbúafjöldans og náttúrulega fjölgun íbúa hreppsins, sem er þá framreiknuð til tiltekinna ára. Í aðalskipulagi Skaftárhrepps er gengið út frá því að íbúum muni fjölga í takt við landsmeðaltal sem hefur verið um 0,5-1% á undanförunum árum. Gangi sú spá eftir er gert ráð fyrir að íbúar Skaftárhrepps verði undir lok skipulagstímabilsins orðnir á bilinu 490-520. Þróun síðastliðinna ára þýddi að íbúum myndi fækka áfram.

Landþörf og þéttleiki byggðar

Núverandi þéttleiki á þegar byggðum íbúðasvæðum á Kirkjubæjarklaustri er um 10-12 íbúðir/ha. Miðast skal við að halda í byggðamynstur á núverandi svæðum fyrir íbúðarbyggð þannig að þéttleiki verði áfram 10-12 íbúðir/ha, þ.e. lágreist sérbýlishúsa- eða parhúsabyggð með allt að 850-1000 m² lóðum. Þannig eru u.þ.b. rými fyrir 50 lóðir innan núverandi byggðar á Kirkjubæjarklaustri. Miðað við framreiknaða íbúðapróun þá er þörf fyrir um 10-20 íbúðir á skipulagstímabilinu.

1.10 Atvinnuskipting

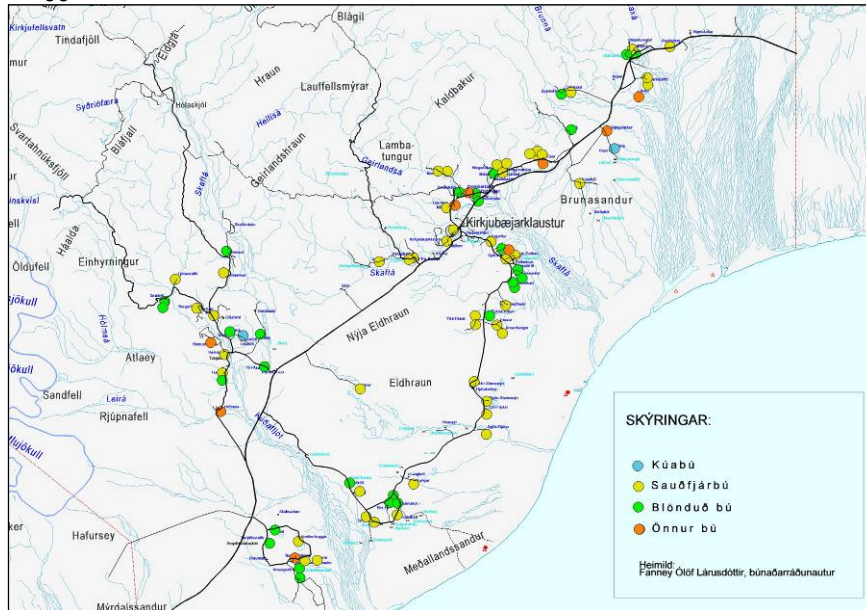

Samkvæmt upplýsingum frá Hagstofu Íslands þá starfa flestir í sveitafélaginu í landbúnaði en ferðaþjónusta og fiskeldi eru vaxandi atvinnugreinar. Á Kirkjubæjarklaustri er stunduð verslun, margvísleg þjónusta og iðnaður og þar eru einnig staðsettar opinberar stofnanir sveitarfélagsins. Á tímabilinu á milli 2000-2005 hefur landbúnaður og fræðslustarfsemi haldið sínu meðan störfum á vegum hins opinbera hefur fjölgað, þ.e. í heilbrigðis- og félagsþjónustu. Störfum hefur hinsvegar fækkað í öðrum iðnaði.

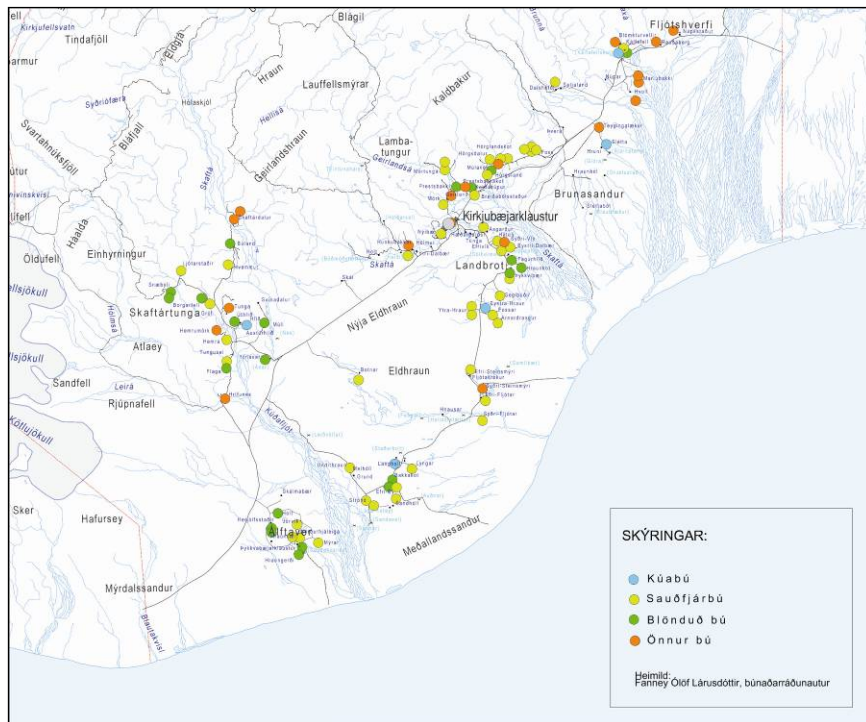
1.11 Hefðbundinn landbúnaður

Aðalatvinnuvegur og meginundirstaða byggðar í sveitarfélaginu er hefðbundinn landbúnaður, þ.e. framleiðsla sauðfjárafurða og mjólkur. Skilyrði til búskapar eru almennt góð í héraðinu. Veðurfar er hagstætt og ræktunarskilyrði eru undantekningalítið ekki takmarkandi þáttur á búskaparmöguleikum jarða. Sauðfjárbú í Skaftárhreppi eru mörg hver mjög lítil og tekjur ábúenda því lágar. Á svæðinu eru einnig mörg stór og hagkvæm sauðfjárbú og nokkur öflug blönduð bú.

Nokkrar breytingar hafa orðið á búskaparháttum í Skaftárhreppi síðan 2001. Fjögur blönduð bú hafa hætt, þrjú sauðfjárbú hafa hætt, þrjú blönduð bú hafa farið í sauðfjarrækt, tvö sauðfjárbú hafa farið yfir í annan búskap en annað þeirra er reyndar með sauðfé og rófurækt. Fjögur býli sem voru ekkert flokkuð 2001 hafa farið í annað t.d. skógrækt, eitt sauðfjárbú er nú blandað bú og eitt nýtt kúabú hefur verið sett á lagginnar.

Skipting búa eftir búrekstri 2001.

Skipting búa eftir búrekstri 2009.

1.12 Kornræktarskilyrði

Kornrækt á Íslandi

Sagnir eru til um kornrækt á Íslandi frá landnámsöld og vitna mörg örnefni um slíkt. Á Suðurlandi er um helmingur allra kornakra og þar er uppskeran jöfnust milli ára. Samkvæmt upplýsingum frá Jónatan Hermannssyni hjá Landbúnaðarháskóla Íslands eru Eyjafjöllin besta kornræktarsvæði landsins en láglendi Rangárvallasýslu og Skaftafellssýslu fylgja þar fast á eftir. Meðalkornuppskera á landinu öllu árið 2007 var 3,5 tonn/ha en ræktað var korn á um 4500 ha þar af á um 240 ha í Skaftafellssýslum (Jónatan Hermannsson). Vöxtur kornræktar á Íslandi í framtíðinni verður á þeim svæðum sem gefa mesta uppskeru og skv. skýrslu um kornrækt á Íslandi er rými fyrir tvöföldun kornræktar á næstu 2 – 3 árum og þreföldun á næstu 5 – 7 árum. Hlýnandi veðurfar mun auka uppskeru og bæta ræktunarskilyrði korns, sérstaklega þegar það vorar fyrir og haustar seinna því þá lengist vaxtartímabil korns sem eykur líka möguleikana á ræktun fleiri tegunda.

Kornræktarskilyrði í Skaftárhreppi

Í Skaftárhreppi hafa bændur ræktað korn í fóðurbæti í tæp 30 ár en á síðustu árum hefur kornrækt aukist. Korn hefur verið ræktað í Landbroti, á Síðu, Meðallandi, Álftaveri og í Skaftártungu. Í samræmi við upplýsingar frá Jónatan Hermannssyni er hér gerð tilraun til að þrískipta flokkun m.t.t. kornræktarskilyrða. Kornræktarsvæði 1 er best fyrir kornrækt en kornræktarsvæði 3 síst. Flokkunin er byggð á jarðvegsgæði (Björn Jóhannesson 1988), gróðurflokkun (Nytjaland), hæðarlínum og veðurfari.

Kornræktarsvæði 1 (sjá þemakort) sem er hentugasta ræktunarsvæðið í hreppnum fyrir korn er undir suðurhlíðum Síðufjalla upp að 100 m y.s. á svæði sem nær nokkurn veginn frá Hunkubökkum að Þverá. Á kornræktarsvæði 1 er jarðvegurinn 15 -100 cm þykkur mýrarjarðvegur á malar- og sandbornum grunni. Svæðið snýr á móti suðri og veðurfar er hagstætt.

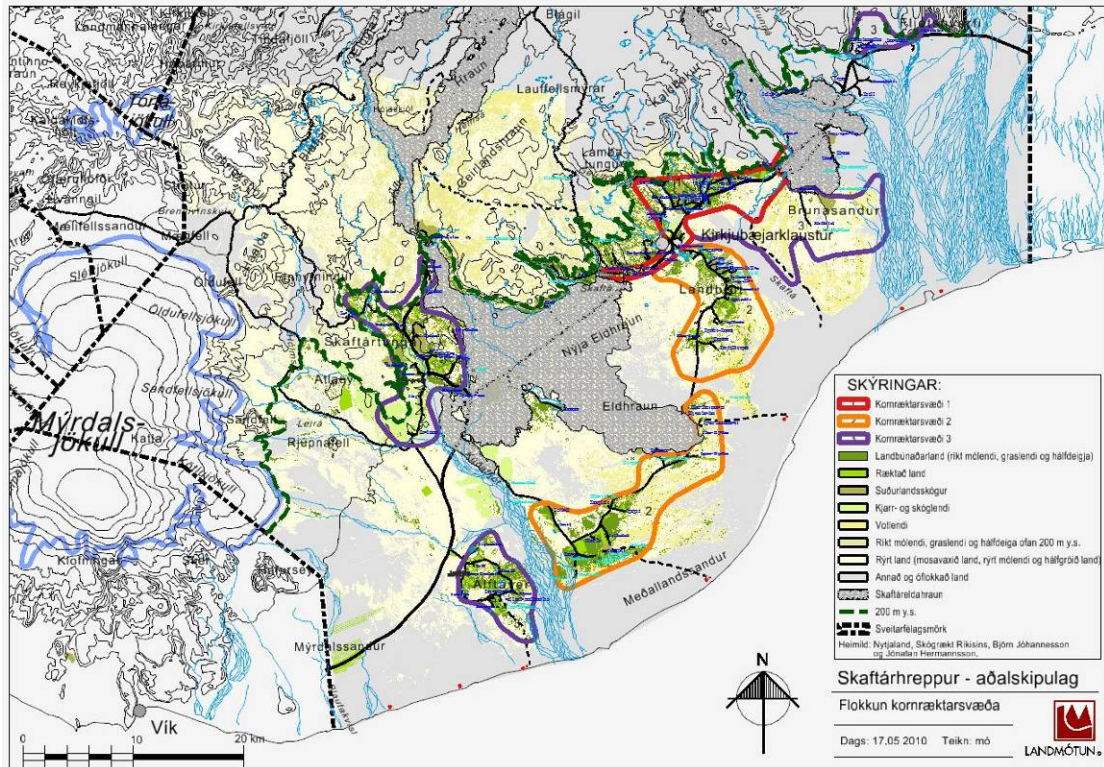
Landbrot og Meðalland falla undir **kornræktarsvæði 2**. Í Landbroti er 5 – 15 cm þykkur móajarðvegur, grýttur á hrauni sem er ekki eins frjósamur og mýrarjarðvegurinn á kornræktarsvæði 1 en veðurfar þar er hentugt til kornræktar. Í Meðallandi er jarðvegurinn um 15 -100 cm þykkur mýrarjarðvegur á malar- og sandbornum grunni en full blautur fyrir kornrækt þar sem korn þolir illa háa grunnvatnsstöðu.

Skaftártunga, Álftaver, Brunasandur og Fljótshverfi falla undir **kornræktarsvæði 3**. Í Skaftártungunni undir 200 m y.s. er jarðvegurinn 5 -15 cm þykkur móajarðvegur grýttur á malarbornum eða grýttum grunni en Skaftártungan er mjög opin fyrir norðanátt og þar vorar seinna og frystir fyrir en á svæði 1 og 2. Í Álftaveri er jarðvegurinn um 15 -100 cm þykkur mýrarjarðvegur á malar- og sandbornum grunni en í Norðurhjáleigu er meðalhiti lægri en á Kirkjubæjarklaustri. Á Brunasandi er jarðvegurinn 10 – 100 cm þykkur móajarðvegur á malarbornum eða grýttum grunni en ræktunarskilyrði ekki nógu hagstæð. Í Fljótshverfinu undir 200 m y.s. er jarðvegurinn 10 – 100 cm þykkur móajarðvegur á malarbornum eða grýttum grunni (Björn Jóhannesson 1960).

Í stefnumörkun fyrir flokkun landbúnaðarsvæða í kafli 2.1 er m.a. tekið mið af kornræktarskilyrðum.

Verið að vinna akur í Hraunkoti í Landbroti (ljósm. Sigurlaug Jónsdóttir).

Flokkun kornræktarsvæða í Skaftárhreppi.

Preskjun á korni í Hraunkoti í Landbroti (ljós. Ingibjörg Eiríksdóttir).

Gluggasker í Landbrotshólum (ljósm. Landmótun).

1.13 Flokkun ferðamannastaða

Í þeim tilgangi að skoða dreifingu og meta möguleika núverandi ferðamannastaða hefur þeim verið skipt í sex flokka, sem byggja á tegund, aðstöðu og þjónustustigi.

Héraðsmiðstöð á Kirkjubæjarklaustri

Þungamiðja ferðamennskunnar er í og við þéttbýlið á Kirkjubæjarklaustri. Þar er fjölbreytnin mest hvað varðar alla þjónustu s.s. hótél, veitingastaðir, orlofshús, verslun, upplýsingamiðstöð ferðamanna, tjaldmiðstöð, sundlaug og önnur þjónusta við margvíslega ferðahópa.

Kirkjubæjarstofa, sem er þekkingarsetur um náttúru, sögu og menningu svæðisins er mikilvægur þáttur í héraðsmiðstöðinni.

Kirkjubæjarklaustur (ljósm. Helga Davids).

Þjónustumiðstöð (áningarstaður með gistingu)

Staðir þar sem boðið er upp á gistaðstöðu í húsi eða tjaldsvæði (bændagisting, farfuglaheimili, félagsheimili með gistaðstöðu og veiðihús).

1. Félagshemilið Tungusel.
2. Hunkubakkar.
3. Hótel Laki, Efri-Vík.
4. Hótel Geirland.
5. Hörgsland 1.
6. Islandia Hótel Núpar.
7. Hrífunes, gistiheimili.
8. Nonna og Brynjuhús, Þykkvabæjarklaustri.
9. Farfuglaheimilið Hvoll.
10. Herjólfsstaðaskóli, félagsheimili.
11. Veiðihús við Botna.
12. Veiðihús við Syðri-Steinsmýri.
13. Veiðihús við Eldvatn í Meðallandi.
14. Veiðihús við Seglbúðir (tvö).
15. Veiðihús við Vatnamót.
16. Veiðihús við Mávabótarála/Hólma.
17. Veiðihús við Foss.
18. Veiðihús við Þverá.
19. Veiðihús við Teygingalæk.
20. Veiðihús við Mariubakka.
21. Veiðihús við Hemru.

Hálendismiðstöð

Þjónustumiðstöð við aðal fjallveg inn á hálendið í samfelldum rekstri að lágmarki tvo mánuði á ári. Starfsemi miðstöðvarinnar tengist alhliða ferðamennsku, þjónustu við umferð, göngufólk, veiðimenn, hestamenn og skíðafólk. Gisting er í húsum frekar en á tjaldsvæðum.

1. Lambaskarðshólar.

Skálasvæði á hálendi

Gistiskáli á hálendi sem þjónar breiðum hópi ferðamanna. Þar á meðal veiðimönnum, göngufólki, vetrarferðarmönnum og hestamönnum. Staður í góðu vegasambandi.

1. Blágil. Helsti áningarstaður ferðamanna við Lakaveg, liggur miðsvæðis við aðal aðkomuna inn á Lakasvæðið.

Fjallasel

Staðir með húsum sem opin eru almenningi og með gistingu í svefnpokaplássu og tjaldsvæði eftir atvikum.

1. Atley.
2. Framgil.
3. Álftavatn.
4. Jökuldalir.
5. Skælingar.
6. Sveinstindur.
7. Leiðólfsvellur.
8. Hrossatungur.
9. Blængur.
10. Miklafell.

Áningarstaðir (án gistingar)

Áhugaverðir og mikilvægir áningarstaðir ferðamanna og útivistarfólks, s.s. vegna athyglisverðrar náttúru- eða menningarminja, gönguleiða o.fl. Dæmi um slíka staði eru:

1. Álftaversgígar.
2. Þykkvabæjarklaustur.
3. Laufskálavarða.
4. Gröf.
5. Eldgjá.
6. Ófærufoss.
7. Grænalón á Fjallabaksleið nyrðri.
8. Langisjór.
9. Sveinstindur.
10. Fjaðrárgljúfur.
11. Fagrifoss.
12. Eintúnaháls.
13. Lakagígar.
14. Galti.
15. Svartafellstangi.
16. Ófærudalur.
17. Systrastapi.
18. Systravatn.
19. Sönghellir.
20. Stjórnarfoss.
21. Kirkjugólfíð.
22. Kleifar.
23. Prestsbakki.
24. Dverghamrar.
25. Kálfafell.
26. Núpsstaður.
27. Hæðargarðsvatn.
28. Tröllshylur.
29. Steinsmýrarflóð.
30. Langholt.
31. Grenlækur.
32. Skaftáreldahraun.
33. Skaftárós.
34. Mýrdalssandur.

35. Djúpa.
36. Hverfisfljót.
37. Skaftá.
38. Kúðaflljót.
39. Laufalahellar.

40. Bjarnargarður.
41. Orustuhóll.
42. Landbrotshólar.
43. Strútslaug (Hitulaug).

Laufskálavarða (ljósm. Landmótun).

1.14 Möguleikar á jarðsögugarði (geopark)

Samtök evrópskra jarðsögugarða voru stofnuð árið 2000 af fjórum svæðum en nú tilheyra samtökunum 34 svæði í þrettán Evrópuríkjum. Þá hafa samtökin gert samkomulag við UNESCO, eina af stofnunum Sameinuðu þjóðanna, þess efnis að sjá um gæðavottun. Alls eru jarðsögugarðarnir nú 57 með vottun UNESCO og fer ört fjölgandi. Umsóknarferlið er a.m.k. eitt ár og ef svæði er samþykkt sem jarðsögugarður er það til fjögurra ára tímabils í senn. Gæðakröfur eru miklar og eru nokkur dæmi þess að jarðsögugarður hafi misst vottun. Jarðsögugarðar byggjast á merkilegri jarðfræði og samspili hennar við nýtingu á sjálfbæran hátt, þ.e. með langtímasjónarmið í huga. Með jarðfræðigarði er hægt að efla atvinnulíf svæðisins þá sérstaklega á sviði ferðamennsku og fræðslu.

Í Skaftárhreppi eru margar merkilegar jarðfræðiminjar og dreifast þær um allan hreppinn, en með þungamiðju þar sem þéttleikinn er mestur. Fyrri svæðið nær frá Syðri – Steinsmýri í suðri að Þverárnúpi í austri, að Eintúnahálsi í norðri og Skálarheiði í vestri og innan þess er m.a. syðsti hluti Skaftáreldahraunsins, Landbrotshólar, Fjaðrárgljúfur, Tröllshylur, Grenlækur, Bjarnargarður, Systrastapi, Kirkjugólf og Dverghamrar. Síðara svæðið er inn á hálendinu og nær frá Sæmundarskeri í suðri inn fyrir Grænafljallgarð í vestri, inn að Vatnajökli í norðri og að Laufbalavatni í austri. Innan þess svæðis er m.a. Vatnajökull, Lakagígar, Langisjór, Eldgjá og nyrsti hluti Skaftáreldahrauns. Þá má segja að þriðja svæðið myndist austast með Núpsstað og Núpsstaðaskógi. Stærð svæðisins ætti að markast af hversu stóru svæði er hægt að stjórna með góðum árangri. Seinna er hægt að stækka svæðið. Ítarlegar samtímaheimildir um Skaftáreldana geta t.d. verið óþrjótandi uppspretta tengingar mannlífs í héraðinu og þessara einstöku náttúruhamfara sem höfðu áhrif langt út fyrir landsteinana. Áherslur af þessu tagi í ferðamennsku er viðbót við það sem fyrir er. Annað sem einkennir starfsemi jarðsögugarðanna er að lögð er áhersla á að þjálfar íbúana sjálfa til að túlka jarðfræðina og söguna fyrir ferðamönnum og öðrum gestum garðsins. Markaðssetning matvæla og handverks úr héraði hefur víða notið góðs af samvinnu við jarðsögugarða.

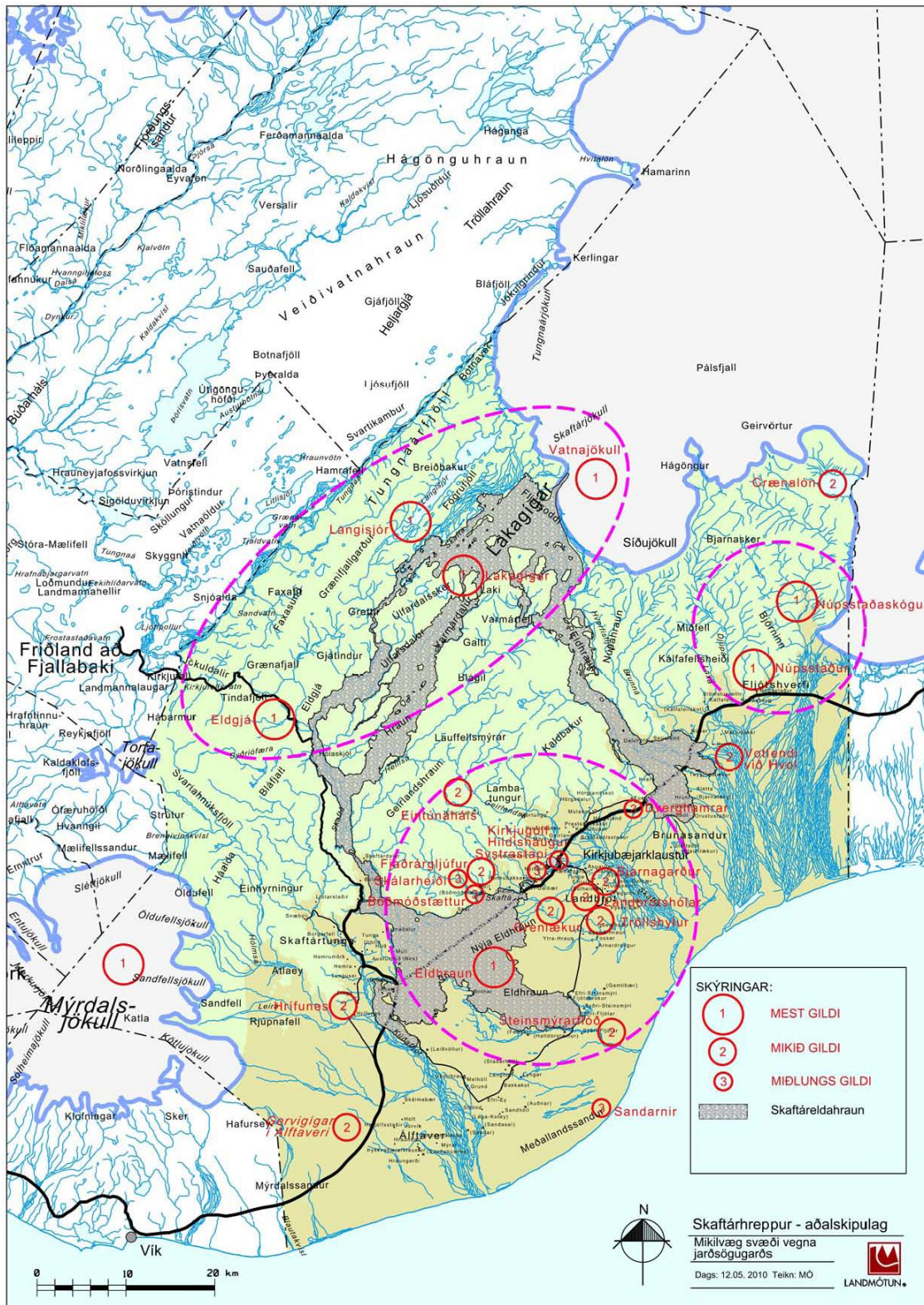
Helsti styrkur Skaftárhrepps er fjölbreytt jarðfræði og falleg náttúra. Veikleiki hreppsins er lítið framboð á skipulögðum ferðum til að lengja dvalartíma hvers ferðamanns. Í dag einkennist ferðamennska á svæðinu m.a. af því að beina ferðamönnum á tiltekna ferðamannastaði með sérstæða náttúru en mikið skorti á að ferðamaðurinn fái útskýringar og kynningu á ýmsu um náttúru og sögu staðanna.

Kostir jarðsögugarðs fyrir Skaftárhrepp er að garðurinn leiðir til aukinnar samvinnu og samheldni í ferðapjónustu á svæðinu, hann færir inn í tengslanet sem notar sameiginlega kynningu á heimsvísu, markaðssetning matvæla og handverks úr héraði. Einnig skapast fjöldi starfa tengdri ferðapjónustu sem skilar sér sem auknar tekjur fyrir sveitarfélagið.

Frumhugmynd að jarðsögugarði tekur til Skaftáreldahrauns og mikilvægra náttúru og söguminja sem liggja næst því. Eins og áður segir er umsóknarferill til að fá aðild og vottun fyrir jarðsögugarði a.m.k. eitt ár og tekur það til

Aðalskipulag Skaftárhrepps 2010-2022

fjögurra ára í senn. Þess vegna er ekki raunhæft að afmarka jarðsögugarðinn á aðalskipulagsupprætti heldur verði stofnun hans eitt af markmiðum og leiðum í stefnumörkun greinargerðarinnar fyrir verndarsvæði og ferðaþjónustusvæði.

Mikilvæg svæði fyrir jarðsögugarð, Skaftáreldahraun og aðliggjandi náttúrverndarsvæði.

1.15 Vatnajökulspjóðgarður

Vatnajökulspjóðgarður var stofnaður 2008 og er um 13.600 ferkílómetrar sem samsvarar um 13% af flatarmáli Íslands og er stærsti þjóðgarður í Evrópu. Rúmlega helmingur þjóðgarðsins er jökull en Vatnajökull er stærsti jökull Evrópu og þriðji stærsti jökull heims. Við stofnun náði þjóðgarðurinn til alls þjóðgarðsins í Skaftafelli þar með talið Lakagíga og þjóðgarðsins í Jökulsárgljúfrum auk nánast alls Vatnajökuls og helstu áhrifasvæða hans að vestan, norðan, austan og sunnan. Vatnajökulspjóðgarður hefur nokkra sérstöðu í náttúrufarslegu tilliti í heiminum, m.a. vegna þess að þar eru átök elds og ísa enn í fullum gangi.

Vatnajökulspjóðgarður er ríkisstofnun og fer umhverfisráðherra með yfirstjórn mála er varða þjóðgarðinn. Sérstök stjórn sem skipuð er af ráðherra til fjögurra ára í senn fer með stjórn stofnunarinnar og hefur umsjón með rekstri þjóðgarðsins. Framkvæmdastjóri Vatnajökulspjóðgarðs annast daglegan rekstur og umsýslu í umboði stjórnar. Landssvæði í Vatnajökulspjóðgarði getur verið í eigu íslenska ríkisins eða í eigu annarra aðila enda liggja fyrir samþykki eiganda viðkomandi lands um að það verði hluti Vatnajökulspjóðgarðs. Leita skal samþykkis viðkomandi sveitarstjórnar fyrir friðlýsingu landsvæðis í sveitarfélaginu.

Vatnajökulspjóðgarði er skipt upp í fjögur rekstrarsvæði og er hvert rekstrarsvæði sjálfstæð rekstrareining, rekstrarsvæðin eru: Norðursvæði, Austursvæði, Suðursvæði og Vestursvæði. Sex gestastofur og þjónustumiðstöðvar verða í þjóðgarðinum eða nálægt honum þar af verður ein staðsett á Kirkjubæjarklaustri sem tilheyrir vestursvæði Vatnajökulspjóðgarðs.

Markmiðið með friðlýsingu Vatnajökuls og helstu áhrifasvæða hans er að vernda náttúru svæðisins, s.s. landslag, lífríki og jarðmyndanir og menningarminjar þess. Auk þess að gefa almenningi kost á að kynnast og njóta náttúru svæðisins, menningar þess og sögu. Ætlast er til að í þjóðgarðinum sé veitt fræðsla um náttúru og náttúruvernd, sögu, mannlíf og menningarminjar svæðisins og stuðlað að rannsóknum til að efla þekkingu á þessum þáttum. Þjóðgarðurinn á að styrkja byggð og atvinnustarfsemi í nágrenni garðsins og er hann hugsaður til eflingar byggðar á svæðinu.

Vatnajökulspjóðgarður í Skaftárhreppi

Gert er ráð fyrir að með stofnun Vatnajökulspjóðgarðs fjölgi ferðamönnum í hreppnum sem skapar ný og aukin atvinnutækifæri í verslun og þjónustu. Á vegum þjóðgarðsins verður gestastofa fyrir vestursvæðið staðsett á Kirkjubæjarklaustri og skapast ný störf með henni. Auk gestastofu verður aðstaða landvarða í Blágiljum og Lambaskarðshólum. Áform eru um að byggja þjónustuhús í Galta.

Stækkun Vatnajökulspjóðgarðs

Niðurstaða sveitarstjórnar er að stækkun Vatnajökulspjóðgarðs í Skaftárhreppi sé mikilvæg fyrir hreppinn. Sveitarstjórn telur að vegna náttúruverndarsjónarmiða sé það ekki mögulegur kostur til að stemma stigu við aurburði Skaftár að veita henni í Langasjó. Sömu leiðis telur sveitarstjórn að hugmyndir Landsvirkjunar um lónsstæði norðan við Langasjó (Norðursjó) feli ekki í sér neina lausn á þeim vanda sem skapast af aurburði Skaftár, eða hafi nein önnur jákvæð áhrif á umræddu vatnasviði.

Sveitarstjórn telur að stækkun Vatnajökulspjóðgarðs í Skaftárhreppi sé mikil og afdrifarík framkvæmd fyrir hreppinn. Hún felur m.a. í sér að veiting Skaftár í Langasjó getur ekki verið hluti af lausn aurburðarvandans og því verður að glíma við hann annars staðar. Hugmyndir um Skaftárveitu og Norðursjó til að veita vatni í Tungnaá eru þá einnig úr sögunni. Í framkvæmdinni felast hins vegar tækifæri til atvinnuuppbyggingar, einkum á sviði ferðaþjónustu og umsýslu um þjóðgarðinn sjálfan og á sviði náttúruvísinda.

Við endurskoðun aðalskipulags voru skoðaðar nokkrar tillögur að afmörkun Vatnajökulspjóðgarðs áður en aðalskipulagið fór í auglýsingu var búið að fækka þeim niður í tvær. Annars vegar að stækkunin yrði miðuð við landssvæðið sem tilgreint hefur verið í þingsályktunartillögu um náttúruverndaráætlun 2009-2013. Hins vegar að allt landssvæði sveitarfélagsins norðan þjóðlendulínu frá Síðujökli að Hólmsá í Brytalækjum og eftir markalínu miðhálandis í Mýrdalsjökul falli undir þjóðgarðinn, þó þannig að Tungnaárlón eins og fyrirbyggjandi áætlanir gera ráð fyrir er utan svæðis. Þessar tvær stækkunarhugmyndir ásamt núll-kosti (óbreytt ástand) voru bornar saman í umhverfisskýrslu.

Langisjór, (ljósmynd Helga Davids).

Fyrri hugmyndin um að nokkrar helstu náttúruperlur svæðisins verði felldar undir þjóðgarðinn, hefur þann kost að vera í mestu samræmi við almenna og opinbera umræðu um málið. Hún er hins vegar ekki eins heildstæð hvað varðar landslagsheildir og sveitarfélagið þyrfti eftir sem áður að hafa umsjón með stærstum hluta vesturhálandisins.

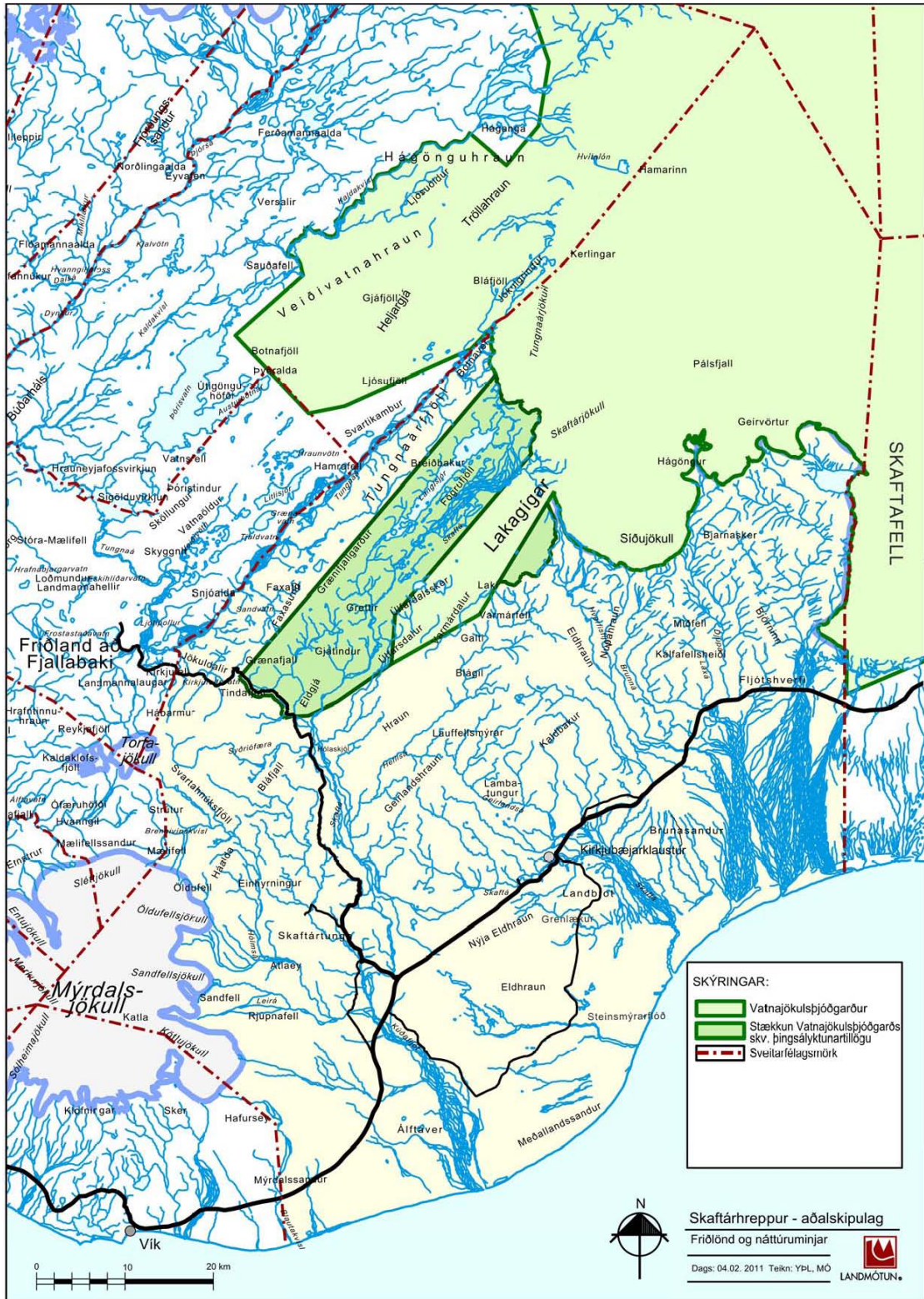
Síðari hugmyndin er út af fyrir sig mest afgerandi sem yfirlýsing um að Skaftárhreppur sé þjóðgarðssveitarfélag, en bæti engu við þau áform sem rædd hafa verið um heildstæða sýn og samræmt skipulag vesturhálandis hreppsins. Sú hugmynd kallar líka á fleiri fyrirvara, m.a. vegna virkjanaáforma, og þarfnast nánari skoðunar. Síðari hugmyndin var sett fram í auglýstri tillögu aðalskipulags Skaftárhrepps.

Samkvæmt 2. mgr. 2.gr laga nr. 60/2007 um Vatnajökulsþjóðgarð þá á verndarstig einstakra svæða eða landslagsheilda innan Vatnajökulsþjóðgarðs að taka mið af verndarmarkmiðum þjóðgarðsins og annarri landnýtingu á viðkomandi svæði í samræmi við alþjóðlegar viðmiðanir um þjóðgarða og friðlýst svæði. Fyrir liggur yfirlýsing stjórnar Vatnajökulsþjóðgarðs um hefðbundna landnýtingu á svæðinu og uppbyggingu innan þjóðgarðsins. Í yfirlýsingu um samstarf Skaftárhrepps, Umhverfisráðuneytis og Vegagerðarinnar kemur fram að stækkun þjóðgarðsins raski ekki eða takmarki á nokkurn hátt þann nytja og umferðarrétt sem einstakir landeigendur eða sveitarfélagið eiga sbr. dóma hæstaréttar í þjóðlendumálum á þeim svæðum sem stækkun þjóðgarðsins tekur til.

Í auglýstri tillögu lagði meiri hluti sveitarstjórnar til að mestur hluti vesturhálandis hreppsins sem er innan þjóðlendumarka falli undir Vatnajökulsþjóðgarð þá verði það gert að gefnum ákveðnum forsendum. Í auglýsingaferlinu bárust fjöldamargar athugasemdir frá íbúum Skaftárhrepps við að svo stórt landsvæði sveitarfélagsins færi undir Vatnajökulsþjóðgarð. Í afgreiðslu sveitarstjórnar var samþykkt að Vatnajökulsþjóðgarður yrði minnkaður frá auglýstri tillögu. Nýja afmörkunin tekur mið af tillögu í Náttúruverndaráætlun 2009-2013 þar sem Eldgjá, Langisjór og Tungnárkjöll verða hluti af Vatnajökulsþjóðgarði ásamt hluta af Skaftáreldhrauni austan við Lakagíga. Hér neðar er afmörkun svæðisins og taldar upp forsendur sem sveitarstjórn telur mikilvægar.

Niðurstaða Sveitarstjórnar um stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs

Afmörkunin tekur mið af tillögu Náttúruverndaráætlunar 2009-2013. Mörkin eru dregin að norðan frá Tungnaárjökli um Breiðbak og Grænafjallgarð yfir Fjallabaksleið nyrðri (500m). Að vestan er línan dregin 500m neðan við Fjallabaksleið nyrðri. Að sunnan er dregin lína frá Hnútu að Fjallabaksleið nyrðri. Svæði austan við Lakagíga er lína dregin úr Blæng í hraunjaðri að Fremrieyrum í átt að jökli vestan Hverfisfjóts. Stækkunin nemur 434.8 km² og verður heildarstærð þess hluta Vatnajökulsþjóðgarðs sem er innan Skaftárhrepps 2145,3 km².

Tillaga um stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs.

Forsendur tillögunnar:

- Útlínur þjóðgarðs eins og tillagan greinir verði ystu nýtingar- og verndarmörk þjóðgarðsins og ekki verði skilgreint sérstakt verndarsvæði við jaðar þjóðgarðsins.
- Verndarstig/verndunarflokkar innan þjóðgarðs verði skilgreind þannig að möguleikar verði til framkvæmda og uppbyggingar í framtíðinni á stöðum þar sem það er talið nauðsynlegt / ákjósanlegt.
- Vatnajökulsþjóðgarður tryggi samræmt skipulag umferðar og þjónustu á öllu svæðinu.
- Vatnajökulsþjóðgarður annist eftirlit með öllu svæðinu.
- Stækkun þjóðgarðsins hafi í för með sér skipulega uppbyggingu atvinnustarfsemi á vegum þjóðgarðsins og tengda þjóðgarðinum í Skaftárhreppi.

Áhersla verði lögð á eftirfarandi þætti, sem samrýmast yfirlýstum áformum Vatnajökulsþjóðgarðs:

- Markaðssetning og upplýsingaþjónusta um þjóðgarðinn verði framkvæmd í nánun samstarfi íbúa / hagsmunaaðila í Skaftárhreppi.
- Komið verði á samstarfi milli þjóðgarðsins, Kirkjubæjarstofu og Upplýsingamiðstöðvarinnar á Kirkjubæjarklaustri og annarra sem málið varðar, með það að markmiði að rekin verði öflug rannsóknarstarfsemi á sviði náttúruvísinda, byggðamála og ferðamála á Kirkjubæjarklaustri.
- Opnuð verði heilsárs gestastofa þjóðgarðsins á Kirkjubæjarklaustri 2014. Fastráðnum starfsmönnum þjóðgarðsins í Skaftárhreppi verði fjölgað markvisst á komandi árum í því skyni að byggja upp og þróa þjónustu þjóðgarðsins á svæðinu. Horft verði til þess að starfsmenn sem ráðnir verða til þjóðgarðsins hafi þekkingu og reynslu sem stuðlað getur að fjölbreyttri atvinnuuppbyggingu og jákvæðri byggðapróun á svæðinu.
- Fram fari á vegum opinbera aðila aðgerðir (vatnsstýring og uppgæðsla) til varnar aur- og rofskemmdum á vatnasvæði Skaftár, að teknu tilliti til vatnabúskapar á láglandi.
- Gera verður ráð fyrir að aurburður Skaftár og landsspjöll af hennar völdum verði viðvarandi vandamál og viðfangsefni aðgerða til varnar búskap og byggð í Skaftárhreppi um fyrirsjáanlega framtíð. Sveitarfélagið og yfirvöld umhverfismála beri sameiginlega ábyrgð á viðbrögðum og framkvæmdum vegna þessa vanda.

Umsagnir sveitarstjórnar vegna athugasemda á auglýsingatíma við stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs og nýrra iðnaðarsvæða:

- Markmiðið með friðlýsingu Vatnajökuls og helstu áhrifasvæða hans sem þjóðgarðs er skv. 2. mgr. 2. gr. reglugerðar nr. 608/2008 að vernda náttúru svæðisins, s.s. landslag, lífríki og jarðmyndanir, og menningarminjar þess. Auk þess að gefa almenningi kost á að kynna og njóta náttúru svæðisins, menningar þess og sögu. Í þjóðgarðinum skal veita fræðslu um náttúru og náttúruvernd, sögu, mannlíf og menningarminjar svæðisins og stuðla að rannsóknum til að efla þekkingu á þessum þáttum. Þessi landnýting er til þess falinn að styrkja byggð og atvinnustarfsemi í nágrenni þjóðgarðsins og ber því enn fremur að líta á Vatnajökulsþjóðgarð sem mikilvæga aðgerð til eflingar byggðar á svæðinu.
- Umfram það sem af tillögu um stækkun þjóðgarðs leiðir, tekur sveitarstjórn ekki efnislega afstöðu til útfærslu virkjanaáforma í Skaftárhreppi, en telur þó að í endurskoðuðu aðalskipulagi verði haldið því svigrúmi sem óskað hefur verið eftir af virkjanaaðilum. Umrædd svæði verði því afmörkuð sem iðnaðarsvæði með fyrirvara um niðurstöðu rammaáætlunar, rannsókna og umhverfismats. Niðurstöður rammaáætlunar liggja enn ekki fyrir. Til umfjöllunar á Alþingi er lagafrumvarp iðnaðarráðherra um Verndar og nýtingaráætlun vegna virkjunar fallvatna og háhitasvæða, þingskj.81 mál 77. Taki áðurnefnt lagafrumvarp gildi er ljóst að skv. ákvæði 7. greinar ber sveitarstjórnnum að samræma skipulag þágildandi verndar- og nýtingaráætlun.

- Skaftárhreppur er stórt og víðfeðmt sveitarfélag sem þekur u.þ.b. 7% af Íslandi. Sveitarfélag sem er í senn bæði dreifbýlt og fámennit og hefur á undanförunum árum glímt við fólksfækkun og versnandi afkomu. Sveitarstjórn telur því eðlilegt að við endurskoðun aðalskipulags sé leitað allra leiða til að snúa þeirri þróun við, samfélaginu til hagsbóta. Á þar jafnt við um verndun lands og virkjanahugmyndir. Sveitarstjórn ber að taka jafnt tillit til ólíkra hagsmunahópa, ekki hvað síst til íbúanna sem eiga sínar eignir og afkomu í sveitarfélaginu.
- Í markmiðum fyrir iðnaðarsvæðin kemur fram að unnið verði markvisst að því að móta og þróa iðnaðarsvæðin í sem bestri sátt við umhverfið og samkvæmt ströngum reglum um varnir gegn mengun og náttúruspjöllum.

Verndaráætlun Vestursvæðis

Samkvæmt lögum nr. 60/2007 um Vatnajökulspjóðgarð á stjórn þjóðgarðsins að hafa yfirumsjón með gerð verndaráætlunar fyrir þjóðgarðinn. Svæðisráðin eiga að vinna tillöguna með aðstoð þjóðgarðsvarða í samráði við Umhverfisstofnun og Náttúrufræðistofnun Íslands. Á vestursvæði Vatnajökulspjóðgarðs hafa ráðgjafar frá Háskólasetrinu á Hornafirði verið að vinna áætlunina.

Verndaráætlunin gerir grein fyrir markmiðum verndunar á einstökum svæðum innan þjóðgarðs og einstökum verndaraðgerðum á hverju svæði. Hún gerir grein fyrir landnýtingu svo sem mannvirkjagerð, vegum, reiðstígum, reiðhjólaleiðum, göngubrúum og helstu gönguleiðum. Áætluninni fjallar um umferðarrétt almennings, aðgengi ferðamanna að svæðinu og veiðum ásamt fleiri þáttum svo sem mengunarförnum.

1.16 Yfirlýsing um samstarf Skaftárhrepps og umhverfisyrvalda

„Yfirlýsing um samstarf Skaftárhrepps, Umhverfisráðuneytis og Vegagerðarinnar vegna aðgerða gegn gróður- og landeyðingu á áhrifasvæði Skaftár.

Skaftárhreppur og Umhverfisráðuneytið hafa unnið sameiginlega að fyrirkomulagi stækkunar Vatnajökulspjóðgarðs innan lögsögu sveitarfélagsins. Nú liggur fyrir yfirlýsing sveitarstjórnar um mörk á stækkun þjóðgarðsins. Einnig liggur fyrir yfirlýsing stjórnar Vatnajökulspjóðgarðs um hefðbundna landnýtingu á svæðinu og uppbyggingu innan þjóðgarðsins. Þessi stækkun þjóðgarðsins raskar ekki eða takmarkar á nokkurn hátt þann nytja- og umferðarrétt sem einstakir landeigendur eða sveitarfélagið eiga sbr. dóma Hæstaréttar í Þjóðlendumálum á þeim svæðum sem stækkun þjóðgarðsins tekur til.

Gróður- og landeyðing með farvegum Skaftár eru alvarleg umhverfisvandamál sem verða annars vegar vegna mikils aurburðar í sumarrennsli og hins vegar vegna Skaftárhlaupa.

Sveitarstjórn, Umhverfisráðuneytið og Vegagerðin eru sammála um mikilvægi þess að leita leiða við að stemma stigu við frekari uppblæstri og landeyðingu á áhrifasvæði Skaftár og þannig lágmarka tjón á náttúru svæðisins, einstæðum gróðurlendum, búsetu og mannvirkjum.

Talið er mögulegt að draga úr skaðlegum áhrifum aurburðar í Skaftá næstu áratugina með því að veita ánni í Langasjó, en það myndi væntanlega minnka aurburð í farvegum Skaftár, bæði í hlaupum og við venjulegar aðstæður. Fyrirsjáanlegt er að það muni ekki verða gert þar sem fyrirhugað er að Langisjór verði ein af náttúruperlum Vatnajökulspjóðgarðs. Því þarf að takast á við vatnsstýringu og aurburðarvandamál með öðrum hætti og annars staðar.

Hafa þarf í huga að vatnsbúskapur í Landbroti og Meðallandi er viðkvæmur fyrir breytingum á rennsli Skaftár. Sá vandi stafar af náttúrulegum breytingum á rennsli Skaftár og aurfyllingu í hrauninu, auk þess sem vatnsstýring hefur gjörbreytt aðstæðum á svæðinu.

Líklegt er að aurburður Skaftár og landsspjöll af hennar völdum, ásamt viðkvæmum vatnsbúskap í Landbroti og Meðallandi, verði viðvarandi viðfangsefni til varnar búskap og byggð í Skaftárhreppi um fyrirsjáanlega framtíð. Með þessari yfirlýsingu móta Skaftárhreppur, Umhverfisráðuneytið og Vegagerðin samstarf til þess að sporna við eftir megni landsspjöllum Skaftár og óæskilegum áhrifum ágangs hennar á vatnsbúskap svæðisins og verði það sameiginlegt viðfangsefni allra aðila.

Þessi yfirlýsing skilgreinir viðfangsefni, markmið, aðferðir og leiðir í samstarfinu til að tryggja að það skili árangri. Markmiðið er að samstarfið leiði til skipulegra og markvissra aðgerða sem taki tillit til ólíkra hagsmuna og stuðli að skynsamlegum lausnum í sátt við umhverfið.

Markmið samstarfs

- a) Að draga úr gróðureyðingu og jarðvegsfoki í og við farvegi á vatnasvæði Skaftár.
- b) Að draga úr rofskemmdum og landbroti á landi á áhrifasvæði Skaftár.
- c) Að draga úr jarðvegsfoki á Hringvegi á svæðinu og þar með truflun á umferð.
- d) Að stuðla að rannsóknum á áhrifum einstakra vatnsstýringarferla og stuðla þar með að mögulegum lausnum til þess að auka stöðugleika í rennsli lækja og linda undan Eldhrauni á Út-Síðu.

Umhverfisráðuneytið leggur áherslu á mikilvægi þessara verkefna og munu stofnanir þess leitast við að veita þeim verkefnum sem þessi yfirlýsing tekur til brautargengi, eftir því sem fjárheimildir heimila. Jafnframt á Vegagerðin formlega aðild að þessu samkomulagi, enda mörg þeirra verkefna sem samstarfið fjallar um tengd vegamálum.

Til að vinna að settum markmiðum mun Umhverfisráðuneytið leita til stofnana sinna, s.s. Landgræðslu ríkisins, Veðurstofunnar o.fl. Jafnframt munu umhverfisráðuneytið, Vegagerðin og Skaftárhreppur, eftir því sem við á, leita til annarra opinberra framkvæmda- og sérfræðistofnana og hagsmunaaðila vegna einstakra framkvæmda- og rannsóknaverkefna.

Samráðsvettvangur/stýrihópur

Skaftárhreppur og Umhverfisráðuneytið tilnefna tvo fulltrúa hvor aðili og Vegagerðin einn fulltrúa til að fylgja eftir þessari samstarfsyfirlýsingu og mynda þeir stýrihóp verkefnisins. Fulltrúi umhverfisráðuneytisins og fulltrúi Skaftárhrepps skiptast á um formennsku í stýrihópnum, eitt ár í senn.

Hlutverk stýrihóps er að:

- a) Tryggja nauðsynlegt samráð, samstarf og faglegan undirbúning aðgerða svo árangur verði sem bestur. Stýrihópurinn vinnur að því í samstarfi við viðkomandi aðila (sérfræði- og framkvæmdastofnanir, virkjanaaðila, hagsmunaaðila o.fl.)
- b) Stuðla að því að nauðsynlegar mælingar, rannsóknir og vöktun fari fram á viðkomandi svæðum til að hægt sé að taka upplýstar ákvarðanir um allar fyrirhugaðar framkvæmdir og fylgjast með áhrifum þeirra.
- c) Hafa umsjón með gerð samræmdrar aðgerðaáætlunar og endurskoðun hennar í ljósi rannsókna, reynslu og breytinga á aðstæðum.
- d) Forgangsráða verkefnum.

Ráðuneytið mun tryggja að stýrihópurinn hafi til ráðstöfunar 3 milljónir króna árlega á næstu 5 árum til að fylgja eftir markmiðum samstarfsyfirlýsingarinnar, framkvæma smærri verkefni og til að undirbúa stærri verkefni. Í því sambandi skal stýrihópurinn skoða jafnframt mögulegt samstarf við aðra framkvæmdaaðila á svæðinu. Skaftárhreppur, Umhverfisráðuneytið og Vegagerðin gefa stýrihópnum sameiginlega umboð, sem skal miðast við fimm ár og endurskoðast að því loknu.

Skipulagning og umsjón með aðgerðum

Skipulagning og umsjón með einstökum framkvæmdum verði í höndum Skaftárhrepps, Vegagerðarinnar og/eða hlutaðeigandi stofnunar Umhverfisráðuneytisins eftir því sem við á í hverju tilviki.“

1.17 Áhersluatriði í starfi Vatnajökulsþjóðgarðs á Vestursvæði verði af stækkun þjóðgarðsins (Vatnajökulsþjóðgarður, janúar 2011)

„Forsendur:

- Að samkomulag náist um stækkun þjóðgarðsins.
- Vinna þarf og auglýsa Stjórnunar- og verndaráætlun fyrir viðbótarsvæðið.
- Gengið er út frá því að á því svæði sem kæmi inn við stækkun og í gildi hefur verið nýtingarréttur á, verði áfram réttur til hefðbundinnar landnýtingar eins og hann hefur verið nýttur til þessa.
- Allar endanlegar ákvarðanir um framkvæmdir eru að háðar framlögum á fjárlögum hverju sinni.

Helstu áhersluatriði

Fram til 2011:

Starfsmannahald og landvarsla

Frá stofnun þjóðgarðsins 7. júní 2008 hefur starfsmannahald og rekstur á vestursvæði aukist jafnt og þétt. Fyrsta sumarið var einn fastur starfsmaður og tveir landverðir. Síðastliðið ár störfuðu þar tveir heilsársstarfsmenn, þjóðgarðsvörður og sérfræðingur, og þrír landverðir. Rekstrarfé til svæðisins hefur aukist í takt við aukna starfsemi.

Starfsemi og framkvæmdir:

Áhersla hefur verið lögð á að stöðva landskemmdir og stuðla að bættum ferðaháttum með fræðslu, lagfæringum á og uppbygginu göngustíga, lokun slóða og eftirlit með utanvegaakstri:

- Um 80 dagsverk sjálfboðaliða fóru í lagfæringar á göngustígum í Lakagígum og Eldgjá sumarið 2010, undir leiðsögn landvarða þar.
- Samstarf hefur verið við Skaftárhrepp um eftirlit og rekstur snyrtihúss í Eldgjá, snyrtinga við Fagrafoss og í Hrossatungum og eftirlit með skálum og tjaldsvæði í Blágiljum og hefur þjóðgarðurinn tekið vaxandi þátt í þessu samstarfi.
- Sumarið 2010 var salernisaðstaða í Eldgjá lagfærð.
- Árið 2010 var nýtt landvarðarhús tekið í notkun í Blágiljum og komið fyrir viðveru- og upplýsingahúsi fyrir landvörð á bílastæðinu við Laka.
- Sumarið 2010 var gefinn út nýr upplýsingabæklingur á íslensku fyrir Lakagígasvæðið.
- Þjóðgarðurinn hefur tekið þátt í uppsetningu og rekstri upplýsingastofu á Kirkjubæjarklaustri.

Næstu ára:

Starfsmannahald og landvarsla:

- Landvarsla verður styrkt sumarið 2011 með viðbótarlandverði í Hólaskjóli sem sinni landsvæðinu milli Skaftár og Tungnaár frá Langasjó að Eldgjá.
- Í nánustu framtíð er stefnt að hafa sex landverði á vestursvæði; tveimur Hólaskjóli/Eldgjá, tveimur í Blágiljum/Lakagígum og tveimur í Nýjadal/Hrauneyjum.
- Gert er ráð fyrir þremur heilsársstarfsmönnum á Vestursvæði þegar gestastofa er komin í fullan rekstur.

Aðstaða fyrir ferðamenn:

- Hönnunar- og skipulagsmál fyrir gestastofu á Kirkjubæjarklaustri verða til skoðunar á árinu 2011. Vonir standa til að framkvæmdir gætu hafist eigi síðar en 2013.
- Þar til gestastofa rís verður gerður áframhaldandi samstarfssamningur við Skaftárhrepp um rekstur upplýsingastofu á Kirkjubæjarklaustri og sýning þar bætt.
- Samstarfi, sem verið hefur um eftirlit og rekstur salerna á jaðarsvæðum þjóðgarðsins í Skaftárhreppi, verður framhaldið.
- Unnið verður deiliskipulag fyrir Langasjó og Eldgjá árið 2011.
- Byggð upp áningaraðstaða/áningarborð við Halldórsfell og afleggjarann að Langasjó 2011–2012.
- Skipulagt verður bílastæði við Langasjó og undirbúin bygging salernishúss þar (2011); gengið frá bílastæði og salerni reist árið 2012.
- Borað verður eftir vatni og reist vatnssalerni og lagfærð áningaraðstaða við bílastæði við Laka sumarið 2011.

- Aðstaða fyrir fatlaða við Tjarnargíg og Laka verður bætt sumarið 2011.
- Lokið verður við deiliskipulag fyrir Nýjadal v/landvarðahúss árið 2011.
- Lagt bílastæði við Gjóstu og Svarthöfða í Vonarskarði sumarið 2011.

Göngustígar og útsýnisstaðir:

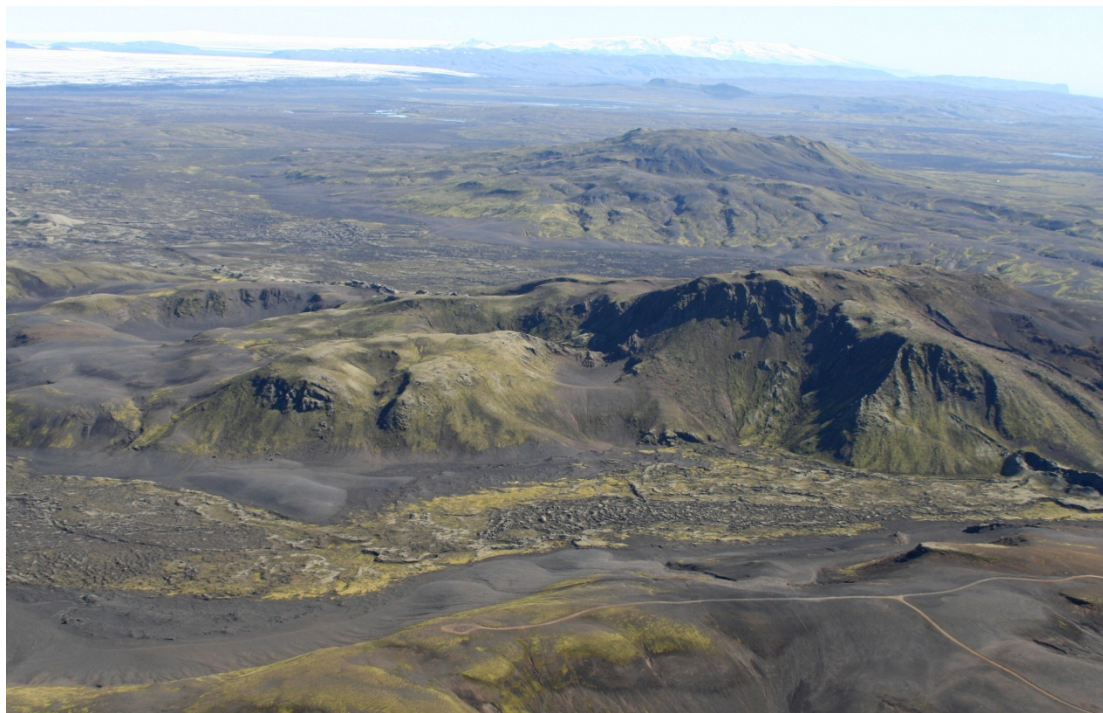
- Byggður útsýnisfallur á útsýnisstað við Ófærufoss og stigi/pallur upp á gíg við salerni í Eldgjá sumarið 2011.
- Gengið verður frá lagfæringum á göngustíg í austurbarmi Eldgjár (vinna hófst 2010) sumarið 2011.
- Lagfærðir og merktir göngustígar og slóðar við Sveinstind 2011–2012.
- Ákveðin verður staðsetning göngubrúar á Skaftá við Skælinga í tengslum við deiliskipulagsvinnu og í samráði við heimamenn árið 2011.
- Stefnt að smíði og uppsetningu göngubrúar á Skaftá við Skælinga 2012–2013.
- Lögð verður gestagata (fræðslustígur) í Eldborgarfarvegi í Lakagígum 2011.

Merkingar og skilti:

- Reist verða aðkomuskilti með þjóðgarðsmerki við helstu umferðarleiðir inn í þjóðgarðinn: á Fjallabaksleið nyrðri, austan og vestan Eldgjár¹, við Hnútu í Lakagígum undir Ljósufjöllum, norðan Hágöngulóns, norðan og sunnan Nýjadals og við Gjallanda sumurin 2011–2012.
- Reist verða upplýsingaskilti með fræðslutexta og kortum sem sýna útlínur svæða, aksturs- og gönguleiðir við: Á Fjallabaksleið nyrðri, austan og vestan Eldgjár og við Langasjó², í Nýjadal, við Svarthöfða og Gjóstu í Vonarskarði og í Jökulheimum sumurin 2011–2012.
- Í samráði og samvinnu við Skaftárhrepp verður lokið við merkingu göngu- og reiðleiða svo og mögulegra reiðhjólaleiða á afréttum Skaftárhrepps 2013.
- Í samráði og samvinnu við Ásahrepp verða slóðar á Tungnaáröræfum merktir sumurin 2011–2012.

Bæklingar-kort:

- Lokið verður við bækling á ensku um Lakagíga vorið 2011.
- Unnin og útgefinn bæklingur á íslensku og ensku fyrir norðurhluta vestursvæðis, Tungnaáröræfi – Vonarskarð, 2012.“

Laki, aðkomuvegur og bílastæði (ljósm. Helga Davids).

¹ Endanleg staðsetning háð mörkum fyrirhugaðrar stækkunar.

² Endanleg staðsetning háð mörkum fyrirhugaðrar stækkunar.

1.18 Umhverfisáhrif og helstu niðurstöður úr umhverfisskýrslu

Umhverfismat áætlana er aðferð til þess að auka gæði áætlana, breyta þeim og samþætta fyrirbyggjandi stefnu í umhverfismálum og sjálfbærri þróun. Umhverfismat áætlana er ákveðið ferli sem ber að fylgja við gerð áætlana svo leggja megi mat á hvort og þá hvaða áhrif tiltekin áætlun hefur á umhverfið í samræmi við lög um umhverfismat áætlana nr. 105/2006. Umhverfisskýrsla fyrir endurskoðun á aðalskipulagi Skaftárhrepps er sett fram í sér greinagerð.

Samkvæmt 5. mgr. 9. gr. skipulags- og byggingarlaga skal leggja mat á umhverfisáhrif einstakra markmiða og ráðgerðra framkvæmda í skipulagsáætlunum.

Mikilvægt er að áhrif skipulagstillögunnar séu metin á vinnslustigi skipulagsgerðar, þ.e.a.s. að fjallað sé um umhverfisáhrif áður en ákvörðun er tekin um tillögur. Þannig er stuðlað að því að tekið sé tillit til umhverfissjónarmiða við stefnumörkun. Umhverfismat skipulagstillögunnar getur eingöngu þjónað sem aðdragandi að mati á umhverfisáhrifum framkvæmda, en getur ekki komið í stað þess.

Í skipulagsreglugerðinni gr. 3.3 kemur fram að lýsa eigi „þeim kostum sem til greina koma varðandi staðsetningu og útfærslu byggðar og einstakra framkvæmda og þeir bornir saman m.t.t. áhrifa á umhverfið, m.a. með tilliti til sérkenna einstakra svæða. Þetta getur átt við um tegund landnotkunar og þéttleika byggðar. Leitast skal við að nýta mat á umhverfisáhrifum mismunandi landnotkunar- og framkvæmdakosta og skipulagstillögunnar í heild til að tryggja að tillit sé tekið til umhverfissjónarmiða í skipulagstillögunni og að gætt sé samræmis við meginmarkmið skipulagstillögunnar og markmið reglugerðar þessarar.”

Í samræmi við þessi ákvæði var fjallað um mismunandi kosti varðandi staðsetningu, útfærslu og fyrirkomulag sem hafa verið skoðaðir á skipulagsferlinum.

Eftirfarandi er heildarniðurstöður umhverfisáhrifa skipulagstillögunnar á umhverfið eins og henni er lýst í Umhverfisskýrslu aðalskipulagsins.

Líkleg áhrif endurskoðunar á aðalskipulagi Skaftárhrepps eru á heildina litið bæði jákvæð og neikvæð. Jákvætt fyrir samfélag sveitarfélagsins þar sem gert er ráð fyrir fjölbreyttu framboði iðnaðarsvæða, eflingu atvinnutækifæra, þá sér í lagi með uppbyggingu orkuíðnaðar. Neikvæð áhrif geta orðið af stefnu aðalskipulags á náttúru vegna uppbyggingu iðnaðarsvæðis með tilheyrandi ásýndarbreytingum og röskun á náttúru. Lagt er til að settar verði fram kröfur um ásýnd, vandaðan umhverfisfrágang, umhirðu, umgengni á þessum svæðum og gerðar eru kröfur um að hljóðvist og loftmengun séu ávallt til fyrirmyndar.

Stækkun friðlýstra svæða hefur jákvæð áhrif á ferðaþjónustu sem skapar ný atvinnutækifæri og fleiri flytjast í sveitarfélagið. Einnig stuðlar stækkunin að varðveislu sögulegra og náttúrulegrar arfleifðar. Neikvæð áhrif getur verið vegna aukins gestafjölda og átroðnings á viðkvæmum svæðum sem getur haft áhrif á þolmörk svæðisins. Lagt er til að settar verði kröfur um vandaðan umhverfisfrágang allra framkvæmda og öfluga miðlun upplýsinga.

Stefnumótunin og aðalskipulagsvinnan sýnir vilja til að styrkja og efla sveitarfélagið á mörgum sviðum og leitast er við að samrýma umhverfisvernd, nýtingu auðlinda og tækifæri á sviði atvinnuuppbyggingar. Umhverfismat aðalskipulags Skaftárhrepps er því liður í að aðalskipulagsvinnan stuðli að sjálfbærri þróun í samræmi við markmið 1. gr. laga um umhverfismat áætlana nr. 105/2006.

1.19 Afgreiðsla eftir auglýsingu

Við gerð Aðalskipulags Skaftárhrepps 2010-2022 var þess gætt að við ákvarðanatöku og við stefnumótun væri sjálfbær þróun höfð að leiðarljósi. Valkostir voru skoðaðir fyrir iðnaðarsvæði, veitur og friðlýst svæði. Á iðnaðarsvæðum var horft til fimm valkosta; Núllkostar óbreytt ástand og þróum síðastliðinna ára haldi áfram þar sem íbúum hefur verið að fækka og stefnu aðalskipulagsins um fjóra nýja virkjanakosti sem eru Hólmsárvirkjun (70MW), Búlandsvirkjun (150 MW), Hnútvirkjun (40MW) og Skálarvirkjun (5 MW). Um veitur voru skoðaðir tveir valkostir núllkostur og stefna aðalskipulagsins um nýja 220 kv rafmagnslínu Hólmsárlínu 1. Varðandi stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs voru skoðaðir þrír valkostir, tillaga sveitarstjórnar, fyrirbyggjandi þingsályktunartillaga og núll kostur.

Við auglýsingu og kynningu aðalskipulagsins bárust 44 athugasemdir og þar af voru nokkrar athugasemdir þar sem hópur fólks skrifaði undir. Þær breytingar sem gerðar voru á skipulagstillögunni eftir auglýsingu voru eftirfarandi.

Endurskoðuð var afmörkun á stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs og var niðurstaðan að minnka hann í samræmi við fyrirliggjandi tillögu í Náttúruverndaráætlun 2009-2013 þar sem Eldgjá, Langisjór og Tungnárkjöll verða hluti af Vatnajökulsþjóðgarði ásamt hluta af Skaftáreldahrauni austan við Lakagíga. Sú tillaga er í samræmi við einn af þeim valkostum sem var metin í umhverfisskýrslu aðalskipulagsins.

Bætt var inn í kafla 2.10 Náttúruverndarsvæði eftirfarandi texta um markmið með stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs innan Skaftárhrepps; Markmiðið með friðlýsingu Vatnajökuls og helstu áhrifasvæða hans sem þjóðgarðs er skv. 2. mgr. 2. gr. reglugerðar nr. 608/2008 að vernda náttúru svæðisins, s.s. landslag, lífríki og jarðmyndanir, og menningarminjar þess. Auk þess að gefa almenningi kost á að kynnast og njóta náttúru svæðisins, menningar þess og sögu. Í þjóðgarðinum skal veita fræðslu um náttúru og náttúruvernd, sögu, mannlíf og menningarminjar svæðisins og stuðla að rannsóknum til að efla þekkingu á þessum þáttum. Þessi landnýting er til þess fallinn að styrkja byggð og atvinnustarfsemi í nágrenni þjóðgarðsins og ber því enn fremur að líta á Vatnajökulsþjóðgarð sem mikilvæga aðgerð til eflingar byggðar á svæðinu.

Inn á sveitarfélagsupprátt og í kafla 1.1. Inngangur og kafla 2.7. Iðnaðarsvæði var bætt eftirfarandi texta um stefnu Skaftárhrepps hvað varðar virkjanir; Umfram það sem af tillögu um stækkun þjóðgarðs leiðir, tekur sveitarstjórn ekki efnislega afstöðu til útfærslu virkjanaáforma í Skaftárhreppi, en telur þó að í endurskoðuðu aðalskipulagi verði haldið því svigrúmi sem óskað hefur verið eftir af virkjanaáðilum. Umrædd svæði verði því afmörkuð sem iðnaðarsvæði með fyrirvara um niðurstöðu rammaáætlunar, rannsókna og umhverfismats. Niðurstöður rammaáætlunar liggja enn ekki fyrir. Til umfjöllunar á Alþingi er lagafrumvarp iðnaðarráðherra um Verndar og nýtingaráætlun vegna virkjunar fallvatna og háhitasvæða, þingskj.81 mál 77. Taki áðurnefnt lagafrumvarp gildi er ljóst að skv. ákvæði 7. greinar ber sveitarstjórnnum að samræma skipulag þágildandi verndar- og nýtingaráætlun.

Í kafla 2.7. Iðnaðarsvæði var bætt við skýringarmynd sem sýnir iðnaðarsvæði fyrir Búlandsvirkjun skv. skýrslu Suðurorku um Búlandsvirkjun. Á sveitarfélagsupprætti var afmörkun iðnaðarsvæðisins breytt og er svæðið allt neðan við mörk svæðisskipulags Miðhálandis Íslands 2015.

Námur N15 og N10 hafa verið felldar út.

Í kafla um námur er bætt við; Sveitarstjórn fer fram á að sótt verði um framkvæmdarleyfi fyrir öllum námum í sveitarfélaginu fyrir árið 2014. Ekki liggur fyrir stærð, magn eða vinnslutími efnistökusvæðanna sem skilgreind eru í endurskoðun aðalskipulagsins, enda hefur ekki farið fram úttekt á þessum svæðum. Ef sækja þarf efni úr þessum námum verður að sækja um framkvæmdarleyfi fyrir 2014 og mun í þeim gögnum koma fram upplýsingar um stærð og/eða magn efnis.

Í kaflan um námur var einnig bætt við skýringartexta þar sem gerð er grein fyrir stöðu á frágangi á námum Fullfrágengnar námur eru þær sem búið er að laga yfirborð og jafna til. Fullfrágengin náma getur verið í notkun, t.d. eru námur í áreyrum og við vatnsföll nánast alltaf fullfrágengnar en í notkun. Hálfbrágengin náma er náma sem gengið hefur verið frá að hluta. Ófrágengin náma er þar sem ekkert hefur verið gert í frágangi.

Í kafla 2.2 Óbyggð svæði ofan 200 m y.s. hefur verið bætt við texta um salerni við áningarstaði ferðamanna, sem hljómar svo eftir breytingu: Þó er leyfilegt að koma upp salernisaðstöðu við upplýsingatorg og við bílastæði á áningarstöðum ferðamanna. Salernin skulu að hámarki vera 20 m² og með umsókn um framkvæmdaleyfi skal fylgja afstöðumynd, útlitstekning og lýsing á frágangi við vatnsöflun og frárennsli.

Samkvæmt ábendingum voru leiðréttingar gerðar á texta í köflum; hefðbundin landbúnaðarsvæði, flokkun ferðamannastaða, svæði fyrir frístundabyggð og iðnaðarsvæði.

Landnotkun í Hrífunesi hefur verið breytt í samræmi við deiliskipulag fyrir uppbyggingu hótels og ferðaþjónustu. Verslunar- og þjónustusvæði hefur verið stækkað og fært norðar og opið svæði til sérstakra nota fellt niður.

Afmörkun urðunarsvæðis á Stjórnarsandi hefur lítillaga verið breytt og minnkuð.

Umsagnir bárust frá 12 aðilum og brugðist var við þeim þar sem við átti. Flugstöðir, Landsvirkjun, Skógrækt ríkisins og Kirkjugarðsráð (Skipulagsnefnd kirkjugarða) gerðu engar athugasemdir við tillöguna. RARIK fór fram á að þeirra yrði einnig getið í heimildum fyrir skýrslum sem þeir unnu með Landsvirkjun og var texti leiðréttur m.t.t.

athugasemdar. Vegagerðin gerði athugasemdir vegna reiðleiða meðfram vegum, í auglýstri tillögu var búið að taka tillit til þessarar ábendingar.

Landsnet gerði athugasemdir við texta í kafla um veitur í greinargerð og var texti leiðréttur í samræmi við athugasemdir. Landsnet vakti athygli á að í umfjöllun um virkjanakosti í umhverfisskýrslu var ekki minnst á nauðsynlega tengingu nýrra virkjana við flutningskerfi. Eftir auglýsingu skipulagstillögunnar hefur verið bætt við tengingu fyrir virkjanakostina Búlandsvirkjun og Hólmsárvirkjun.

Fornleifavernd Ríkisins benti á að engin kerfisbundin fornleifaskráning á vettvangi hafi verið gerð í Skaftárhreppi og setur tvenn skilyrði fyrir því að veita sveitarfélaginu undanþágu:

Þorpið á Kirkjubæjarklaustri verði fornleifaskráð áður en aðalskipulagið verður samþykkt.

Gerð verði áætlun um fornleifaskráningu í öllu sveitarfélaginu sem verði lokið fyrir árslok 2022.

Þessi skilyrði hafa verið sett inn í greinargerð aðalskipulagsins. Fornleifavernd Ríkisins taldi að æskilegt væri að gert yrði þemakort þar sem hnit á hverri tóft sem skráð hefur verið væri varpað inn á sveitarfélagskort. Í undirbúningi er samningur við fornleifafræðing um skráningu fornminja á Kirkjubæjarklaustri. Stefnt er að því að unnin verði áætlun um fornleifaskráningu í öllu sveitarfélaginu. Þemakorti sem sýnir þær fornleifar sem hafa verið hnitsettar hefur verið bætt við aðalskipulagsgreinargerðina.

Heilbrigðiseftirlit Suðurlands gerði athugasemd við að ekki öll vatnsból sem eru skráð hjá Heilbrigðiseftirliti Suðurlands vour í tillögunni, umfjöllun um sláturúrgang og kafla um fráveitur. Vatnsbolum hefur verið bætt inn á skipulagið, bætt var við greinargerð um hverskonar sláturúrgangur væri urðaður og texta um fráveitur var breytt.

Í umsögn frá Suðurlandsskógum var bent á nokkrar misfærslur í texta í kaflanum um skógrækt sem hafa verið leiðréttar.

Samvinnunefnd um miðhálandi Íslands bendir á að stefnumótun sveitarfélagsins eins og hún er lögð fram í tillögunni kalli á samráð og breytingar innan hálandis á stefnu staðfests Svæðisskipulags miðhálandis Íslands 2015. Samvinnunefnd miðhálandis lauk störfum við gildistöku skipulagslaga nr. 123/2010 1. janúar 2011 og verður haft samráð við Skipulagsstofnun um samræmi við svæðisskipulag miðhálandis Íslands og þá stefnumörkun sem þar kemur fram.

Umhverfisstofnun gerði athugasemdir við umfjöllun um verndarsvæði, skógrækt, efnistökusvæði, frístundabyggð og iðnaðarsvæði, texti tillögu var að hluta lagfærður í samræmi við athugasemdir, lagfæringar gerðar á umhverfisskýrslu og þemakorti af skógrækt bætt við.

Ekki var talin þörf á stefnubreytingu eða sérstökum mótvægisáðgerðum vegna aðalskipulagsins. Líkleg áhrif endurskoðunar aðalskipulags Skaftárhrepps eru jákvæð fyrir samfélag sveitarfélagsins en neikvæð áhrif geta orðið af stefnu aðalskipulags á náttúru vegna uppbyggingu iðnaðarsvæðis. Umrædd svæði verði því afmörkuð sem iðnaðarsvæði með fyrirvara um niðurstöðu rammaáætlunar, rannsóknna og umhverfismats. Þegar og ef að framkvæmdum verður á þessum svæðum verða settar fram kröfur um ásýnd, vandaðan umhverfisfrágang, umhirðu, umgengni og gerðar eru kröfur um að hljóðvist og loftmengun séu ávallt til fyrirmyndar.

Fornleifaskráning verður unnin samhliða deiliskipulagi fyrir einstakar framkvæmdir og við umhverfismat framkvæmda.

Stefnt er að því að sveitarstjórn í samvinnu við Heilbrigðiseftirlit Suðurlands og Umhverfisstofnun, flokki vatnasvæði í sveitarfélaginu og setji viðmiðunarmörk vegna gerlamengunar og áburðarefna fyrir árið 2012 og að ekki verði gengið á góð landbúnaðarsvæði þegar ákvörðun er tekin um breytta landnotkun.

2. LANDNOTKUN Í DREIFBÝLI

Í þessum kafla er nánari lýsing á sveitarfélagsuppdrætti og stefnumörkun fyrir þá landnotkun sem stefnt er að á svæðinu. Hver landnotkunarflokkur hefur sinn ákveðna lit og tákni á uppdrætti og gilda þær reglur og viðmiðanir sem lýst er nánar í greinargerð. Landnotkun á svæði ofan hálendismarka tekur mið af samþykkt samvinnunefndar miðhálandisins frá 13. mars 2001. Vegna mælikvarða á sveitarfélagsuppdrætti eru svæði sem eru 5 ha eða minni táknuð með hring en ekki afmörkuð. Landnotkunaruppdrættir eru tveir, annars vegar sveitarfélagsuppdráttur fyrir sveitarfélagið í heild í mælikvarða 1: 100 000 og hins vegar þéttbýlisuppdráttur fyrir Kirkjubæjarklaustur í mælikvarða 1: 10 000 (sbr. kafli 3).

Lýsingu landnotkunar í dreifbýli er skipt upp í eftirfarandi þrjá kafla::

ATVINNA OG ÞRÓUN BYGGÐAR

VERND OG UMHVERFISMÁL

SAMGÖNGUR OG VEITUR

ATVINNA OG ÞRÓUN BYGGÐAR

2.1 Landbúnaðarsvæði neðan 200 m y.s.

LANDBÚNAÐARSVÆÐI

Landbúnaðarsvæði ná yfir allt land lögbýla sem nýtt er til landbúnaðar. Á landbúnaðarsvæðum er einkum gert ráð fyrir byggingum og starfsemi sem tengjast búrekstri á jörðunum. Nýjar búgreinar svo sem nytjaskógrækt teljast til landbúnaðar í skilningi þessa skipulags. Skógræktarsvæði eru því ekki skilgreind sérstaklega á skipulagsuppdrætti. Á landbúnaðarsvæðum er einnig heimilt að starfrækja þjónustu við ferðamenn. (Sjá einnig gr. 4.14 í skipulagsreglugerð).

MARKMIÐ:

Stöðu landbúnaðar sem atvinnugreinar þarf að styrkja og leita leiða til uppbyggingar ýmissa stoðgreina hans t.a.m. með þróun hefðbundinna búgreina í sátt við umhverfið auk þess sem hliðargreinar verði eflar. Landbúnaður verði áfram stundaður á bújörðum, með eðlilegum þróunarmöguleikum ýmissa atvinnugreina sem henta slíkum svæðum til rekstrar. Stuðlað verði að aukinni fjölbreytni í ræktun í hinum ýmsu greinum landbúnaðarins, bæði í hefðbundnum greinum svo og í nýjum búgreinum s.s. kornrækt. Stefna skal að eflingu skógræktar á svæðinu til viðarframleiðslu, útivistar, skjóls og landbóta.

LEIÐIR:

- Stuðla þarf að hagkvæmari landnýtingu samfara eðlilegri þróun og nýbreytni í búskap.
- Gera þarf hagkvæmiskönnun á landnýtingu á bújörðum sem gæti verið grundvöllur hagræðingar og nýbreytni í búskap og búskaparháttum.
- Verndun lands og þróun gróðurfars þarf að haldast í hendur við skynsamlega landnýtingu og val búskapargreina.
- Stefnt skal að því að góð landbúnaðarsvæði verði áfram nýtt til landbúnaðar.

Megin landnotkun á undirlendi Skaftárhrepps er hefðbundinn landbúnaður. Þar fer einnig fram skógrækt. Hér er fjallað sérstaklega um skógrækt, landgræðslu og byggingar á landbúnaðarsvæðum. Landbúnaðarsvæði eru skilgreind upp að 200 m y.s.

Gert er ráð fyrir að landbúnaður verði áfram stundaður á bújörðum með eðlilegum þróunarmöguleikum annarra atvinnugreina sem henta slíkum svæðum. Nýjar búgreinar svo sem ferðaþjónusta og skógrækt teljast til landbúnaðar í skilningi þessa skipulags.

Landbúnaðarsvæði eru sýnd með mosagrænum lit og er að jafnaði allt land undir 200 m hæðarlínu.

Með því er stefnt að þróun hefðbundinna búgreina í sátt við umhverfi sitt.

Í Skaftárhreppi er gróður á láglandi víða í sókn ef frá eru talin uppblásturssvæði af völdum jökulhlaupa í Skaftá og Hverfisfljóti.

Áður en ákvörðun er tekin um breytta nýtingu á hefðbundnu landbúnaðarlandi skal meta virði svæðisins m.t.t. ræktunargildis. Þetta á m.a. við þegar fyrir liggur tillaga um að nýta svæði undir skógrækt eða breyta landnotkun á landbúnaðarsvæðum í t.d. frístundabyggð. Ekki liggur fyrir nákvæm greining á ræktunargildi í Skaftárhreppi og því er gert ráð fyrir að á vegum fagnefnda sveitarfélagsins fari fram greining til að meta það í hverju tilfalli. Til viðmiðunar skal land metið m.t.t. eftirfarandi flokkunar:

Flokkur 1. Gott ræktunarland á samfelldu sléttlandi. Þessi svæði eru einkum á láglandi en einnig annað land sem auðvelt er til jarðvinnslu með tilliti til jarðvegsgerðar og aðgengi. Í þessum flokki er að jafnaði mikilvægasta landbúnaðarlandið og er því ekki ætlað til annarskonar landnotkunar en landbúnaðar.

Flokkur 2. Rýrt og óslétt land undir 200 m y.s. sem hentar verr til ræktunar.

Ekki eins mikilvægt ræktunarland og því frekar hægt að fá undanþágu um að nýta það til annars s.s. skógræktar eða frístundabyggðar.

Fé af Landbrotsafrétti við eyðibýlið Heiðarsel (ljósm. Landmótun).

Byggingar

Á landbúnaðarsvæðum er fyrst og fremst gert ráð fyrir byggingum og starfsemi sem tengjast búrekstri. Byggja má 1-3 íbúðarhús á landbúnaðarsvæðum, þó að þau tengist ekki búrekstri og skal leitast við að nýta sömu heimtröð og staðsetja í samhengi við aðra byggð. Þá er heimilt að byggja 1-3 frístundahús án þess að afmarka viðeigandi landnotkunarflokk. Þetta ákvæði gildir fyrir lögbyli sem voru skilgreind í sveitarfélaginu við staðfestingu aðalskipulagsins og voru stærri en 70 ha. Þegar þau eru orðin fjögur eða fleiri þarf að breyta aðalskipulagi hafi afmörkun slíkra svæða ekki verið gerð í gildandi aðalskipulagi. Að öðru leyti gildir sú almenna regla skv. 43. gr. skipulags- og byggingarlaga, að óheimilt er að reisa hús nema það sé í samræmi við staðfest aðalskipulag og samþykkt deiliskipulag. Sveitarstjórn getur þó heimilað stakar framkvæmdir sem um kann að verða sótt að fengnum meðmælum Skipulagsstofnunar. Aðstaða fyrir ferðaþjónustu og léttan iðnað sem er lítill hluti af umfangi og starfsemi viðkomandi landbúnaðarsvæðis er ekki skilgreind sérstaklega. Umfangsmeiri bændagisting,

farfuglaheimili o.fl. er hins vegar afmarkað sem verslun- og þjónustusvæði sbr. kafli 2.6. Til viðmiðunar er gert ráð fyrir að þegar t.d. bændagisting er í íbúðarhúsi viðkomandi býlis þá er landnotkunin ekki skilgreind sérstaklega. Heimarafstöðvar allt að 200 Kw teljast hluti af landbúnaðarnotum og þarf því ekki að skilgreina þær sem iðnaðarsvæði.

Hefðbundinn landbúnaður

Skipulagsáætlunin gerir ráð fyrir því að hefðbundinn búskapur þróist í sátt við umhverfi sitt. Ennfremur er gert ráð fyrir fjölbreyttri ræktun í ýmsum greinum landbúnaðar, bæði hefðbundnum sem og í ræktun grænmetis og garðávaxta.

Fjölmörg landgræðslusvæði eru í Skaftárhreppi en mismikið er unnið að uppgræðslu á þeim. Aðgerðir af hálfu Landgræðslunnar og Landgræðslufélags Skaftárhrepps hafa verið mestar og brýnastar á svæðum þar sem jökulhlaup eru tíð. Dæmi um verkefni sem hafa verið í vinnslu eða eru á döfinni er viðhald varnargarða við Skaftá í Landbroti, við Kúðafliót og við Leirá. Þá eru uppi hugmyndir um að verja Heiðarrétt með bakkavörn.

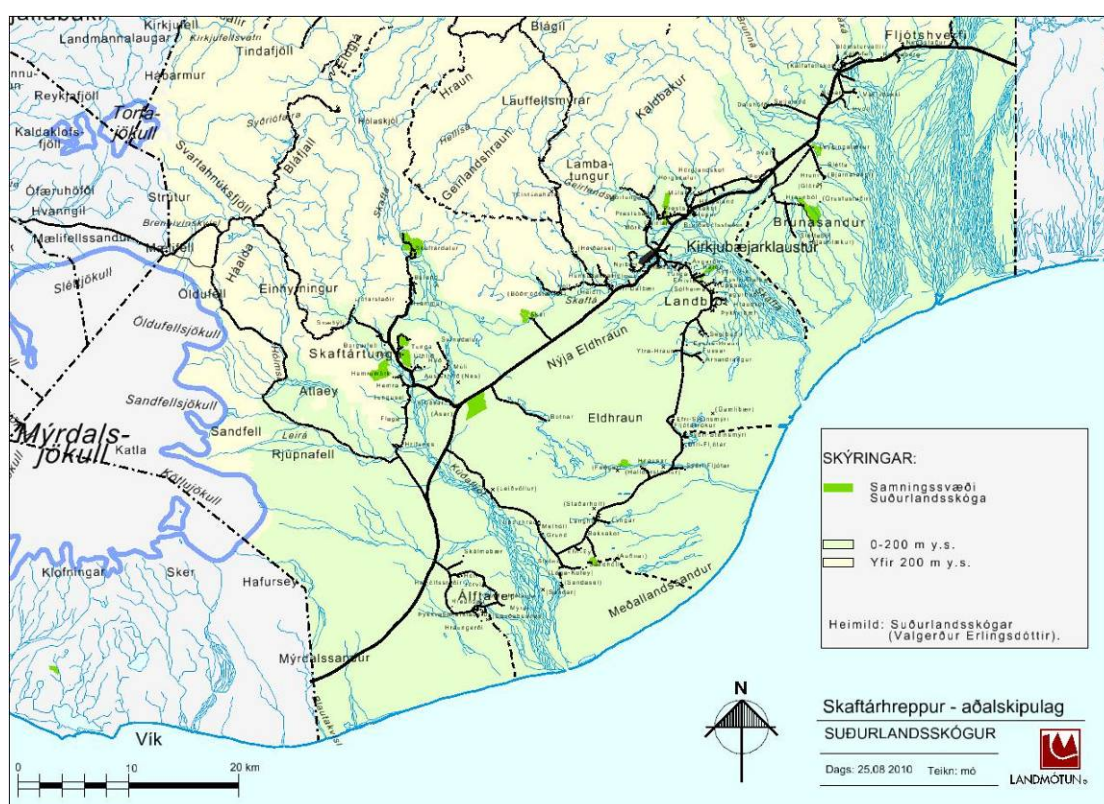
Skaftárrétt (ljósm. Jón Már Halldórsson).

Skógrækt og landgræðsla

Skipulagsáætlunin gerir ráð fyrir að skógrækt í tengslum við Suðurlandsskógaverkefnið verði **ný** atvinnugrein á hefðbundnum landbúnaðarsvæðum. Skógræktar- og landgræðslusvæði eru ekki afmörkuð sérstaklega á skipulagsupprætti þar sem nytjaskógrækt telst hluti af landbúnaði.

Í Skaftárhreppi eru eftirfarandi 13 jarðir með samninga við Suðurlandsskóga.

Heiti jarðar	Stærð (ha)
Skaftárdalur	155,0
Giljaland	116
Úthlíð	106
Hemrumörk	182
Ytri - Ásar	279
Skál	98
Sandhóll	47,7
Langholt	42
Efri - Vík	85
Prestsbakkakot	135
Orustustaðir	196
Teygingalækur	59,6
Blómsturvellir	75

Samningssvæði Suðurlandsskóga í Skaftárhreppi.

Áhugi er á því að auka þátttöku í Suðurlandsskógaverkefninu í sveitarfélaginu. Skógar til kolefnisbindingar er verkefni sem þegar er hafið í öðrum sveitarfélögum. Þá er tekið land til skógræktar til þess eins að binda kolefni. Þetta kann að vera raunhæfur og áhugaverður kostur í sveitarfélaginu. Skilyrði er vöktun á skógræktarsvæðum og svæðið sé bundið í ákveðinn tíma. Beit getur farið saman með þessu þegar skógur er komin af stað en svæði sem til greina koma eru t.d. melasvæði og grónar fjallshlíðar.

Skógræktaráætlanir fyrir einstakar jarðir verða unnar samkvæmt þeim kröfum sem Suðurlandsskógaverkefnið gerir á hverjum tíma. Við gerð skógræktaráætlana fyrir einstakar jarðir skal leitast við að tryggja fjölbreytni trjátegunda og að tillit verði tekið til sem flestra umhverfisþátta. Samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 skal tilkynna um skógræktaráætlanir sem taka yfir 200 ha eða meira á hverju býli til Skipulagsstofnunar sem ákvarðar matsskyldu framkvæmdanna, sbr. einnig 3. viðauka laganna sem og landgræðsluáætlanir á verndarsvæðum. Landgræðslu- og skógræktaráætlanir eru framkvæmdaleyfisskyldar ef þær eru háðar ákvæðum

laga um mat á umhverfisáhrifum um tilkynningarskyldar framkvæmdir. Sveitarstjórn veitir framkvæmdaleyfi skv. 27. gr. skipulags- og byggingarlaga.

Suðurlandsskógar hafa á síðustu árum sent Skaftárhreppi útlínur skógræktarsvæða þar sem sveitarstjórn getur gert athugasemdir. Á grundvelli nákvæmrar vettvangsskoðunar og skoðunar á fyrirbyggjandi gögnum um forn- og náttúruminjar er síðan unnin skógræktaráætlun í samráði við skógarbónda. Sveitarstjórn og fagnefndir geta þá metið fyrirhuguð samningssvæði með tillit til ræktunargildis landbúnaðarlands. Í kafla 1.16 er fjallað um samstarfsverkefni Skaftárhrepps og Umhverfisráðuneytisins vegna aðgerða gegn gróður- og landeyðingu á áhrifsvæði Skaftár.

Um skógrækt og landgræðslu á landbúnaðarsvæðum gilda að öðru leyti sérgreind markmið:

- Stefnt er að því að vinna að endurheimt landgæða á landbúnaðarsvæðum. Unnið verði að uppgæðslu ógróinna og vangróinna svæða sem og gróðurbótum með skógrækt og skjólbeltarækt eftir því sem við á.
- Landgræðslu- og skógræktaráætlanir skulu vera í samræmi við skipulagsáætlanir og taka mið af þeim verndarákvæðum sem þar eru sett fram, s.s. vegna hverfisverndar, svæða á náttúruminjaskrá, friðlýstra svæða skv. náttúruverndarlögum og friðlýstra fornminja skv. þjóðminjalögum.
- Taka skal tillit til þekktra fornminja, sbr. einnig kafla 2.11. Skógrækt skal ekki fara nær friðlýstum fornminjum og öðrum merkjum minjum en 20 m.
- Taka skal tillit til jarðmyndana og vistkerfa sem njóta verndar skv. 37. gr. náttúruverndarlaga. Hafa skal í huga að kennileitum í landslagi og jarðmyndunum verði ekki spillt.
- Leita skal umsagnar Umhverfisstofnunar áður en farið er í skógrækt eða landgræðslu á þeim svæðum sem kveðið er á um í náttúruverndarlögum.

2.2 Óbyggð svæði ofan 200 m y.s.

Óbyggð svæði eru opin svæði til almennrar útiveru eða takmarkaðrar umferðar fólks þar sem ekki er gert ráð fyrir mannvirkjagerð, þ.m.t. skógræktarsvæði önnur en nytjaskógrækt á bújörðum og landgræðslusvæði.

MARKMIÐ:

Stefnt verði að því að skipuleggja umferð á opnum svæðum m.t.t. álagspols jarðvegs og gróðurs. Jafnframt verði unnið að skráningu náttúruvætta og menningarminja og merkingu gönguleiða.

LEIÐIR:

- Merkja gönguleiðir og skrá kennileiti.

Skilgreining þessa landnotkunarflokk er byggð á þeirri staðreynd að ræktun og búseta í Skaftárhreppi virðist takmarkast við um 200 m y.s.

Óbyggð svæði eru landsvæði yfir 200 m y.s og sýnd á landnotkunarupprætti í ljósgrænum lit. Óbyggð svæði eru landsvæði sem eru í landbúnaðarnotum þar sem beitar- og afréttarnot er megin landnotkun en svæði ofan afgirtra heimalanda eru auk þess einnig ætluð til almennrar útivistar. Sá hluti Vatnajökuls og Mýrdalsjökuls sem er innan Skaftárhrepps er skilgreindur sem óbyggð svæði og táknað með gráum lit. Ekki er gert ráð fyrir mannvirkjagerð á óbyggðum svæðum og því eru gangnamannahús, veiðihús, reiðleiðir, vegir o.fl. afmörkuð sérstaklega með viðeigandi landnotkunarflokkum sbr. kaflar 2.4, 2.6 og 2.14. Þó er leyfilegt að koma upp salernisaðstöðu við upplýsingatorg og við bílastæði á áningarstöðum ferðamanna. Salernin skulu að hámarki vera 20 m² og með umsókn um framkvæmdaleyfi skal fylgja afstöðumynd, útlitsteikning og lýsing á frágangi við vatnsöflun og frárennsli.

2.3 Opin svæði til sérstakra nota

Svæði með útvistargildi á einn eða annan hátt þar sem gert er ráð fyrir mannvirkjagerð í tengslum við þá starfsemi sem þar er stunduð, s.s. tjald- og hjólhýsasvæði, skrúðgarðar, kirkjugarðar, leiksvæði, golfvellir, sleða- og skíðasvæði, siglingaaðstaða, hesthús og reiðvellir, rallybrautir og skotvellir. Einnig garðlönd og trjáræktarsvæði.

MARKMIÐ:

Unnið verði að áframhaldandi skipulagningu og uppbyggingu opinna útivistar- og þjónustusvæða með sjálfbærni og snyrtimennsku að leiðarljósi.

LEIÐIR:

- Skipuleggja þarf útisvæði og aðstöðu fyrir söfn og sýningar til fróðleiks og skemmtunar fyrir gesti á svæðinu, bæði á Kirkjubæjarklaustri og í sveitinni.

Þar sem skógrækt er stunduð skal þess gætt að farið sé eftir 10. gr. reglugerðar nr. 583/2000 um innflutning, ræktun og dreifingu útlendra plöntutegunda, en þar segir: „Öll ræktun útlendra tegunda hér á landi er óheimil á friðlýstum svæðum, á landslagsgerðum er njóta sérstakrar verndar og alls staðar ofan 500 metra hæðar yfir sjó.“

Eftirfarandi svæði er skilgreint sem opið svæði til sérstakara nota á dreifbýlishluta Skaftárhrepps:

Nr.	Lýsing svæðis	Stærð í ha
Ú-1	Athafnasvæði hestamanna með skeiðvelli og tilheyrandi aðstöðu við Efri-Vík	11,0.

2.4 Svæði fyrir frístundabyggð

Svæði fyrir frístundabyggð eru svæði ætluð fyrir frístundahús, þ.e. sumarhús, veiðihús og samsvarandi byggð sem ekki er ætluð til heilsársbúsetu. Til frístundahúsa teljast einnig fjallaskálar, gangnamannaskálar og neyðarskýli.

MARKMIÐ:

Taka skal tillit til hagkvæmni landnýtingar og gæta skal umhverfissjónarmiða við skipulagningu nýrra hverfa fyrir frístundabyggð. Áður en ákvörðun er tekin um að breytta nýtingu á hefðbundnu landbúnaðarlandi í frístundabyggð skal meta virði svæðisins m.t.t ræktunargildis.

LEIÐIR:

Við skipulagningu frístundabyggðar er lögð áhersla á tengsl við umhverfi og náttúru og þá útivistar- og athafnamöguleika sem viðkomandi svæði býður uppá. Jafnframt er mikilvægt að tryggja að hægt sé að koma til móts við þörf framkvæmdaaðila, eigenda og/eða dvalargesta í frístundabyggð fyrir margvíslega þjónustu.

- Vaxandi frístundabyggð kallar á aukna þjónustu.
- Auka þarf atvinnusköpun á öðrum sviðum en ferðaþjónustu.
- Reynt skal að komast hjá að góð landbúnaðarsvæði fari undir frístundahúsabyggð.

Skipulagsáætlunin sýnir frístundabyggð á landnotkunaruppdrætti með fjólubláum lit. Skipulagið heimilar þó byggingu 1-3 frístundahúsa á landbúnaðarsvæðum lögbýla (sjá kafla 2.1.) sem eru stærri en 70 ha, án þess að

skilgreina þurfi svæðið sem frístundabyggð í aðalskipulagi. Leitast skal við að fjölga sem minnst vegtengingum við þjóðveg 1 vegna umferðaröryggislegra þátta.

Sveitarfélagið leggur áherslu á að frístundabyggð sem hefur verið deiliskipulögð innan hvernar jarðar, verði fullbyggð áður en nýtt land verði tekið undir frístundabyggð. Tryggt verði að gott landbúnaðarland verði ekki tekið undir frístundabyggð (sjá kafla 2.1). Uppbygging frístundabyggðar og ferðamennsku skapar aðstæður fyrir fjölbættari aðstöðu á svæðinu og lengir dvalartíma fólks sem kallar á aukna þjónustu innan sveitarfélagsins.

Frístundabyggð skal vera í sem mestu samræmi og felld að landslagi til að tryggja að ásýnd svæðanna verði sem mildust. Gæta skal að fjarlægðarmörkum frístundabyggðar frá vatni og að frárennismálum. *Aðgengi almennings skal vera tryggt meðfram sjó, ám og vötnum skv. 23. gr laga nr. 44/1999 þar sem sagt er að „Óheimilt er að setja niður girðingu á vatns-, ár-, eða sjávarbakka þannig að hindri umferð gangandi manna.* Sameiginlegar fráveitur verði þar sem þéttleiki byggðar og náttúrufarslegar aðstæður leyfa, að öðrum kosti verði gert ráð fyrir rotþróum sem uppfylli skilyrði Heilbrigðiseftirlits Suðurlands.

Lóðir á nýjum svæðum verða að jafnan á stærðarbilinu 0,5-2 ha og nýtingarhlutfall skal ekki vera hærra en 0,03 en byggingar ekki stærri en 150 m². Nýir áfangar innan hvernar jarðar verða ekki teknir til skipulagsmeðferðar fyrr en minnst 2/3 hlutar fyrri áfanga hafa verið byggðir.

Gera þarf deiliskipulag af svæðum fyrir frístundabyggð áður en farið er í frekari framkvæmdir innan svæðanna.

Ekki hefur verið bætt við nýjum frístundabyggðasvæðum umfram þau sem nú er í staðfestu aðalskipulagi.

Frístundabyggð með fleiri en fjórum bústöðum (núv. og áætlað) er á eftirfarandi stöðum:

Nr.	Jörð	Athugasemd	Fjöldi byggðir	Óbyggðir skv skipulagi eða áætlunum
F-1	Skálmarbær	Deiliskipulag samþykkt 9. janúar 2004. Þar sem gert er ráð fyrir 15 lóðum á ca. 97 ha.	3	12
F-2	Skálmarbær	Áætluð uppbygging sunnan við jarðamörkin við Hrífunes. Ekki hefur verið unnið deiliskipulag fyrir svæðið. Stærð 65 ha.	0	12
F3	Hrífunes	Frístundabyggð - 258 ha en unnið hefur verið deiliskipulag fyrir svæðið Til að halda sem mestu af náttúrulegum birkiskógi og einkennum hans er óheimilt að ryðja burt skóg nema þar sem byggja skal hús, leggja göngustíga, vegi og á dvalarsvæðum við hús innan byggingarreits. Á deiliskipulaginu eru settur skilmálar um varðveislu núverandi gróðurs og gróðursetningu nýrra trjáa.	2	75
F-4	Botnar	Svæðið tekur til 5 lóðir 0,74-0,87 að stærð en heildarstærð er 3,8 ha. Deiliskipulag samþykkt 29.7 1992.	3	2
F-5	Efri-Vík	Svæðið er vestan Landbrotsvegur og er um 40 ha. Deiliskipulag samþ. júní 93.	4	16
F-6	Hörgsdalur	Áætluð uppbygging sunnan við íbúðarhúsið. Drög að deiliskipulagi hafa verið unnin.	0	9
F-7	Austurfit í landi Núpsstaðar	Svæðið er um 1,2 ha en deiliskipulag var samþ. í byggingarnefnd 14.6 1990	2	2
samtals			14	128

Aðalskipulag Skaftárhrepps 2010-2022

Á hálendi Skaftárhrepps eru staðir, sem í svæðisskipulagi Miðhálandisins voru skilgreindir sem fjallasel, flokkuð sem frístundahús. Sumir þessara staða eru í takmörkuðu eða engu vegasambandi, þ.m.t. gönguskálar, einkaskálar, áningarstaðir hestamanna, gangnamannaskálar o.fl. Um fjallasel gildir, að þau eru opin almenningi. Sama gildir um fjallasel í einkaeign sem skulu a.m.k. vera að hluta til opin almenningi.

Nr.	Jörð	Athugasemd
F-8	Austur-Síðuafréttur	Fjallasel við Miklafell. Á staðnum er gangnamannaskáli í eigu Skaftárhrepps.
F-9	Dalshöfði	Skáli í Smágiljum. Gönguskáli sunnan Rauðhóla í landi Dalshöfða
F-10	Austur-Síðuafréttur	Fjallasel við Blæng þar sem er skáli. Áningarstaður á gönguleið.
F-11	Eintúnaháls	Eintúnaháls við Lakaveg er skilgreint sem frístundabyggðasvæði. Hugmyndir hafa komið fram um að nýta staðinn fyrir menningartengda ferðaþjónustu. Skálinn er notaður af safnmönnum.
F-12	Landbrotsafréttur	Fjallasel í Hrossatungum. Á staðnum er gangnamannaskáli í eigu Skaftárhrepps. Áningarstaður á göngu- og reiðleiðum.
F-13	Landbrotsafréttur	Fjallasel við Leiðólfsfell. Á staðnum er gangnamannaskáli í eigu Skaftárhrepps. Áningarstaður á göngu- og reiðleiðum.
F-14	Skaftártunguafréttur	Fjallasel í Skælingum. Áningarstaður á gönguleið um svæðið. Á staðnum er gamall grjóthlaðinn gangnamannakofi í eigu Skaftárhrepps sem hefur verið endurgerður í tengslum við ferðaþjónustu.
F-15	Skaftártunguafréttur	Fjallasel við Sveinstind. Áningarstaður á gönguleið milli Lambaskarðshóla/Hólaskjóls og Blágilja. Á staðnum er gamall grjóthlaðinn gangnamannakofi í eigu Skaftárhrepps sem hefur verið endurgerður í tengslum við ferðaþjónustu.
F-16	Skaftártunguafréttur	Fjallasel í Jökuldölum. Áningarstaður göngufólks og hestamanna milli Hólaskjóls og Landmannalauga
F-17	Skaftártunguafréttur	Fjallasel í Álftavötnum. Áningarstaður á gönguleið og reiðleið frá Hólaskjólí í Hvanngil. Á staðnum er gamall grjóthlaðinn gangnamannaskáli í eigu Skaftárhrepps, sem hefur verið endurgerður í tengslum við ferðaþjónustu.
F-18	Skaftártunguafréttur	Fjallasel í Ófærudal. Áningarstaður á gönguleið milli Hólaskjóls og Hvanngils. Engin mannvirki eru til staðar en leyfilegt er að byggja 1 skála á svæðinu.
F-19	Skaftártunguafréttur	Gamall kofi við Strútslaug í einkaeign. Gönguhópar hafa tjaldað töluvert á staðnum.
F-20	Álftaversafréttur	Fjallasel í Svartafellstanga. Áningarstaður í tengslum við gönguleið í Hólmsárbotna sem einnig nýtist hestamönnum. Engin mannvirki eru til staðar en leyfilegt er að byggja einn skála.
F-21	Álftaversafréttur	Gangnamannaskáli í Framgili neðan hálandismarka.
F-22	Álftaversafréttur	Smalaskáli við Atley á Álftaversafrétti

Blágil á Síðumannaafrétti (ljósm. Helga Davids).

2.5 Svæði fyrir þjónustustofnanir

Þjónusta við íbúa svæðisins verði eins og kostur er næst heimilum, jafnt félagsleg sem menningarleg þjónusta. Fjölbreyttust þjónusta verður í þéttbýli en þjónustusvæðum í dreifbýli verður gerð skil. Þjónustustofnun getur m.a. verið skóli, félagsheimili og kirkjustaður

MARKMIÐ:

Stefnt er að því að treysta fjárhagslegan og faglegan grundvöll samfélagsþjónustu með vaxandi samstarfi við önnur sveitarfélög á Suðurlandi jafnframt því sem lögð er áhersla á að tryggja og efla starfrækslu þjónustustofnana í hreppnum. Skaftárhreppur er virkur þátttakandi í samstarfi sveitarfélaga á Suðurlandi í ýmsum málaflokkum svo sem í Skólaskrifstofu Suðurlands, Atvinnuþróunarfélagi Suðurlands og félagsþjónustu Rangárvalla- og Vestur-Skaftafellssýslu. Flutningur nýrra verkefna frá ríki til sveitarfélaga á næstu árum kallar á aukið samstarf. Jafnframt verður unnið að því að efla þjónustustofnanir sveitarfélagsins til að sinna hlutverki sínu í heimabyggð og taka við nýjum verkefnum.

LEIÐIR:

Aukið samstarf innan heilbrigðis- og félagsþjónustu styrkir stöðu heilsugæslunnar og hjúkrunar- og dvalarheimilisins á Kirkjubæjarklaustri.

Aukin samvinna og jafnvel sameining skólustofnana sveitarfélagsins getur verið hagkvæmur og skynsamlegur kostur og getur stuðlað að myndun öflugrar fræðslumiðstöðvar sem hafi nokkra sérstöðu vegna náttúru og sögu þessa landssvæðis.

Mikilvægt er að nýta íþróttamiðstöð hreppsins sem mest og best í skólastarfi fyrir alla aldurshópa og til aukinna lífsgæða fyrir almenning.

Nauðsynlegt er að byggja upp aðstöðu fyrir vísindi og fræði sem tengjast sögu og landsháttum og nýta þau tækifæri sem Vatnajökulspjóðgarður skapar á því sviði. Kirkjubæjarstofa gegnir lykilhlutverki í þeirri uppbyggingu.

- Bæta þarf aðstöðu og þjónustu fyrir vísindamenn.
- Bæta þarf aðstöðu til útivistar við skóla og íþróttamiðstöð.

Pykkvabæjarklausturskirkja í Álftaveri (ljósm. Landmótun).

Margar þjónustustofnanir í dreifbýli eru háðar sérstökum skilyrðum í lögum eða samningum, s.s. sóknarkirkjur, félagsheimili, meðferðarheimili og skólar. Notkun á landi sem tilheyrir hlutaðeigandi stofnunum er háð samþykktu deiliskipulagi.

Á skipulagsupprætti fær þjónustustofnun appelsínugult tákn og númer. Núverandi starfsemi á einstökum stöðum er ekki bindandi umfram ákvæði skipulags- og byggingarlaga og skipulagsreglugerðar um svæði fyrir þjónustustofnanir. Kirkjugarðar eru hluti af skilgreiningu viðkomandi svæða.

Eitt prestakall er í Skaftárhreppi, Kirkjubæjarklaustursprestakall og skiptist það í fjórar sóknir.

Eftirtaldar þjónustustofnanir í dreifbýli eru staðfestar í Skaftárhreppi :

Nr.	Jörð	Lýsing
S-1	Þykkvabæjar-klaustur	Á Þykkvabæjarklaustri var munkaklaustur á kaþólskum tíma. Á svæðinu er Þykkvabæjarklausturskirkja ásamt kirkjugarði en kirkjan var byggð 1864.
S-2	Gröf	Að Gröf er Grafarkirkja sem byggð var 1898. Á svæðinu er kirkja með kirkjugarði.
S-3	Langholt	Langholtskirkja er byggð 1863. Á svæðinu er kirkja með kirkjugarði.
S-4	Prestsbakki	Á svæðinu er Prestsbakkakirkja ásamt kirkjugarði en kirkjan var reist árið 1859 og var hönnuð af Hans Heinrich Schütte arkitekt og byggingarmeistari
S-5	Kálfafell	Kálfafellskirkja er byggð 1863. Á svæðinu er kirkja með kirkjugarði.
S-6	Núpsstaður	Núpsstaður er austasti bærinn í Skaftárhreppi. Þar standa gömul bæjarhús og bænhus. Talið er að bænhusið sé að stofni til úr kirkju sem var byggð um 1650 en árið 1930 var bænhusið endurgert.
S-7	Herjólfsstaða-skóli	Í Herjólfsstaðaskóla í Álftaveri er félagsheimili.
S-8	Hemra	Í Tungusel í Skaftártungu er félagsheimili.
S-9	Efri - Ey	Að Efri- Ey í Meðallandi er félagsheimili.
S-10	Múlakot	Múlkotsskóli á Síðu er félagsheimili.

2.6 Verslunar- og þjónustusvæði

Á verslunar- og þjónustusvæðum skal einkum gera ráð fyrir verslunum og þjónustustarfsemi, m.a. ferðapjónustu.

MARKMIÐ:

Helsti vaxtarbroddur atvinnuuppbyggingar í Skaftárhreppi tengist ferðapjónustu og er stefnt að enn frekari vexti á komandi árum. Svæðið hefur flest með sér til áframhaldandi uppbyggingar í ferðapjónustu s.s. fjölbreytileika í náttúruferðum, veðursæld og jákvæða ímynd. Gera þarf áætlun um skipulagða og umfangsmikla kynningu, innan lands sem utan, á þeim kostum sem Skaftárhreppur hefur uppá að bjóða hvað varðar aðstöðu til atvinnuuppbyggingar, búsetu og ferðapjónustu.

LEIÐIR:

- Fjölgun ferðamanna hefur í för með sér aukna og fjölbreyttari þjónustu.
- Skipuleggja og samræma endurbætur, viðhald og nýtingu á fjallaskálum í eigu hreppsins. Vel kemur til greina að gera þetta í samstarfi við ferðafélög og aðra sem skipuleggja göngu- og hestaferðir um svæðið.
- Fylgja eftir umsókn um vottun og aðild að evrópskum jarðsögugarði í Skaftárhreppi.

Hér á eftir er yfirlit yfir staði í flokki verslunar- og þjónustusvæða sem á upprætti fá gult tákn og númer. Tilgreint er hverskonar starfsemi fer fram á þeim í dag sem ekki er bindandi umfram ákvæði skipulags- og byggingarlaga

og skipulagsreglugerðar um verslunar- og þjónustusvæði. Þess vegna er svigrúm fyrir breytingar á núverandi húsnæði og nýbyggingar, sem falla að nýtingu svæðisins sem verslunar og þjónustusvæði sem grein skal gera fyrir í deiliskipulagi einstakra svæða.

Hunkubakkar (ljósm. Landmótun).

Eftirfarandi verslunar- og þjónustusvæði eru í dreifbýli.

Nr.	Jörð	Lýsing
V-1	Þykkvabæjar-klaustur	Á svæðinu er gert ráð fyrri gistingu fyrir allt að 30 manns, Nonna og Brynjuhús.
V-2	Hrífunes	Veitingaþjónusta og bændagisting - um 19 ha.
V-3	Hrífunes	Á svæðinu er gert ráð fyrir uppbyggingu hótels og ferðaþjónustu með gístaðstöðu á um 19 ha. Byggt verður veitingahús, aðalhús og 18-20 tjaldhýsi en þar verða gistirými hótelsins.
V-4	Flaga	Íbúðarhús nýtt fyrir ferðaþjónustu, ekki deiliskipulag af svæðinu.
V-5	Hemru	Á svæðinu er 1 veiðihús í landi Hemru
V-6	Botnar	Á svæðinu er 1 veiðihús við Fljótsbotna í eigu veiðifélags. Ekki er gert ráð fyrir frekari uppbyggingu.
V-7	Hnausar	Á svæðinu er 1 veiðihús við Eldvatn í Meðallandi.
V-8	Syðri-Steinsmýri	Á svæðinu er 2 veiðihús
V-9	Seglbúðir	Á svæðinu er 1 veiðihús við Seglbúðir austan vegar.
V-10	Seglbúðir	Á svæðinu er 1 veiðihús við Seglbúðir vestan vegar.
V-11	Efri-Vík	Á svæðinu hafa verið byggð 15 og 22 herbergja gistihús. Deiliskipulag samþ. 5.5 2002.
V-12	Hunkubakkar	Skipulag fyrir 2,5 ha svæði gerir ráð fyrir 7 bústöðum og gistiskála. Áður hafði verið byggð 4 ferðaþjónustuhús og þjónustumiðstöð. Deiliskipulag er til af svæðinu.
V-13	Geirland	Á svæðinu eru 8 hús á 5,800. Deiliskipulag er til af svæðinu.
V-14	Hörgsland 1	13 bústaðir á 2 ha svæði með þjónustumiðstöð og tjaldsvæðum skv. deiliskipulagstillögu.
V-15	Hörgsland	Veiðihús Við Vatnamót (samþykkt af Skipulagsstofnun).
V-16	Hörgsland	Á svæðinu er 1 veiðihús í Hólmum við Mávabótaála.
V-17	Foss	Á svæðinu er 1 veiðihús við Foss við Fossála
V-18	Þverá	Á svæðinu er 1 veiðihús við Þverá.
V-19	Teygingalækur	Á svæðinu er 1 veiðihús við Teygingalæk.
V-20	Hvoll	Á svæðinu er farfuglaheimili með gistingu fyrir 70 manns.
V-21	Hvoll	Fyrirhugað er uppbygging á svæði nær þjóðvegi fyrir þyrpingu af ferðaþjónustuhúsum. Skipulag og umfang liggur ekki fyrir.
V-22	Núpar	Á svæðinu er Hótel Islandía og deiliskipulag fyrir svæðið nær yfir 10 ha.
V-23	Maríubakkar	Á svæðinu er 1 veiðihús við Maríubakka (samþykkt af Skipulagsstofnun).

Til verslunar- og þjónustuvæða teljast hálendismiðstöðvar og skálasvæði skv. minnisblaði til samvinnunefndar Miðhálendisins frá Skipulagsstofnun dags. 15. nóv. 2000. Hálendismiðstöðvar eru þjónustumiðstöðvar ferðamanna í nánd við aðalfjallvegi hálendisins. Starfsemi miðstöðvanna tengist alhliða ferðamennsku, þjónustu við vetrarumferð, veiðimenn, hestamenn og skíðafólk. Gott vegasamband og samfelldur rekstur í a.m.k. 2-4 mánuði á ári. Gisting er í ríkara mæli í húsum en á tjaldsvæðum. Ströngustu kröfur eru gerðar varðandi salernisaðstöðu, meðferð sorps og frárennslis.

Í svæðisskipulagi Miðhálendisins eru skálasvæði skilgreind sem staðir í góðu sambandi við vegakerfi. Þar eru gistiskálar sem þjóna breiðum hópi ferðamanna, þar á meðal veiðimönnum, göngufólki og hestamönnum, en mörg þessara húsa eru jafnframt gangnamannaskálar. Í samþykkt samvinnunefndar miðhálendis dags. 13. mars 2001 er lagt til að skilgreina skálasvæði sem frístundabyggð í aðalskipulagi. Aðalskipulagið gerir hins vegar tillögu um að Blágil verði skilgreint sem verslunar- og þjónustuvæði vegna góðrar staðsetningar á Lakasvæðinu og mögulegrar uppbyggingar vegna Vatnajökulsþjóðgarðs.

Á skálasvæðum er gert ráð fyrir að þar geti byggst nokkur hús að undangengnu deiliskipulagi. Skálasvæði eru eftir atvikum háð mati á umhverfisáhrifum. Í Skaftárhreppi er gert ráð fyrir einu skálasvæði.

Í svæðisskipulagi Miðhálendisins voru einnig skilgreind önnur mannvirki. Þau eiga það sameiginlegt að vera ekki opin til almennrar ferðaþjónustunota, s.s. hús Landsbjargar, búðir Landsvirkjunar, endurvarpsstöðvar Landsímans og skálar í eigu einstaklinga. Hlutverk flestra þeirra eru ljós og mörg þeirra gegna mikilvægu hlutverki.

Veiðihús við Langasjó og Kvíslarlón voru ekki skilgreind í svæðisskipulagi Miðhálendisins. Aðstöðuhús Orkustofnunar við Sveinstind er ekki sýnt á sveitarfélagsuppdrættinum.

Hér á eftir er yfirlitstafla fyrir jaðarmiðstöðvar, hálendismiðstöðvar, veiðihús og skálasvæði, sem skilgreindar eru sem verslunar og þjónustuvæði.

Nr.	Jörð	Lýsing
V-24	Skaftárdalur	Veiðihús við Hellisá (samþykkt af Skipulagsstofnun) en óbyggt.
V-25	Miðafréttur	Skálasvæði við Blágil. Á staðnum er gangnamannahús með gistingu fyrir 18 manns, geymsla, hesthús og húsnæði fyrir landvörð Vatnajökulsþjóðgarðs. Gangnamannahúsið hefur verið stækkað til norðurs með auknu svefnrými og salerni fyrir skálagesti og aðra. Samkvæmt deiliskipulagi er gert er ráð fyrir nýrri byggingu fyrir landvörð og aðra fyrir starfsmenn þjóðgarðsins auk salernisaðstöðu á tjaldsvæði.
V-26	Miðafréttur	Verslunar- og þjónustuvæði við Galta Gert er ráð fyrir þjónustustöð á Galta með móttöku landvarða og snyrtiaðstöðu fyrir ferðamenn. Við eða umhverfis þjónustustöðina verði gert dvalarsvæði með borðum og bekkjum, þar sem njóta má góðs útsýnis yfir Lakagíga. Þar væri miðlað upplýsingum um náttúrufar svæðisins með sérstakri áherslu á jarðfræði og sögu.
V-27	Skaftártungu- afréttur	Hálendismiðstöð við Lambaskaróshóla. Á staðnum er gistiskálinn og gagnamannahúsið Hólaskjól, 3 gistiskálar, skáli fyrir landvörð, tjaldsvæði, vatnssalerni og hestagerði. Þetta er alhliða áningarstaður, sem liggur vel við meginleiðum þeirra sem eru akandi, gangandi eða ríðandi. Í deiliskipulagi fyrir svæðið er gert ráð fyrir möguleika á að byggja til viðbótar allt að 200 m ² hesthús inna á milli hrauntungna austan árinna með tilheyrandi hestagerði. Tjaldsvæði verði stækkuð og aðstaða fyrir húsbíla og tjaldvagna afmörkuð.
V-28	Skaftártungu- afréttur	Veiðihús við Grænalón við Jökuldali í eigu veiðifélags. Ekki er gert ráð fyrir frekari uppbyggingu.
V-29	Skaftártungu- afréttur	Veiðihús við Botnlungalón í eigu veiðifélags. Ekki er gert ráð fyrir frekari uppbyggingu
V-30	Skaftártungu- afréttur.	Veiðihús við Kvíslarlón (með stöðuleyfi) í eigu veiðifélags. Ekki er gert ráð fyrir frekari uppbyggingu.
V-31	Skaftártungu- afréttur	Veiðihús við Langasjó í eigu veiðifélags. Ekki er gert ráð fyrir frekari uppbyggingu.

2.7 Iðnaðarsvæði

Á iðnaðarsvæðum er gert ráð fyrir umfangsmikilli iðnaðarstarfsemi eða starfsemi sem er talin geta haft mengun í för með sér s.s. verksmiðjum, virkjunum, tengivirkjum, miðlunarlonum, veitustöðvum, skólþælu- og hreinsistöðvum, birgðastöðvum fyrir olíur og móttökustöðvum fyrir úrgang. Íbúðir eru ekki heimilar á iðnaðarsvæðum.

MARKMIÐ:

Unnið verði markvisst að því að móta og þróa iðnaðarsvæði í sem bestri sátt við umhverfi og samkvæmt ströngum reglum um varnir gegn mengun og náttúruspjöllum.

LEIÐIR:

- Auka þarf atvinnusköpun á öðrum sviðum en ferðaþjónustu.
- Leita þarf leiða til að laða að atvinnustarfsemi sem skapar ný störf.
- Að raforkuvinnsla nýtist til fjölbreyttrar atvinnuuppbyggingar í Skaftárhreppi.
- Að virkjanaáform og hugsanlegar framkvæmdir lúti skilyrðum umhverfismats og hlíti samanburði við aðra nýtingarkosti sem íbúar sveitarfélagsins telja fýsilega.

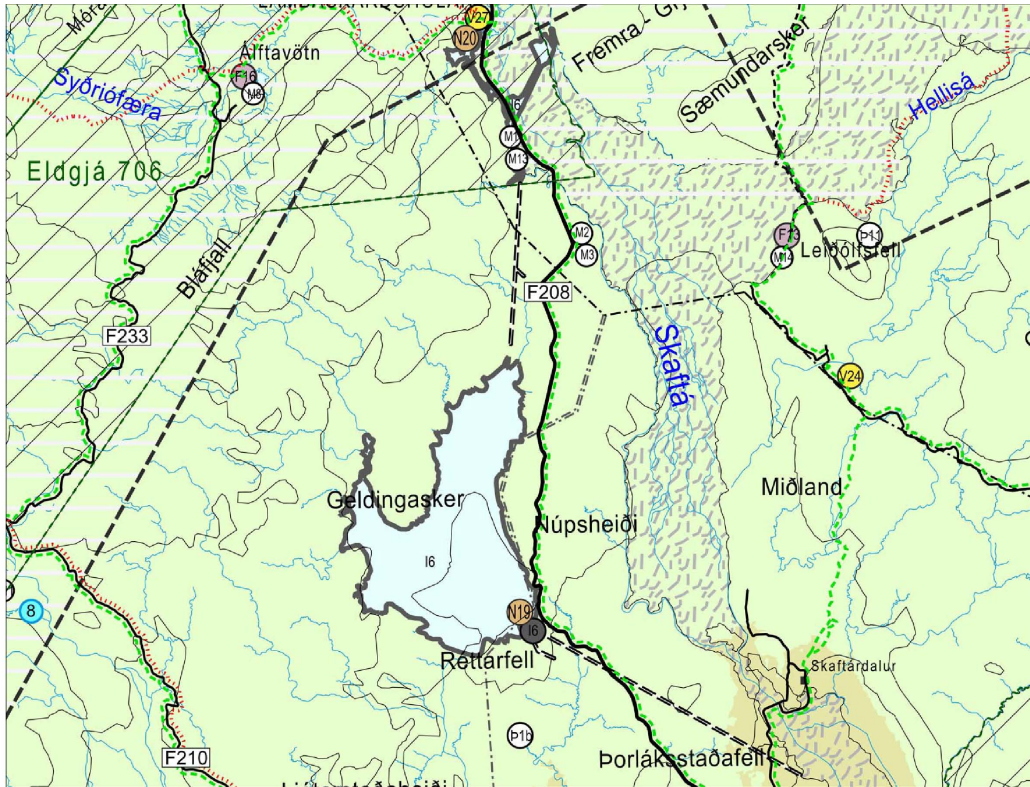
Aðalskipulag í Skaftárhreppi gerir grein fyrir iðnaðarsvæðum í dreifbýli samkvæmt skilgreiningu reglugerðar og eru þau sýnd á uppdrætti. Svæðin eru sýnd sem dökkgrátt tákn á uppdrættinum en í skýringum er gerð grein fyrir áætluðu hlutverki, sem er ekki bindandi umfram ákvæði skipulags- og byggingarlaga og skipulagsreglugerðar um iðnaðarsvæði.

Umfram það sem af tillögu um stækkun þjóðgarðs leiðir, tekur sveitarstjórn ekki efnislega afstöðu til útfærslu virkjanaáforma í Skaftárhreppi, en telur þó að í endurskoðuðu aðalskipulagi verði haldið því svigrúmi sem óskað hefur verið eftir af virkjanaáðilum. Umrædd svæði verði því afmörkuð sem iðnaðarsvæði með fyrirvara um niðurstöðu rammaáætlunar, rannsókna og umhverfismats. Niðurstöður rammaáætlunar liggja enn ekki fyrir. Til umfjöllunar á Alþingi er lagafrumvarp iðnaðarráðherra um Verndar og nýtingaráætlun vegna virkjunar fallvatna og háhitasvæða, þingskj.81 mál 77. Taki áðurnefnt lagafrumvarp gildi er ljóst að skv. ákvæði 7. greinar ber sveitarstjórnnum að samræma skipulag þágildandi verndar- og nýtingaráætlun.

Gert er ráð fyrir eftirfarandi iðnaðarsvæðum í dreifbýli Skaftárhrepps:

Nr.	Lýsing	Stærð í ha
I-1	Fiskeldi við Teygingalæk. Helstu mannvirki eru verkfæra- og fóðurgeymsla, 8 ker úr stáli samtals 2060 m ³ og 6 ker úr plasti samtals 340 m ³ . Deiliskipulag er til af svæðinu.	2,5
I-2	Hnútuvirjkun uppsett afl allt að 40 MW. Áætluð aðrennslis- og veitugöng eru 1000 m og skurðir 400 m og mesta hæð á stíflum 3 m. Deiliskipulag hefur ekki verið unnið. Um er að ræða stækkun úr 15MW sem er staðfest í gildandi aðalskipulagi.	5
I-3	Skálarvirjkun allt að 5 MW afl og 10 ha lóni og allt að 5 ha lóð fyrir stöðvarhús og fiskfóðurverksmiðju. Áætluð aðrennslis- og veitugöng eru 100 m, skurðir 40 m og mesta hæð á stíflum 6 m. Deiliskipulag hefur ekki verið unnið.	15
I-4	Fiskeldi í Botnum. Deiliskipulag hefur ekki verið gert.	4
I-5	Hólmsárvirjkun allt að 70 MW og 10 km ² lón og allt að 5 ha fyrir stöðvarhús. Áætluð aðrennslisgöng eru 6500 m, skurðir 1000 m, frárennslisgöng 1100 m og mesta hæð á stíflum 40 m. Deiliskipulag hefur ekki verið unnið. Vegna mælikvarða skipulagsuppdráttar (1:100.000) eru ekki sýnd öll mannvirki virkjunarinnar svo sem varnargarðar sem eru um 5000 m.	1042
I-6	Búlandsvirkun 150 MW og 9,2 km ² lón og allt að 5 ha undir stöðvarhús. Áætluð aðrennslis- og veitugöng eru 3100 m, skurðir 1700 m, frárennslisgöng 5800 m og mesta hæð á stíflum 68 m. Deiliskipulag hefur ekki verið unnið. Vegna mælikvarða skipulagsuppdráttar (1:100.000) eru ekki sýnd öll mannvirki virkjunarinnar t.d. mannvirki til stýringar á vatni austur með Síðu.	991

Á skýringarmynd hér fyrir neðan eru sýnd iðnaðarsvæði fyrir Búlandsvirkjun skv. skýrslu Suðurorku um Búlandsvirkjun. Á sveitarfélagsuppdrætti er allt virkjanasvæðið neðan við mörk svæðisskipulags Miðhálandis Íslands 2015.

Skýringarmynd af frumhönnun Búlandsvirkjunar.

Heimarafstöðvar allt að 200 KW teljast hluti af landbúnaðarnotum og þarf því ekki að skilgreina þær sem iðnaðarsvæði.

2.8 Efnistökusvæði

EFNISTÖKUSVÆÐI

Efnistökuastaðir eru svæði þar sem fram fer eða fyrirhuguð er efnistaka utan þéttbýlis, s.s. malarnám, sandnám, grjótnám, gjallnám eða vikurnám. (Sjá einnig gr. 4.9 í skipulagsreglugerð).

MARKMIÐ:

Í skipulagsáætluninni eru sýndir allmargir núverandi efnistökuastaðir. Almennt er gert ráð fyrir sem fæstum en tiltölulega stórum efnistökustöðum. En á viðkvæmum stöðum þar sem efnistaka er nauðsynleg vegna viðhalds vega kann að vera rétt að hafa efnistökuastaði fleiri en minni. Þær námur sem eru skilgreindar í aðalskipulaginu eru til mismunandi nota og uppfylla fyrirhugaðar þarfir á skipulagstímanum.

LEIÐIR:

- Við veitingu framkvæmdaleyfis verði sett skilyrði um skipulega nýtingu, góða umgengni og frágang að vinnslu lokinni.

- Þær námur sem eru skilgreindar í aðalskipulaginu eru til mismunandi nota og uppfylla fyrirhugaðar þarfir á skipulagstímanum.
- Leggja verður áherslu á skipulega nýtingu efnistökuastaða og snyrtilegan frágang þegar efnistöku lýkur.

Sækja þarf um framkvæmdaleyfi fyrir efnisnánum til sveitarstjórnar, í samræmi við ákvæði skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997. Leyfið er ennfremur háð ákvæðum náttúruverndarlaga nr. 44/1999 og laga nr. 57/1998 um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu. Leita skal umsagnar Umhverfisstofnunar áður en framkvæmdaleyfi er gefið út ef ekki er í gildi staðfest aðalskipulag. Eiganda eða umráðamanni eignarlands er þó heimil án leyfis minni háttar efnistaka til eigin nota, nema um sé að ræða jarðmyndanir og vistgerðir sem njóta verndar skv. 37. náttúruverndarlaga, sbr. 47. gr. sömu laga. Þá verður að leita leyfis Umhverfisstofnunar ef um er að ræða efnistöku á svæðum sem eru friðlýst skv. 38. gr. laga um náttúruvernd eða ef efnistakan fer fram á verndarsvæði skv. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum, nr 106/2000.

- **Starfsleyfi.** Heilbrigðiseftirlit Suðurlands veitir starfsleyfi fyrir vinnslu jarðefna, sbr. reglugerð nr. 785/1999, m.s.br., um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun.
- **Áætlun um vinnslu.** Landeigendur og sveitarstjórn geri áætlun um efnistöku í samræmi við gildandi lög. Skv. 48. gr. náttúruverndarlaga skal áður en framkvæmdaleyfi er veitt liggja fyrir áætlun námuréttarhafa um væntanlega efnistöku þar sem m.a. skal gerð grein fyrir magni og gerð efnis, vinnslutíma og frágangi efnistökusvæða.
- **Mat á umhverfisáhrifum.** Þar sem áætluð efnistaka raskar 50.000 m² (5 ha) svæði eða stærra eða er 150.000 m³ eða meiri eru háðar mati á umhverfisáhrifum framkvæmda sbr. lögum nr.106/2000, viðauka 1. Ennfremur efnistaka þar sem fleiri en einn efnistökuastaður ná til samans yfir 50.000 m² svæði eða stærra. Þá ber framkvæmdaraðila að tilkynna Skipulagsstofnun um fyrirhugaða efnistöku skv. 6. gr. sömu laga og viðauka 2, þegar um er að ræða efnistöku sem raskar 25.000 m² (2.5 ha) svæði eða stærra eða ef magn jarðefna er 50.000 m³ eða meira. Ennfremur ef um er að ræða efnistöku á verndarsvæðum.
- **Áhrif á lífríki vatna.** Leyfi Matvælastofnunar þarf að liggja fyrir efnistöku sem getur haft áhrif á lífríki veiðivatna, sbr. 33. gr. laga nr. 61/2006 um lax- og silungsveiði en þar segir: „Sérhver framkvæmd í eða við veiðivatn, allt að 100 metrum frá bakka, sem áhrif getur haft á fiskigegnd þess, afkomu fiskistofna, aðstæður til veiði eða lífríki vatnsins að öðru leyti, er háð leyfir Landbúnaðarstofnunar.“ Heilbrigðisnefndir veita starfsleyfi fyrir vinnslu jarðefna, sbr. reglugerð nr. 785/1999, m.s.br., um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun.

Eftirfarandi yfirlit yfir núverandi efnistökusvæði er byggð á gögnum frá Vegagerðinni en ekki liggur fyrir vinnslutími og magn. Staða á efnistöku og frágangur er einungis til skýringar miðað við núverandi ástand. Námunar eru nýttar af Vegagerðinni og öðrum framkvæmdaraðilum við viðhald vega, byggingaframkvæmdir og grjótvarnir vegna landrofs. Sveitarstjórn fer fram á að sótt verði um framkvæmdarleyfi fyrir öllum námum í sveitarfélaginu fyrir árið 2014.

Ekki liggur fyrir stærð, magn eða vinnslutími efnistökusvæðanna sem skilgreind eru í endurskoðun aðalskipulagsins, enda hefur ekki farið fram úttekt á þessum svæðum. Ef sækja þarf efni úr þessum námum verður að sækja um framkvæmdarleyfi fyrir 2014 og mun í þeim gögnum koma fram upplýsingar um stærð og/eða magn efnis.

Fullfrágengnar námur eru þær sem búið er að laga yfirborð og jafna til. Fullfrágengin náma getur verið í notkun, t.d. eru námur í áreyrum og við vatnsföll nánast alltaf fullfrágengnar en í notkun. Hálffrágengin náma er náma sem gengið hefur verið frá að hluta. Ófrágengin náma er þar sem ekkert hefur verið gert í frágangi.

Aðalskipulag Skaftárhrepps 2010-2022

Nr	Nr. Vr	Heiti	Efni	Frágangur
N1	2011110	Hraunhóllinn Gylfi	Storkubergsnáma	Hálfrágengin
N2		Austan Dýralækjarkvíslar	Grjótnáma	
N3	2011001	Skálmareyrar (Skálmaraaurar)	Setnáma	Fullfrágengin
N4	2010803	Kúðafliótsbakki vestan ár	Setnáma	Hálfrágengin
N5	2010808	Kúðafliót, grjót.	Storkubergsnáma	Fullfrágengin
N6	2090120	Náma við Hrífunesveg	Setnáma	Ófrágengin
N7	2010903	Hrífuneshólmur	Setnáma	Ófrágengin
N8	2090210	Hrífunesvegur	Setnáma	Hálfrágengin
N9		Ofan Kjalnatáa	Grjótnáma	
N10		Í farvegi Leirár sunnan Atleyjar.	Sandrík möl	
N11		Úr neðri hluta Krika	Grjótnáma	
N12		Jökulkvísl sunnan Framgilja	Sandrík möl	
N13	2080101	Kumli Hlíðarnáma	Setnáma	Ófrágengin
N14	2100101	Tungufliótsnáma við Ljótastaði	Setnáma	Hálfrágengin
N15	2100102	Tungufliótsnáma við Snæbýli	Setnáma	Fullfrágengin
N16		Snæbýli	Set	Óskráð
N17		Í Brytalækjum.	Sandrík möl,	um 20.000 m ³
N18	2080119	Náma við Búlandsveg	Setnáma	Hálfrágengin
N19		Náma vestan við Kálfasléttur	Jökulruðningur/set	Óskráð
N20		Náma við Syðriófæru	Sandrík möl	Óskráð
N21		Lambaskarðshólar	Burðarlagsefni	Óskráð
N22	2040405	Hestlandshólar	Storkubergsnáma	Hálfrágengin
N23	2040404	Hryggjargryfja	Setnáma	Hálfrágengin
N24	2010701	Botnanáma	Storkubergsnáma	Hálfrágengin
N25	2010612	Landbrotshólar	Setnáma	Ófrágengin
N26	2010610	Eldhraunsnáma	Storkubergsnáma	Ófrágengin
N27	2050101	Skaftá við Kirkjubæjarklaustur	Setnáma	Hálfrágengin
N28	2040401	Kúðafliótsgrýfja	Setnáma	Fullfrágengin
N29	2040201	Eldvatnsgryfja	Storkubergsnáma	Hálfrágengin
N30	2040103	Seglbúðarnáma	Storkubergsnáma	Hálfrágengin
N31	2040106	Fagurhlíðarnáma 2	Setnáma	Fullfrágengin
N32	2040102	Fagurhlíð	Setnáma	Ófrágengin
N33	2010409	Geirlandsá	Setnáma	Fullfrágengin
N34	2010402	Hörgsá, ofan brúar	Setnáma	Fullfrágengin
N35	2010310	Skríða í fjallshlíð gegnt Orustuhól	Setnáma	Ófrágengin
N36	2010202	Rauðbergsnáma	Storkubergsnáma	Ófrágengin
N37	2010105	Núpanáma	Setnáma	Fullfrágengin

2.9 Sorpförgunarsvæði

Á sorpförgunarsvæðum fer fram förgun sorps og annars úrgangs. Sorpförgunarsvæði eru starfsleyfis skyld og háðar mati á umhverfisáhrifum.

MARKMIÐ:

Með áframhaldandi þróun núverandi fyrirkomulags á sorphirðu og flokkun verði dregið úr urðun, brennsla til orkuframleiðslu aukin og skilvirkni endurvinnslu bætt enn frekar.

LEIÐIR:

- Áfram verði unnið að því að draga úr urðun sorps með aukinni brennslu og endurvinnslu.

Sorpförgun.

Byggðasamlagið HULA á vegum Mýrdalshrepps, Rangárbings eystra og Skaftárhrepps er með samstarf um rekstur urðunarstaðar vegna sorpförgunar. Skaftárhreppur hefur gert samning við Íslenska gámafélagið um sorphirðu, brennslu, endurvinnslu og rekstur gámasvæðis og urðunarsvæðis. Samningurinn gildir til 2013.

Þar sem öll ofangreind sorpförgun fer fram á Kirkjubæjarklaustri kemur nákvæmari landnotkunarskilgreining fram í kaflanum um landnotkun á Kirkjubæjarklaustri.

Gámum fyrir sorp á vegum sveitarfélagsins t.d. vegna ferðapjónustu getur verið komið fyrir á landbúnaðarsvæðum og svæðum fyrir fristundabyggð og teljast eðlilegur hluti þeirrar landnotkunar.

Samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum í 1. viðauka eru eftirfarandi förgunarstöðvar ávalt háðar mati á umhverfisáhrifum:

„Förgunarstöðvar þar sem spilliefni eru brennd, meðhöndluð með efnum eða urðuð. Aðrar förgunarstöðvar úrgangs sem meðhöndla meira en 500 tonn af úrgangi á ári“.

VERND OG NÁTTÚRUVÁ

2.10 Náttúruverndarsvæði

Náttúruverndarsvæði í tillögunni eru í samræmi við lög nr. 44/99 um náttúruvernd. Í þeim er m.a. fjallað um friðlýstar náttúruminjar sem skiptast í 5 flokka: a.þjóðgarða; b.friðlönd; c.náttúruvætti á landi; d.friðlýstar lífverur, búsvæði og vistkerfi og e.fólkvanga.

Í öðru lagi eru önnur svæði og náttúrumyndanir sem eru á náttúruminjaskrá. Þá eru afmörkuð svæði á landi og sjó sem njóta verndar samkvæmt öðrum lögum vegna náttúru eða landslags. Fjögur friðlýst náttúruverndarsvæði eru í Skaftárhreppi og níu svæði á náttúruminjaskrá. Um náttúruverndarsvæði gilda ákvæði náttúruverndarlaganna.

MARKMIÐ:

Unnið verði að því að móta skýra stefnu um náttúruverndarsvæði í samráði og samstarfi við stjórnvöld og stofnanir, einkum Vatnajökulsþjóðgarð og Umhverfisstofnun.

LEIÐIR:

- Skýra þarf stefnu varðandi verndun lands fyrir óæskilegum áhrifum náttúruaflanna.
- Huga þarf að varðveislu og viðhaldi náttúruminja og marka stefnu um aðgengi almennings að þeim.
- Sækja um að jarðsögugarður verði viðurkenndur í Skaftárhreppi.

Innan Skaftárhrepps eru eftirfarandi svæði friðlýst skv. náttúruverndarlögum og auk þess er vestasti hluti af Þjóðgarðinum í Skaftafelli innan sveitarfélagsmarka Skaftárhrepps.

Gervígígar í Álftaveri. Friðlýstir sem náttúruvætti. Stærð 3.650 ha.

Dverghamrar. Friðlýstir sem náttúruvætti. Stærð 2 ha.

Kirkjugólf. Friðlýst sem náttúruvætti. Stærð 0,2 ha. (sjá þéttbýlisupprátt).

Lakagígur. Friðlýstir sem náttúruvætti. Stærð 16.000 ha.

Eftirtalin svæði innan sveitarfélagsins eru á náttúruminjaskrá:

Núpsstaður, Núpsstaðarskógar og Grænalón (701). Allt land Núpsstaðar frá stórstraumsfjörumörkum upp í jökul. Sérstætt svæði vegna náttúrufars og fegurðar. Söguminjar og gamlar byggingar.

Fjaðrárgljúfur (703). Gljúfrið allt. Tilkomumikið gljúfur í móbergi.

Grenlækur (704). Grenlækur ásamt Tröllshyl, Arnardrangshólma og Stararflóði milli Grenlækjaróss og Þykkvabæjar. Víðáttumikil flæðiengi, tjarnir, lindir og lækir. Auðugt og óvenjulegt lífríki, mikið fuglalíf.

Steinsmýrarflóð (705). Votlendið frá jaðri Eldhrauns norður og austur að söndum og suður að Eldvatni. Gulstararflóð og grunnt stöðuvatn. Mikið fuglalíf.

Eldgjá (706). Eldgjá á Skaftártunguafretti milli Gjátinds og Svartahnúksfjalla. Til norðausturs ræður lína úr Gjátindi í Skaftá á móts við mynni Stóragils í Innstobotnum á Skælingum. Til austurs ræður Skaftá niður að brú á Syðri-Ófæru og þaðan lína um hátind Bláfjalls suðvestur í Öldufell. Til vesturs ræður lína úr Öldufelli um Svartafell í Svartahnúk. Við stækkun Vatnajökulspjóðgarðs verður svæði norðan við línu sem dregin er 500 m neðan við Fjallabaksleið nyrðri hluti af Þjóðgarðinum.

Skálarheiði, Rauðhóll, Bunuhólar og Hálsagígur (759). Til austurs ræður lína sem hugsast dregin um Innra-Hrútafjall, Fremra-Hrútafjall og Holtsborg. Að öðru leyti afmarkast svæðið af línu úr 374 m hæðarpunkti í Hellnamýri í topp Kanafjalla og síðan eftir Lambhagaá til ármóta við Skaftá. Frá ármótum liggja mörkin í beina línu sem hugsast dregin um Árhól suður að Þjóðvegi nr. 1 og fylgja síðan Þjóðveginum til austurs að Dyngjum.

Grænifjallgarður (760). Fjallgarðurinn á milli Tungnaár og Eldgjár. Til norðvesturs ráða Tungnaá og austurmörk Friðlands að Fjallabaki. Til suðurs ræður lína úr Torfajökli austur í Svartahnúk. Til austurs og norðurs ráða norðvesturmörk svæðis nr. 706 og lína úr Gjátindi í Sveinstind og þaðan í Jökulvatn. Við stækkun Vatnajökulspjóðgarðs verður austasti hluti svæðisins, sem afmarkast af línu dreginni úr Tungnaárjökli um Breiðbak og Grænafljallgarð 500m neðan við Fjallabaksleið nyrðri, hluti af Þjóðgarðinum.

Emstrur og Fjallabak (761), Rangárvallasýslu og V-Skaftafellssýslu. Landsvæðið á milli svæðis nr. 730, og Friðlands að Fjallabaki annars vegar og Þórsmerkur og Mýrdalsjökuls hins vegar. Til vesturs ræður lína úr Jökulöldum um Þórólfsfell og Smáfjöll í Vondubjalla. Til austurs og norðurs ræður lína úr Öldufelli um Svartafell í Svartahnúk og þaðan í Torfajökul.

Hafa þarf samráð við Umhverfisstofnun vegna skipulags og framkvæmda á og við náttúruverndarsvæði s.s. svæði á náttúruminjaskrá eða falla undir 37. gr laga um náttúruvernd nr. 44/1999.

Samkvæmt náttúruverndarlögum 37. gr. „sérstök vernd“ segir:

Eftirtaldar jarðmyndanir og vistkerfi njóta sérstakrar verndar og skal forðast röskun þeirra eins og kostur er:

- eldvörp, gervígígar og eldhraun,
- stöðuvötn og tjarnir, 1.000 m² að stærð eða stærri,
- mýrar og flóar, 3 hektarar að stærð eða stærri,

d. fossar, hverir og aðrar heitar uppsprettur, svo og hrúður og hrúðurbreiður, 100 m² að stærð eða stærri,
e. sjávarfítjar og leirur.

Ekki hefur farið fram úttekt á ofantöldum jarðmyndunum og vistkerfum í Skaftárhreppi. Því skal leita umsagnar Umhverfisstofnunar og umhverfis- og náttúruverndarnefndar sveitarfélagsins áður en veitt er framkvæmda- eða byggingarleyfi, sbr. 27. og 43. gr. skipulags- og byggingarlaga, nr. 73/1997 til framkvæmda sem hafa í för með sér röskun jarðmyndana og vistkerfa skv. 1. mgr.

Vatnajökulsþjóðgarður

Innan sveitarfélagsmarka Skaftárhrepps er Vatnajökulsþjóðgarður sem auk Vatnajökuls nær yfir Lakagígasvæðið. Í tengslum við endurskoðun aðalskipulagsins hefur verið gerð tillaga um stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs og er hún sýnd með sérstöku tákni til skýringar á sveitarfélagsupprætti. Afmörkunin tekur mið af tillögu Náttúruverndaráætlunar 2009-2013. Mörkin eru dregin að norðan frá Tungnaárjökli um Breiðbak og Grænafljallgarð. Að vestan er línan dregin 500 m neðan við Fjallabaksleið nyrðri. Að sunnan er dregin lína frá Hnútu að Fjallabaksleið nyrðri. Svæði austan við Lakagíga er lína dregin úr Blæng í hraunjaðri að Fremrieyrum í átt að jökli vestan Hverfisfjólts (sjá skýringarupprátt í kafla 1.15.).

Við stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs skv. aðalskipulagstillögunni falla úr gildi hluti þeirra svæða innan Skaftárhrepps sem nú eru skilgreind sem svæði á náttúruminjaskrá, Eldgjá (706), Grænafljallgarður (760), og hverfisvernduð svæði. Þá mun jafnframt taka gildi verndaráætlun þjóðgarðsins sem m.a. gerir grein fyrri mannvirkjagerð og umgengni. Samkvæmt 2. mgr. 2. gr laga nr. 60/2007 um Vatnajökulsþjóðgarð þá á verndarstig einstakra svæða eða landslagsheilda innan Vatnajökulsþjóðgarðs að taka mið af verndarmarkmiðum þjóðgarðsins og annarri landnýtingu á viðkomandi svæði í samræmi við alþjóðlegar viðmiðanir um þjóðgarða og friðlýst svæði. Fyrir liggur yfirlýsing stjórnar Vatnajökulsþjóðgarðs um hefðbundna landnýtingu á svæðinu og uppbyggingu innan þjóðgarðsins. Í yfirlýsingu um samstarf Skaftárhrepps, Umhverfisráðuneytis og Vegagerðarinnar kemur fram að stækkun þjóðgarðsins raski ekki eða takmarki á nokkurn hátt þann nytja og umferðarrétt sem einstakir landeigendur eða sveitarfélagið eiga sbr. dóma hæstaréttar í þjóðlendumálum á þeim svæðum sem stækkun þjóðgarðsins tekur til.

Markmiðið með friðlýsingu Vatnajökuls og helstu áhrifasvæða hans sem þjóðgarðs er skv. 2. mgr. 2. gr. reglugerðar nr. 608/2008 að vernda náttúru svæðisins, s.s. landslag, lífríki og jarðmyndanir, og menningarminjar þess. Auk þess að gefa almenningi kost á að kynnst og njóta náttúru svæðisins, menningar þess og sögu. Í þjóðgarðinum skal veita fræðslu um náttúru og náttúruvernd, sögu, mannlíf og menningarminjar svæðisins og stuðla að rannsóknnum til að efla þekkingu á þessum þáttum. Þessi landnýting er til þess falinn að styrkja byggð og atvinnustarfsemi í nágrenni þjóðgarðsins og ber því enn fremur að líta á Vatnajökulsþjóðgarð sem mikilvæga aðgerð til eflingar byggðar á svæðinu.

Auglýst hefur verið verndaráætlunin fyrir Vatnajökulsþjóðgarð eins og hann er afmarkaður í dag. Þar er gerð grein fyrir markmiðum verndunar á einstökum svæðum innan þjóðgarðs og einstökum verndaraðgerðum á hverju svæði. Hún gerir grein fyrir landnýtingu svo sem mannvirkjagerð, vegum, reiðstígum, reiðhjólaleiðum, göngubrúum og helstu gönguleiðum. Áætlunin fjallar um umferðarrétt almennings, aðgengi ferðamanna að svæðinu og veiðum ásamt fleiri þáttum svo sem mengunarvörnum og mun hún koma í stað hverfisverndarákvæða í aðalskipulaginu.

Þegar umhverfisráðherra hefur staðfest endurskoðað aðalskipulag Skaftárhrepps mun hann lýsa landið þjóðgarð í samræmi við 51. gr. náttúruverndarlaga.

2.11 Þjóðminjaverndarsvæði

Þjóðminjaverndarsvæði taka til svæða þar sem eru friðlýstar fornminjar, þekktar fornleifar eða friðuð hús samkvæmt þjóðminjalögum. Skyllt er að fram fari fornleifaskráning áður en gengið er frá skipulagi, sbr. gr. 3.2. Fornleifaskráning skal taka mið af þeirri nákvæmni sem skipulag er unnið. Frekari skráning fer eftir atvikum fram í tengslum við gerð deiliskipulags eða þar sem mannvirkjagerð er fyrirhuguð.

MARKMIÐ:

Í samráði við Fornleifavernd ríkisins og Kirkjubæjarstofu verður gerð áætlun um fornleifaskráningu fyrir sveitarfélagið svo sem þjóðminjalög segja til um.

LEIÐIR:

- Huga þarf að varðveislu og viðhaldi söguminja og marka stefnu um aðgengi almennings að þeim.
- Taka saman yfirlit um þjóðsögur og sagnir sem eiga uppruna á því landsvæði sem er innan marka Vatnajökulsþjóðgarðs eða tengjast því sterklega.

Engin heildarskráning fornleifa hefur farið fram í Skaftárhreppi. Fornleifavernd ríkisins hefur sett tvö skilyrði fyrir að veita sveitarfélaginu undanþágu frá skráningu fornleifa á öllu skipulagssvæðinu:

- Að fornleifar á Kirkjubæjarklaustri verði staðsettar á korti með gps-tækni áður en aðalskipulagið verður staðfest.
- Að gerð verði áætlun um fornleifaskráningu í öllu sveitarfélaginu sem verði lokið fyrir árslok 2022.

Hingað til hefur verið unnin fornleifaskráning á afmörkuðum svæðum í tengslum við framkvæmdir eða rannsóknarverkefni. Fornleifaskráning hefur farið fram á Núpsstað og staðfestir niðurstaða þeirrar skráningar að á Núpsstað sé að finna einstæða heimild um búskaparhætti landsmanna og landnýtingu fyrri tíma.

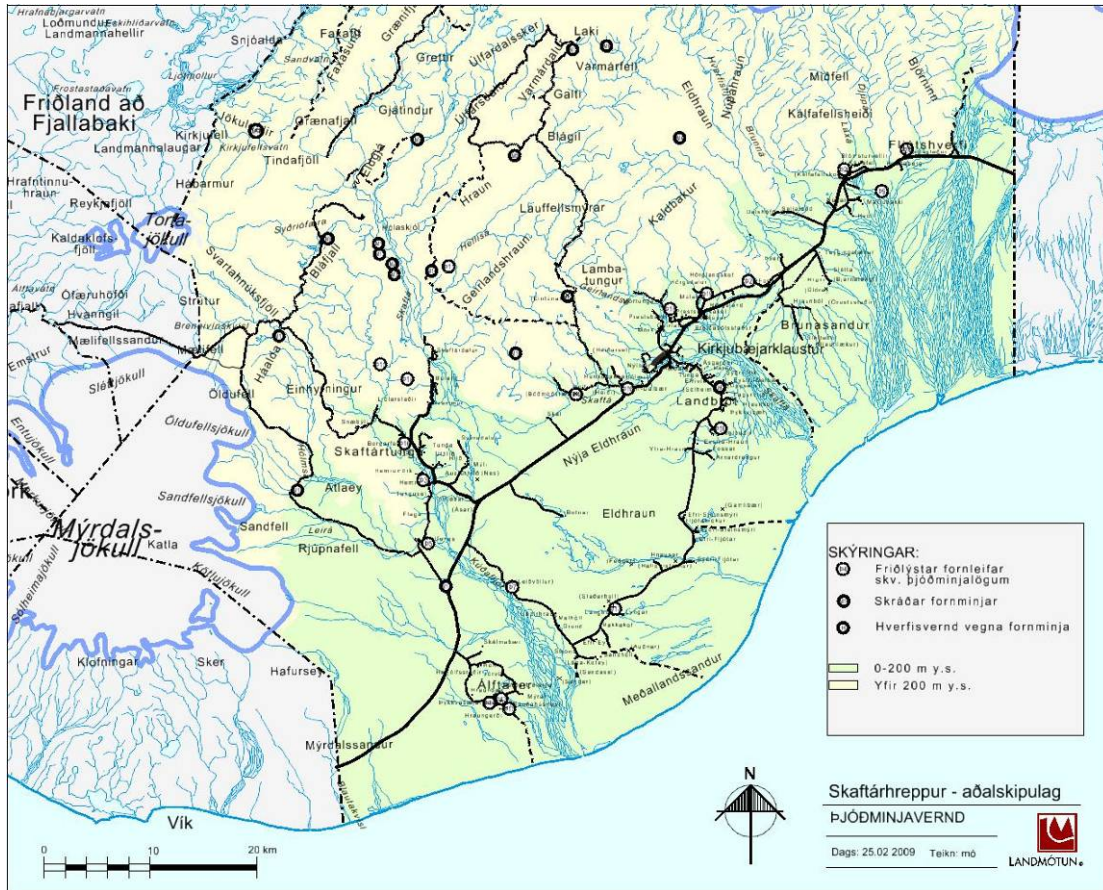
Árin 1998 og 2000 voru gerðar jarðsjármælingar á Kirkjubæjarklaustri. Í kjölfar þeirra mælinga voru árið 2000 grafnar þrjár prufuholur í grennd við Klausturhóla. Á Klausturhólum stóð bærinn lengst af en var fluttur vegna sandfoks á núverandi stað árið 1822. Benda þessar rannsóknir til að þarna sé að finna vel varðveittar minjar. Unnið var að fornleifauppgrefti á rústum Kirkjubæjar og nunnuklaustursins sumarið 2002.

Nokkur svæði bjóða upp á möguleika sem áningarstaðir vegna menningarsögulegra minja í Skaftárhreppi. Sveitarstjórn mun hafa samstarf við landeigendur og Fornleifavernd ríkisins um umsjón þeirra og unnið verður að merkingu og varðveislu til nýtingar við útivist og afþreyingu.

Á deiliskipulagsstigi verða fornminjar staðsettar í nákvæmum mælikvarða en allar helstu framkvæmdir eru deiliskipulags skyldar, s.s. svæði fyrir heilsársbyggð, frístundabyggð, iðnaðarstarfsemi o.fl. Á einstökum svæðum þar sem sérstakar aðstæður krefjast fari fram nákvæm skráning og kortlagning fornminja. Þá ber að leggja fram yfirlit yfir fornleifar í tengslum við skógræktaráætlanir sbr. kafla 3.1. Einnig eru stórfamkvæmdir umhverfismats-skyldar s.s. vegagerð, háspennulínur, virkjanir og efnisnámur.

Menningarsögulegar minjar

Þjóðminjalög kveða á um að allar fornleifar séu friðaðar og er það lögbrot að raska fornleifum og breyta eða rífa friðuð hús eða kirkjur. Í 9. gr þjóðminjalaga er tekið fram að minjar 100 ára og eldri teljast til fornleifa, en heimilt er að friðlýsa yngri minjar. Samkvæmt lögnum eru allar fornleifar friðhelgar og verndaðar gegn hvers kyns raski. Í 10. gr. lagana segir að „fornleifum megi enginn hvorki landeigandi, ábúandi né nokkur annar, spilla, granda né breyta, ekki heldur hylja þær, laga né aflaga né úr stað flytja nema með leyfi Fornleifaverndar ríkisins.“ Þá segir í 6. grein laga um húsfriðun nr. 104/2001 að öll hús sem reist eru fyrir 1850 séu friðuð og einnig kirkjur reistar fyrir 1918. Eigendum húsa, sem reist eru fyrir 1918, er skyllt að leita álits hjá húsafriðunarnefnd með góðum fyrirvara ef þeir hyggjast breyta húsi sínu, flytja það eða rífa.

Minjar sem hafa verið hnitsettar.

Í Skaftárhreppi eru 13 staðir og 8 hús friðlýst samkvæmt þjóðminjalögum.

Þ-1 Búland. A. Fornar tóftir Erlendsstaða, sunnan til austan í Þorláksstaðafelli. Sbr. Árb. 1909: 16.

B. Bæjarþorfa (Hróðnyjarrústir), í hallendi mót suðri fyrir sunnan Réttarfell. C. Dysjar við Granagil, að sunnanverðu við Meltunguá.

Þ-2 Foss III. Akurgirðingar miklar, fornar, í brekkunni vestur frá bæjarlæknum.

Þ-3 Hemra. Fornrústir og forn garðlög sunnanundir Hemruhól.

Þ-4 Holt. Rústir fornbylisins Böðmóðstungu; þær eru svo sem stekkjavegi fyrir vestan bæinn, á bala milli lækja tveggja niður undir Skaftá.

Þ-5 Hrifunes. Allar rústir á svonefndri Hestatorfu, sem er á tanganum milli Krákuvíls og Kötlugvíls annars vegar og Hólmsár hins vegar. Grónar tóftir af aflöngu húsi (skála?) og stórum hring nyrt á svokölluðu Langarofi, beint austur af háum hól, Lambhúshól, sem aftur er beint austur af Hrifunesbæjum þar sem þeir eru nú (1981).

Þ-6 Kirkjubær. Rústir Kirkjubæjar, þar sem bærinn stóð áður (sjá þéttbýlisupprátt).

Þ-7 Leiðvöllur. Búðarrústir á hinum farna Leiðvallarþingstað, sem er í fagurri dalhvilft við Kúðaflljót, vestur frá bænum. Liggur gata frá honum að Fljótinu um sunnanverða hvílfina, og eru flestar búðartóftir fyrir norðan þá götu.

Þ-8 Núpsstaður. Gamalt bænhús með garði í kring.

Þ-9 Rauðaberg. A. Rústaleifar eyðibýlisins Lundar, á hraunhól langt ofan með Djúpá. B. Forn rúst í nál. miðjum suðausturjaðri Rauðabergshrauns, hjá hól þeim, er Rofhóll kallast.

Þ-10 Seglbúðir. A. Fornar búðatóftir, flestar óglöggar, á 2 upprónum hraunnefjum fyrir austan gilið, sem er gljúfragjá inn með túninu að austan. B. Fornir sáðgarðar, sem eru sunnan í 3. og 4. hraunnefinu frá gilinu talið. C. Bæjarrústir þar sem gamli bærinn hefir staðið, vestanundir framendanum á Bæjarkletti, við mynni gilsins.

Þ-11 Skaftárdalur. Rústir fornbylisins Leiðólfsfells, sunnan undir fellinu austantil.

Þ-12 Ytri-Dalbær. Allar minjar um byggingar, þar sem Dalbær stóð, áður en Eldhraunið grandaði honum 1783.

Þ-13 Þykkvabæjarklaustur. Tóftir þær í túninu, sem kallast Fornufjós.

Eftirfarandi skrá er yfir friðuð hús og þau sem eru í vörslu safna (bænhús á Núpsstað er einnig í ofangreindum lista):

Þ-14 Þykkvabæjarklausturskirkja.

Þ-15 Sauðahús í landi Þykkvabæjarklausturs.

Þ-16 Grafarkirkja.

Þ-17 Langholtskirkja.

Þ-18 Prestsbakkakirkja.

Þ-19 Skólahús í Múlakoti á Síðu.

Þ-20 Kálfafellskirkja.

Þ-8 Bænhúsið Núpsstað.

Í svæðisskipulagi Miðhálandisins eru þjóðminjar auðkenndar á skipulagsupprætti. Byggt er á skrá Fornleifastofnunar Íslands um menningarminjar á Miðhálandi Íslands. Í henni eru allir þeir staðir sem falla undir skilgreiningu þjóðminjalaga um fornleifar og heimildir eru til um. Skráin byggir ekki á vettvangsathugunum og er því ekki tæmandi. Valdir er þeir staðir þar sem vitað er um umtalsverðar mannvirkjaleifar, þar með taldar allar minjar um mannabyggð og útilegumannabústaði, auk helstu miðstöðva gangnamanna og merkustu fjallvega. Nær öllum þeim stöðum þar sem engin merki eru um mannvirki er sleppt, þar með talið þjóðsögustöðum.

Eftirfarandi merkar þjóðminjar (M1-M13) sem komu fram í svæðisskipulagi Miðhálandisins eru sýndar á sveitarfélagsupprætti Skaftárhrepps:

Búsetuminjar:

M-1 Tólfahringar vestan Skaftár (SF-663:007).

M-2 og M 3 Byggðarústir vestan Skaftár frá 1830 (SF-663:009-010).

Miðstöðvar gangnamanna:

M-4 Miklafell á Síðumannaafretti (SF-653:001).

M-5 Blágil á Síðumannaafretti (SF-654:002).

M-6 Blængur á Síðumannaafretti (SF-654:003).

M-7 Eyrarhólmi á Síðumannaafretti (SF-654:004).

M-8 Álftavötn á Skaftártunguafretti (SF-663:001).

M-9 Skælingar á Skaftártunguafretti (SF-663:002).

M-10 Jökuldalir á Skaftártunguafretti (SF-663:003).

M-11 Brytalækir á Álftaversafretti (SF-664:001).

M-12 Jökulkvísl á Álftaversafretti (SF-664:002).

Samgönguleiðir:

M-13 Götupaldrar við Syðri-Ófæru (SF-663:008).

Aðrar minjar sem sýndar eru á sveitarfélagsupprætti eru :

M-14 Byggð undir Leiðólfsfelli frá um 1200, er lykilstaður fyrir menningarsögu hálandis Vestur-Skaftafellssýslu.

M-15 Eintúnaháls við Lakaveg sem lagðist í eyði 1934, er dæmi um bæ efst í byggð. Mjög falleg heimtröð liggur að bænum sem samanstendur af tveimur húsum. Merkt á landnotkunarkort sem skráðar minjar.

M-16 Hervarastaðir, eyðibýli við Holtsá.

M-17 Laufskálavarða, hraunhryggur með vörðupyrpingu umhverfis. Hver sá sem fór í fyrsta sinn um Mýrdalssand skyldi hlaða vörðu sér til fararheilla.

Eftirfarandi gangnamannaminjar eru ekki sýndar á upprætti:

- Öldusker á Síðumannaafretti.
- Kofahóll á Síðumannaafretti.
- Einhyrningshellir á Álftaversafretti.

2.12 Skilgreining vatnsgæða og flokkun vatns

Verndarsvæði vegna strandmengunar og mengunar í ám og vötnum

Verndarsvæði vegna mengunar í ám og vötnum eru svæði sem njóta verndar í samræmi við ákvæði reglugerðar um mengun vatns nr. 796/1999. (sjá einnig gr. 421 í skipulagsreglugerð)

MARKMIÐ:

Stefnt er að því að öll byggð í sveitarfélaginu hafi fengið viðurkenndar rotþrær með tveggja þrepa hreinsibúnaði fyrir árið 2012.

LEIÐIR:

- Stefnt er að því að sveitarstjórn í samvinnu við Heilbrigðiseftirlit Suðurlands og Umhverfisstofnun, flokki vatnsvæði í sveitarfélaginu og setji viðmiðunarmörk vegna gerlamengunar og áburðarefna fyrir árið 2012.

Ekki hefur farið fram flokkun vatnsvæða í sveitarfélaginu. Gert er ráð fyrir að Heilbrigðiseftirlit Suðurlands láti flokka vatnsvæði í samræmi við 4.kafla reglugerðar um varnir gegn mengun vatns nr. 796/1999.

Um vatnsvæði gilda eftirtalin verndarákvæði til varnar mengun:

Öll vötn og tjarnir sem njóta hverfisverndar vegna náttúruverndar eru felld undir flokk I. Þessi svæði hafa öll verndargildi vegna sérstaks fuglalífs og gróðurfars, auk þess sem sum þeirra hafa gildi til útivistar.

Verndarsvæði vatnsbóla

Vatnsverndarsvæðin flokkast í þrjá flokka skv. 9. gr. neysluvatnsreglugerðar nr. 536/ 2001
Flokkarnir eru brunnsvæði, grannsvæði og fjarsvæði. Staðfest er framtíðar neysluvatnssvæði fyrir Kirkjubæjarklaustur. Áætlunin skilgreinir ekki verndarsvæði vatnsbóla einstakra jarða í dreifbýli.

Við flokkun vatnsverndarsvæða ber að fylgja reglugerð nr. 536/2001 um neysluvatn, sjá og 533/2001, um breytingu á reglugerð nr. 796/1999, um varnir gegn mengun vatns. Umhverfis hvert vatnsból skal heilbrigðisnefnd ákvarða vatnsverndarsvæði sem skiptist í brunnsvæði, grannsvæði og fjarsvæði. Við skilgreiningu vatnsverndarflokkanna skal taka mið af vatnafræðilegum, jarðfræðilegum og landfræðilegum aðstæðum á vatnssviði vatnsbólsins, mikilvægi þess og mengunarhættu.

Samkvæmt neysluvatnsreglugerð nr. 538/2001 er krafa um að mjólkurframleiðendur séu með starfsleyfi fyrir vatnsveitu með kröfu um vatnsverndarsvæði.

Flokkur I. Brunnsvæði

Brunnsvæði ná til vatnsbóla og næsta nágrennis þeirra. Verndarákvæði brunnsvæða eru þessi:

Svæðin skulu vera algjörlega friðað fyrir óviðkomandi umferð og framkvæmdum öðrum en þeim, sem nauðsynlegar eru vegna vatnsveitunnar. Heilbrigðisnefnd getur krafist þess að svæðið skuli girt mannheldri girðingu, sem sé minnst 5 m frá vatnsbóli.

Hjá Heilbrigðiseftirliti Suðurlands voru í maí 2010 skráð 25 vatnsból með starfsleyfi í dreifbýli Skaftárhrepps.

Eftirfarandi vatnsból eru skilgreind á sveitarfélagsupprætti sem brunnsvæði;

- Kálfafelli II.
- Kálfafelli I B.
- Dalshöfða.

- Þverá.
- Sléttu.
- Múlakoti.
- Keldunúpi.
- Prestsbakka.
- Félagsbúinu Fagurhlíð.
- Hraunkoti.
- Þykkvabæ I.
- Seglbúðum.
- Eystra-Hrauni ehf.
- Syðri-Steinsmýri.
- Melhólsveita, Meðalland.
- Melhól.
- Ytri – Ásum.
- Múla.
- Austurhlíð.
- Búlandi.
- Snæbýli I og II.
- Holti í Álftaveri.
- Hraungerði.
- Þykkvabæjarklaustri.
- Herjólfstöðum.

Flokkur II. Grannsvæði

Utan við brunnsvæði taka við grannsvæði vatnsbóla sem eru aðrennslissvæði grunnvatns. Verndarákvæði grannsvæða eru þessi:

Á grannsvæðum er óheimilt að nota eða hafa birgðir af efnum, sem geta mengað grunnvatn. Hér er m.a. átt við olíu, bensín, og skyld efni, salt, eiturefni til útrýmingar skordýrum eða gróðri og önnur efni sem geta mengað grunnvatn, auk efna sem sérstaklega eru tilgreind í reglugerð um neysluvatn.

Ekki skal leyfa nýjar byggingar, sumarbústaði eða þess háttar á svæðinu.

Vegalagning, áburðarnotkun og önnur starfsemi skal vera undir ströngu eftirliti.

Flokkur III. Fjarsvæði

Fjarsvæði er á vatnasviði vatnsbóla en liggur utan þess lands sem telst til I. og II. flokks verndarsvæða. Verndarákvæði fjarsvæða eru þessi:

Þar sem vitað er um sprungur eða misgengi skal gæta fyllstu varúðar í meðferð efna sem talin eru upp í II. flokki. Stærri geymslur fyrir slík efni eru bannaðar á svæðinu. Heilbrigðisnefnd getur gefið út frekari fyrirmæli varðandi umferð á þessu svæði, svo og um byggingu sumarhús og annarra mannvirkja.

2.13 Hverfisvernd

Samkvæmt skipulags- og byggingarlögum er mögulegt fyrir sveitarstjórn að setja fram stefnu og skilyrði varðandi vernd náttúruminja, menningarsögulegra svæða eða bygginga vegna náttúrulegs eða menningarlegs gildis. Þau eru skilgreind sem hverfisvernduð svæði án þess að um lögformlega friðun sé að ræða. Í aðalskipulagi skal þá gera grein fyrir hvaða þættir í umhverfi viðkomandi svæðis skulu njóta forgangs og tiltekinnar verndar. Ennfremur hvaða réttindi og kvaðir eru samfara hverfisvernd fyrir stjórnvöld og íbúa varðandi landnotkun og framkvæmdir.

Í aðalskipulagi Skaftárhrepps er tillaga gerð um hverfisvernd annars vegar vegna náttúruminja og hins vegar vegna búsetuminja. Stefnt er að stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs og mun Umhverfissráðuneytið gefa út reglugerðarbreytingu áður en aðalskipulagið verður staðfest. Þá er gert ráð fyrri að fella niður þau hverfisverndarsvæði sem eru innan væntanlegs þjóðgarðs og í stað hverfisverndarákvæða þá mun verndaráætlun þjóðgarðsins gilda um mannvirkjagerð og umgengni.

Hverfisvernd vegna náttúruminja á hálendinu:

Samkvæmt samþykkt samvinnunefndar miðhálandis dags. 13. mars 2001 um landnotkunarákvarðanir í aðalskipulagi á miðhálandinu er lagt til að svæði sem skilgreind voru í svæðisskipulagi Miðhálandisins sem náttúruverndarsvæði og almenn verndarsvæði verði skilgreind sem hverfisverndarsvæði. Þessi svæði eru jafnframt skilgreind sem óbyggð svæði ofan 200 m y.s. sbr. kafli 3.2. Náttúruverndarsvæðin ná yfir mikilvægustu og merkustu náttúruminjar hálendisins. Almenn verndarsvæðin fela í sér alhliða verndargildi sem tekur til náttúruminja, þjóðminja og mikilvægustu lindasvæða. Ennfremur svæði með mikið útivistargildi, þ.á.m. jaðarsvæði að byggð.

Eftirfarandi náttúruverndarsvæði í svæðisskipulagi Miðhálandisins eru skilgreind sem hverfisverndarsvæði í aðalskipulaginu:

1. **Lakagígar – Eldgjá** - Eldstöðvar og hraun frá Eldgjá um Lakagíga allt austur að Síðujökli. Lakagígar eru friðlýstir skv. náttúruverndarlögum og eru ekki hluti af hverfisverndaða svæðinu. Eldgjá er á náttúruminjaskrá (706). Svæðið liggur að öðrum verndarsvæðum á eystra gosbeltinu. Við stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs verður Eldgjá og svæði sem nær 500 m suður fyrir fjallabaksleið nyrðri hluti af þjóðgarðinum.
2. **Fjallabakssvæðið sunnan Tungnaár** Torfajökulssvæðið suður að Mýrdalsjökli, Eldgjá, Hekla, Þórsmörk og Almenningar. Eitt fjölsóttasta ferðamannasvæði á hálendi Íslands. Þá eru tvö stór svæði á náttúruminjaskrá; Grænifjallgarður (760) og Emstrur og Fjallabak (761). Svæðið liggur að öðrum verndarsvæðum á eystra gosbeltinu í Rangárvallasýslu. Við stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs verður Eldgjá og svæði sem nær 500 m suður fyrir fjallabaksleið nyrðri hluti af þjóðgarðinum.
3. **Grænifjallgarður-Fögrufjöll-Langisjór** Stórt samfellt og óraskað svæði sem tengir saman náttúruverndarsvæði í landshlutanum. Fjölbreytt hryggjalandslag, áhugavert gönguland. Við stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs verður svæði sem afmarkast með línu frá Tungnaárjökli um Breiðbak, Grænafjallgarð og 500 m yfir Fjallabaksleið nyrðri þaðan beina línu í Hnútu og í núverandi mörk þjóðgarðsins hluti af þjóðgarðinum.

Eftirfarandi almenn verndarsvæði í svæðisskipulagi Miðhálandisins eru skilgreind sem hverfisverndarsvæði í aðalskipulaginu:

1. **Hrossatungur – Leiðólfsvell** Samfellt gróurlendi, eitt af stærri votlendissvæðum á afréttinum. Merkar fornminjar við Leiðólfsvell. Áhugavert gönguland. Við stækkun Vatnajökulsþjóðgarðs verður vestasti hluti svæðisins hluti af þjóðgarðinum, svæðið afmarkast af línu úr Hnútu vestur fyrir Skaftá og 500 m suður yfir Fjallabaksleið nyrðri.
2. **Mýrdalsjökull-Eyjafjallajökull**. Suðurhluti Mýrdalsjökuls og Eyjafjallajökuls ásamt skriðjökulum. Áhugavert svæði, aðgengilegt allt árið. Vestasti hluti þessa svæðis lendir utan við sveitarfélagsuppdrátt og er því sýnd á afstöðumynd á skipulagsuppdrætti.

3. **Vesturhluti Vatnajökuls.** Síðujökull, Skaftárjökull og Tungnaárjökull. Fjölbreytt landslag og jarðmyndanir. Vinsælt útivistarsvæði allt árið.

Eftirfarandi hverfisverndarákvæði eru sett um landnotkun, umgengni og mannvirkjagerð á þessum svæðum:

- Hefðbundnar nytjar, svo sem beit og veiðar haldast eins og verið hefur.
- Mannvirkjagerð skal haldið í lágmarki og þess jafnan gætt að hún leiði til eins lítillar röskunar og kostur er.
- Þurfi að reisa mannvirki s.s. fjallasel, fjarskiptastöðvar eða aðrar sambærilegar byggingar á svæðinu, skal það gert skv. ákvæðum skipulags- og byggingarlaga um breytingar á aðalskipulagi og eftir aðstæðum skv. ákvæðum 37. gr. og 38. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd.

Hverfisverndarsvæði vegna lindasvæða á hálendinu:

Í Skaftárhreppi eru víða vatnsmikil lindasvæði. Gjöfulustu lindirnar spretta undan hraunum í jöðrum eystra gosbeltisins, víða nálægt jöðrum Miðhálandisins. Þessi lindasvæði hafa mikla samsvörun við vatnsbólasmvæði í byggð sem jafnan njóta ströngustu vatnsverndar (sjá kafla 3.14).

Lindasvæðin og næsta nágrenni þeirra sem skilgreind voru í svæðisskipulagi Miðhálandis eru tekin upp sem hverfisverndarsvæði og auðkennd sérstaklega á aðalskipulagsupprætti.

1. **Fremri-Eyrar.** Lindir undan hrauni og eldra bergi við Fremri-Eyrar í um 600 m y.s. Vatnsmegin líklega um 1 m³/s.
2. **Tungnaárbotnar.** Lindasvæði í Tungnaárbotnum í 650-680 m y.s..
3. **Lónakvísl.** Lindir við Lónakvísl í 600-650 m y.s. Vatnsmegin líklega yfir 5 m³/s. Aðgengi frá Langasjavarleið.
4. **Grænifjallgarður.** Í dölum milli Grænafjallgarðs og Herðubreiðar-Uxatinda (Skælinga) og í Faxasundum kemur upp verulegt lindavatn (ómerkt á upprætti).
5. **Hvanngil.** Lindir í drögum Hvanngils í 570-600 m y.s. Vatnsmegin líklega 1-2 m³/s.
6. **Kambar – Stakafell.** Lindir sem koma undan hrauni meðfram fellaröðinni út við Skaftá í 590-610 m y.s. Vatnsmegin 1-2 m³/s.
7. **Úlfarsdalur,** 2 svæði. Lindir undan hraunum í Úlfarsdal, úr Lakagígum við Hnútu og víðar í um 500 m y.s. Vatnsmegin a.m.k. nokkur hundruð l/s.
8. **Mælifellssandur,** 4 svæði. Lindir í Brytalækjum, Hólmsárgljúfri, Álftakvísl og Bláfjallakvísl í 480-520 m y.s. Lindir spretta undan hrauni en eru tengdar Eldgjársprungunni. Vatnsmegin a.m.k. 10-15 m³/s, meira á sumrin en á veturna.

Hverfisverndun á hluta af Skaftáreldahrauni:

Eitt mesta hraun sem komið hefur upp á jörðinni síðasta árpúsundið er Skaftáreldahraun sem rann frá Lakagígum 1783. Það er 565 km² og magnið um 12 km³. Það er úfið kargahraun með samfelldri mosapembu og er því sterk landslagsheild sem sker sig frá næsta umhverfi. Um hraunið liggur þjóðvegur 1 og í jöðrum hans hefur verið unnið efni til vegagerðar og skógrækt er hafin á einni jörð.

Samkvæmt náttúruverndarlögum fellur Eldhraunið undir 37. gr. þar sem jarðmyndanir eins og eldhraun njóta sérstakrar verndar og skal forðast röskun þeirra eins og kostur er (sjá kafla 2.10).

Við stækkun Vatnajökulspjóðgarðs verður svæði austan við Lakagíga sem markast af línu úr Blæng eftir hraunjaðri að Fremrieyrum í átt að jökli vestan Hverfisfljóts hluti af þjóðgarðinum.

Skaftáreldahraun við Leidólfsvellir (ljós. Helga Davids).

Aðalskipulagstillagan gerir ráð fyrir að hluti af Skaftáreldahrauni báðar kvíslarnar verði skilgreindar sem hverfisverndarsvæði.

Hverfisverndarákvæði:

- Hverfisverndin nær til hraunanna utan eignarlanda og lögbýla.
- Ekki er gert ráð fyrir að hefðbundin landbúnaðarnýting breytist við verndina.
- Hverfisverndin kemur ekki í veg fyrir framkvæmdir sem tengjast fyrirlæðslum og landgræðslu vegna ágangs Skaftár og annarra fljóta og vatnsveitinga til að tryggja grunnvatnsstöðu.
- Mannvirkjagerð skal haldið í lágmarki og þess jafnan gætt að hún leiði til eins lítillar röskunar og kostur er.
- Þurfi að reisa mannvirki s.s. fjarskiptastöðvar eða aðrar sambærilegar byggingar á svæðinu, skal það gert skv. ákvæðum skipulags- og byggingarlaga um breytingar á aðalskipulagi.

Hverfisvernd vegna söguminja á láglendi:

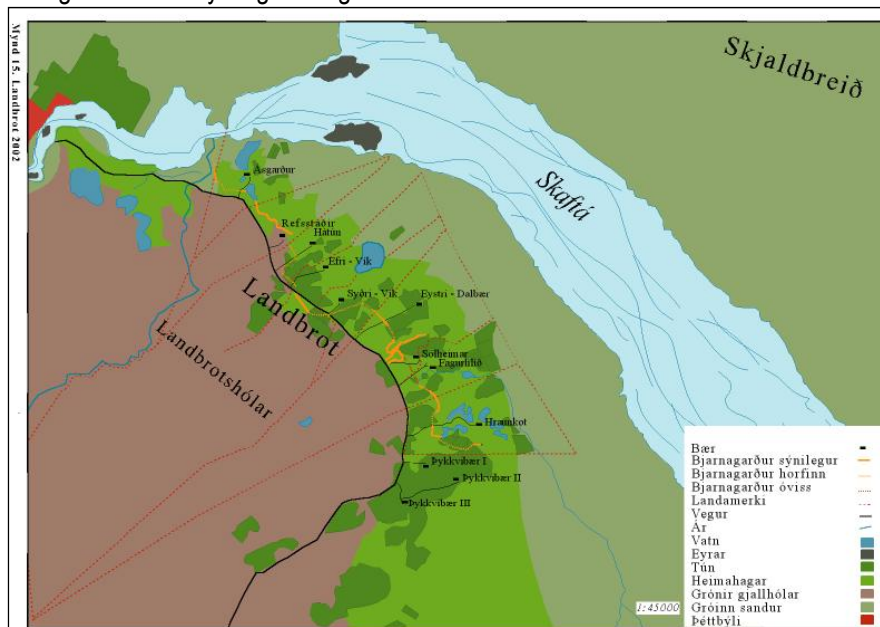
Bjarnagarður í Landbroti. Leifar af fornri garðhleðslu sem talið er að hafi verið hlaðin um 1200. Heildarlengd garðsins mun upphaflega hafa verið um 8 km en talsvert af honum er horfið vegna ræktunar og vegagerðar. Rekja má garðinn frá Ásgarði í norðri og suður að Þykkvabæ. Garðurinn var sameiginlegt félagslegt átak fólks í Landbroti og Skjaldbreið, byggður til varnar ágangi búfjár frá vestri og er ennþá hægt að finna minjar um hann. Ekki hefur farið fram fornleifaskráning á þessu hluta Skaftárhrepps en þjóðminjalög kveða á um að minjar 100 ára og eldri teljast til fornleifa.

Hverfisverndarákvæði:

- Stuðla skal að varðveislu garðsins, þannig að hann haldi menningarsögulegu gildi sínu.
- Hverfisvernd Bjarnagarðs miðar að því að garðinum verði ekki raskað með vegagerð eða ræktun frekar en orðið er.
- Hverfisverndin kemur ekki í veg fyrir hefðbundin landbúnaðarnot á þeim jörðum sem að honum liggja.

Óheimilt er að losa spilliefni og annan úrgang við minjarnar.

Vegna mælikvarða sveitarfélagsuppdráttar er ekki unnt að sýna afmörkun á hverfisverndun Bjarnagarðar og er því sýndur hvítur hringur með bókstafnum H á uppdrættinum. Til skýringar er eftirfarandi uppdráttur sem sýnir hvar garðurinn er sýnilegur í dag.

Skýringarmynd sem sýnir Bjarnagarð í Landbroti (Margrét Ólafsdóttir 2002)

Ábending um söguminjar sem æskilegt væri að hverfisvernda síðar:

Þegar fyrir liggur fornleifaskráning fyrir sveitarfélagið í heild er lagt til að hugað verði að hverfisvernd sögustaða. Slík vernd yrði til styrktar menningartengdri ferðaþjónustu.

SAMGÖNGUR OG VEITUKERFI

2.14 Samgöngur

Til samgangna teljast öll helstu samgöngumannvirki, s.s. vegir, brýr, göngu- og reiðstígar og flugvelli.

MARKMIÐ:

Unnið verði markvisst að hvers kyns samgöngubótum í samstarfi við stjórnvöld og stofnanir eins og við á.

LEIÐIR:

- Marka þarf stefnu um aðgengi almennings að Lakasvæðinu og öðrum hálendisvæðum þar sem boðið er upp á þjónustu.
- Ákveða þarf hversu greiðfærir mismunandi vegir á hálendinu eiga að vera.
- Takmarka þarf umferð um viðkvæm svæði.
- Aukin ferðþjónusta kallar á vegabætur innan sveitarinnar.
- Kanna þarf möguleika á bættri aðstöðu fyrir flugumferð.
- Kortleggja þarf gönguleiðir.
- Reiðleiðir verði færðar frá þjóðvegum til að auka öryggi hestamanna og bílaumferðar.

Vegamál.

Þjóðvegir flokkast í stofnvegi, tengivegi, stofnvegi hálendisins og landsvegi. Héraðsvegir (safnvegir) og einkavegum er ekki gerð sérstök skil í aðalskipulagi, en þeir helstu er sýndir til skýringar á skipulagsupprætti. Tvöföldun Suðurlandsvegar í Skaftárhreppi er ekki á vegaáætlun á skipulagstímabili þessa aðalskipulags en tillagan gerir ráð fyrir helgunarsvæði til að tryggja nægilegt landrymi fyrir tvöföldunina.

Flokkun vega í Skaftárhreppi skv. nýrri vegaskrá Vegagerðarinnar

Stofnvegir sem eru hringvegurinn og byrjunin á Fjallabaksleið frá Ásum að Búlandi. Þaðan tekur við **stofnvegur hálendisins** að Jökuldölum og síðan áfram.

Tengivegir eru færri en áður. Eftir standa; Meðallandsvegur, Hrífunesvegur, vegur frá Hringvegi að Hunkubökkum og byrjunin á Fjallabaksleið syðri frá Gröf að Snæbýli. **Héraðsvegir** eru vegir sem áður hétu safnvegir, og eru margar stuttir tengivegir í þessum flokk s.s. að Álftaveri, Botnum, Svínadal, Geirlandi og Mörtungu.

Landsvegir eru á hálendinu og fá að jafnaði litla og árstíðabundna þjónustu og viðhald. Hér er Lakagígavegur frá Hunkubökkum og hringleið að Blágili, Eldgjárvegur, Langisjór að Sveinstindi, Oldufellsleið, Fjallabaksleið syðri og leið um Álftavatnskrók. Vegur frá Galta að Laufbalavatni er ekki skilgreindur í vegaskránni en skv. staðfestri breytingu á aðalskipulagi er vegurinn skilgreindur sem tengivegur og ætti því að vera landsvegur. Ekki liggur fyrir útfærsla á legu vegarins og því er hann sýndur eftir núverandi slóða og því þarf að gera grein fyrir endanlegri legu og umhverfisáhrifum í breytingu á aðalskipulaginu.

Breytingar á veglínunum og viðhald

Í gildandi aðalskipulagi var gert ráð fyrir breytingu á veglínunni frá Hörgsá að Fossálum. Ekki liggur fyrir hvenær sú framkvæmd verður. Unnið er að lagfæringu á Meðallandsvegi með bundnu slitlagi. Gert er ráð fyrir tilfærsla til að lagfæra beygjur á tveimur köflum í landi Hlíðar og Úthlíðar á Fjallabaksleið nyrðri.

Reiðleiðir

Á skipulagsupprætti eru aðeins sýndar helstu reiðleiðir og að hluta til fylgja þær gömlum þjóðleiðum. Meginreiðleiðir tengja byggð og hálendi saman en einnig reiðleiðir milli byggða á svæðinu. Þessar leiðir eru mikið notaðar og unnið hefur verið að endurbótum á þeim. Þær eru allar mikilvægar fyrir vaxandi ferðþjónustu á skipulagssvæðinu. Í tengslum við reiðleiðirnar er gert ráð fyrir næturhólfum og skiptihólfum sem verður hluti af uppbyggingu við ferðamannastaði á hálendinu. Næturhólf eru skilgreind við Framgil, Lambaskarðshóla,

Hrossatungur, Blágil og Miklafell. Gert er ráð fyrir skiptihólfum við Miklafell, í Brytalækjum, Álftavötn, Leiðólfsvell, Skuggafjöll og Blæng.

Eftirfarandi reiðleiðir eru á hálendishluta Skaftárhrepps:

1. **Lambaskarðshólar/Hólaskjól - Landmannalaugar.** Leiðin fylgir í stórum dráttum Fjallabaksleið nyrðri.
2. **Leiðólfsvell - Hrossatungur - Blágil - Miklafell.** Leiðin fylgir að mestu vegum og slóðum, áning í Blágiljum. Umferð hestamanna um náttúruvættið Lakagíga er óæskileg og óheimilt er að reka hestahópa um svæðið. Lögð er áhersla á að hrossabeit er óheimil á afréttum Skaftárhrepps.
3. **Fjallabaksleið syðri um Öldufellsleið.** Einnig er mögulegt að fara um Snæbýlisleið inn á Mælifellssand. Lögð er áhersla á að umferð hestamanna verði ekki beint um viðkvæmt gróðurlendi Hólmsárbotna.
4. **Lambaskarðshólar um Álftavötn í Hvanngil.**
5. **Galti-Laufbalavatni** reiðleið fylgir tengiveginum frá Galta að reiðleið vestan við Laufbalavatn.

Eftirfarandi reiðleiðir eru um láglandshluta Skaftárhrepps:

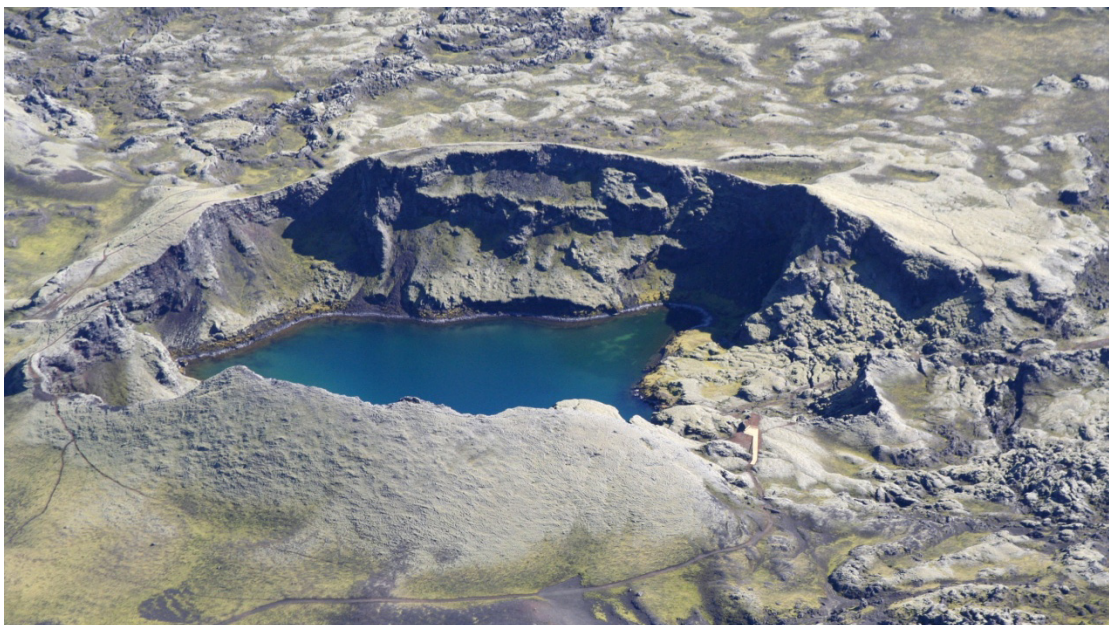
1. **Framhald hálendisleiða** að byggð um Fjallabaksleið syðri og nyrðri og Öldufellsleið.
2. **Eftir gamla þjóðveginum um Mýrdalssand** og norður fyrir Álftaversgíga að Álftaveri.
3. **Hringleið meðfram vegi um Álftaver.**
4. **Álftaver að Hrífunesi**, meðfram hringvegi og um Hrífunesveg að Fjallabaksleið nyrðri.
5. **Frá Ásum um Hestalandshóla** og meðfram vegi um **Meðalland og Landbrot að Kirkjubæjarklaustri.**
6. **Frá Ásum að Skeiðarársandi**, meðfram Hringvegi um Kirkjubæjarklaustur og austur Síðu.

Gönguleiðir

Á skipulagsupprætti eru eingöngu sýndar megin gönguleiðir. Gönguleiðir, gamlar og nýjar, eru mikilvægar fyrir almenning og ferðaþjónustu á svæðinu.

Eftirfarandi gönguleiðir eru á hálendishluta Skaftárhrepps:

1. **Lambaskarðshólar - Landmannalaugar.** Leiðin fylgir í stórum dráttum Fjallabaksleið nyrðri.
2. **Snæbýlisleið (Fjallabaksleið syðri) - Lambaskarðshólar/Ófærudalur.**
3. **Lambaskarðshólar-Álftavötn-Ófærudalur-Landmannalaugar/Hvanngil.** Byggja þarf aðstöðu í Ófærudal.
4. **Lambaskarðshólar - Eldgjá - Sveinstindur -Lakagígar - Blágil/Blængur.** Farið er yfir Skaftá sunnan við Uxatinda með göngubrú/ kláf.
5. **Leiðólfsvell - Hrossatungur-Lakagígar-Blængur-Miklafell.**
6. **Frá Núpsstaðaskógum** að Grænalóni (aðeins er sýnd byrjun þeirrar gönguleiðar).
7. **Frá þjónustuhúsi í Galta að Blágiljum og að Tjarnargíg.**
8. **Lakavegur** við Hólsker niður í Holtsdal.

Tjarnargígur (ljósm. Helga Davids).

Eftirfarandi gönguleiðir liggja um láglandisluta Skaftárhrepps:

1. **Framhald hálandisleiða** að byggð um Fjallabaksleið syðri og nyrðri og Öldufellsleið.
2. **Framhald hálandisleiða** að byggð um Lakaveg og frá Miklafelli að Þverá.
3. **Frá Kirkjubæjarklaustri** um Landbrotshóla að Ytri Dalbæ, Efri-Vík og Grenlæk.
4. **Frá Kirkjubæjarklaustri** að Systrastapa um Hunkubakka og meðfram Holtsá að Línuvegi norðan við Rauðhól.
5. **Frá Kirkjubæjarklaustri** um Línuveg að Lakavegi.
6. **Frá Kirkjubæjarklaustri** um Geirlandsheiði, meðfram Geirlandsá að Geirlandshrauni.
7. **Frá Prestsbakka** um Mörtunguheiði og Kaldbak að Lakavegi.
8. **Frá Prestsbakka** um Prestsbakkaheiði að Hörgsdal.
9. **Frá Meðallandsvegi/Landbrotsvégi** niður að Hæðargarðsvatni.
10. **Gönguleið frá Systrastapa að Eldmessutanga.**
11. **Tenging frá Gjót að Systrastapa**, uppi á brún og áfram að Hunkubökkum.
12. **Holtsdalur og þaðan að Fjaðrárgljúfri.**
13. **Gönguleið með Fjaðrárgljúfri austanverðu.**

Þá gildir sú almenna regla að flestar reiðleiðir nýtast jafnframt sem gönguleiðir og vísast í textann um reiðleiðirnar hér að framan.

2.15 Veitur

Veitur eru samheiti fyrir vatnsveitur, hitaveitur, rafveitur, fjarskiptasenda og fráveitur. Með stofnkerfi veitna er átt við flutningskerfi frá upptökum að dreifikerfi. Aðalskipulagsáætlunin gerir grein fyrir stofnkerfum vatnsveitna, fráveitna, fjarskipta og rafveitna.

MARKMIÐ:

Stefnt verði að því að gera þriggja fasa rafmagn aðgengilegt alls staðar í hreppnum og að tryggja háhraða nettengingu jafnt á lögbýlum sem í frístundabyggð. Lögð er áhersla á að raforkuvinnsla nýtist til fjölbreyttrar atvinnuuppbyggingar á iðnaðar og athafnasvæðum í Skaftárhreppi.

LEIÐIR:

- Tryggja þarf að allur Skaftárhreppur fái notið fullkominnar fjarskiptaþjónustu.

Lega núverandi stofnveitna er staðfest og sýnd á uppdrætti, þ.e. meginflutningskerfi raforku (66kV og stærri), ljósleiðarar og vatnsveitur fyrir þéttbýlið.

Minniháttar veitumannvirkjum s.s. dæli- eða tengistöðvum, allt að 100 m², að stærð má koma fyrir án sérmerkingar í aðalskipulagi enda séu þau í samræmi við deiliskipulag eða grenndarkynningu samkvæmt skipulags- og byggingarlögum.

Vatnsveitur

Í Skaftárhreppi eru einungis tvær vatnsveitur, þ.e. Klaustursveita fyrir þéttbýlið og aðliggjandi frístundabyggð og Melhólsveita í Meðallandi sem þjónar 10 bæjum.

Fráveitur

Mikið hefur áunnist undanfarin ár í að koma fráveitumálum í dreifbýli og frístundabyggðum í viðunandi horf. Á nokkrum stöðum er þó úrbóta þörf. Sveitarstjórn mun halda áfram að beita sér fyrir því að viðunandi hreinsibúnaður sé til staðar á öllum jörðum í dreifbýli ásamt frístundabyggðum.

Fjarskiptasendar, sjónvarps- og útvarpssendar

Skipulagsáætlunin sýnir helstu fjarskiptasenda vegna flugumsjónar, sjónvarps- og útvarpssenda. Í Skaftárhreppi eru eftirfarandi endurvarpsstöðvar sjónvarps og útvarps:

- Við Kirkjubæjarklaustur.
- Við Hátún í Landbroti.

Rafveitukerfi

Aðalskipulagsáætlunin staðfestir núverandi flutningskerfi Landsnets og dreifikerfi RARIK (Rafmagnsveitna Ríkisins). RARIK sér um smásölu á rafmagni í sveitarfélaginu. Landsnet á og rekur flutningslínur sem eru reknar á 66 kV spennu og þar yfir. Í Skaftárhreppi eru eftirtaldir flutningslínur:

Sigöldulína 4 (132kV) liggur frá Sigölduvirkjun og fer í megin dráttum Fjallabaksleið nyrðri að Skaftá og þaðan austur Síðuheiðar að Prestsbakka.

Prestsbakkalína 1 (132kV) liggur frá tengivirkjun á Prestsbakka til austurs að mestu samsíða hringveginum að Hólum í Hornarfirði.

Frá Hólmsárvirkjun er fyrirhugað að leggja loftlínu (220/132 kV) norðvestur Flögu- og Hemruheiðar og áfram norður Snæbýlisheiði. Línan mun síðan liggja vestan og norðan Snæbýlis og Ljótastaða, yfir Tungufljót og upp með því að austan upp að hugsanlegri staðsetningu Búlandsvirkjunar. Frá Búlandsvirkjun liggur leiðin til norðurs vestan í Núpsheiði og áfram til norðausturs að Sigöldulínu 4 (byggðalínu) í Fremri-Tólfahringum. Á kaflanum frá Búlandsvirkjun að Fremri-Tólfahringum er gert ráð fyrir að til framtíðar geti þar orðið tvær samsíða línur (220/132 kV) með 50 metra millibili. Lagður verður ljósleiðari meðfram línuleiðinni.

Frá stöðvarhúsi við **Hnútuveirvirkjun** er gert ráð fyrir allt að 66 kV rafstreng í jörðu meðfram vegslóða og Hringveginum að tengivirkjun á Prestsbakka.

Orka frá **Skálarvirkjun** verður nýttur í iðnaðarstarfsemi á virkjunarsvæðinu og hluti fluttur um jarðstreng að núverandi 19 kV háspennulínu til Kirkjubæjarklausturs.

2.16 Svæði undir náttúruvá

Svæði undir náttúruvá eru svæði þar sem hættu er talin stafa af náttúruhamförum, s.s. snjóflóðum, skriðuföllum, sjávarflóðum, vatnsflóðum, jarðskjálftum, eldvirkni eða veðurfari (sjá einnig gr. 4.18 í skipulagsreglugerð).

MARKMIÐ:

Skipulagsáætluninni er ætlað að skilgreina svæði þar sem talið er að náttúruvá sé til staðar og skal skipulag byggðar taka mið af þekktri hættu á ofanflóðum.

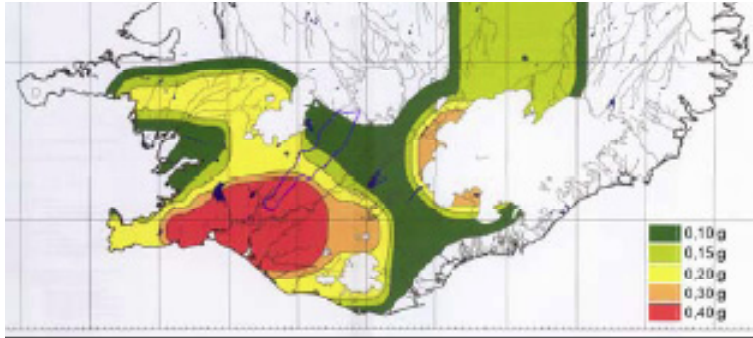
LEIÐIR:

Við deiliskipulagsgerð og undirbúning framkvæmda utan þéttbýlis skal gætt að því hvort hættu er á ofanflóðum.

Í skipulagsreglugerð (nr. 400/1998) kafla 4.18, sem fjallar um svæði undir náttúruvá segir m.a. að í svæðis- og aðalskipulagi skuli auðkenna og gera grein fyrir svæðum undir náttúruvá, staðsetningu þeirra, hvaða landnotkun er fyrirhuguð á svæðunum og hvaða reglur gilda á hverju þeirra um umgengni og mannvirkjagerð. Jafnframt skal gera grein fyrir byggðum eða fyrirhuguðum varnavirkjum. Í deiliskipulagi skal síðan útfæra þetta nánar m.a. skilyrði um styrkingu og útfærslu mannvirkja. Eftirfarandi náttúruhamfarir hafa verið flokkaða undir hugtakið náttúruvá; hraunflóð, gjóskufall, jarðskjálftar, flóð undan jöklum, flóð í ám, skriðuföll, flóð frá sjó, snjóflóð, haf-ískoma og lagnaðaris og fárviðri. Ljóst er af þessari upptalningu og í ljósi sögunnar þá geta nánast allar tegundir náttúruhamfara dunið yfir Skaftárhrepp. Þekking jarðfræðinga á eðli og framgangi þessara náttúruhamfara og vöktunarkerfi við virkustu eldstöðvarnar eiga að tryggja öryggi héraðsbúa komi til náttúruhamfara.

Jarðskjálftar og eldvirkni

Skjálftasvæðum Íslands hefur verið skipt niður í fimm hönnunarhröðunarsvæði þar sem taldar eru 10% líkur á jarðskjálfta af ákveðinni stærðargráðu á 50 ára tímabili. Hæsti áhættuflokkurinn hefur hönnunarhröðunina $a_g = 0,4$ (0,4g) en það er 40% af þyngdarhröðuninni. Næsti áhættuflokkur hefur hönnunarhröðunina 0,3g. Síðan koma 0,2g, 0,15g og að lokum 0,1g. Við hönnun á mannvirkjum er því notast við fyrrnefnda hönnunarhröðun hvers svæðis.

Skipting Íslands í hönnunarhröðunarsvæði miðað við 500 ára meðalendurkomutíma. Heimild: Staðlaráð Íslands, Íslenskur staðall.

Eins og sést á myndinni hér að ofan er byggðahluti Skaftárhrepps að hluta til innan lægsta áhættuflokks sem er græna svæðið á myndinni (hönnunarhröðunarstuðul 0,1g). Hönnun mannvirkja í Skaftárhreppi mun miðast við fyrrnefnda staðla.

Hruni á Brunasandi (ljósm. Helga Davids).

3. LANDNOTKUN Á KIRKJUBÆJARKLAUSTRI

Í þessum kafla er fjallað sérstaklega um landnotkun í þéttbýlinu á Kirkjubæjarklaustri. Vísað er til skilgreininga á landnotkunarflokkum sem þegar hefur verið fjallað um í fyrri kafla.

Íbúapróun í Skaftárhreppi hefur verið á þá leið að fækkað hefur í sveitunum en fjölgað á Kirkjubæjarklaustri sem kallar á nýjar íbúðalóðir. Kirkjubæjarklaustur liggur miðsvæðis í héraðinu og þjónar aðliggjandi byggðum og hefur á síðari árum verið að eflast sem alhliða ferðaþjónustustaður og þar er aðaluppbygging í verslun, þjónustu og iðnaði.

Aðalskipulaginu er ætlað að sýna landnotkun til framtíðar og þar með að taka frá land fyrir framtíðaruppbyggingu. Við þróun þéttbýlisins þarf að hafa í huga að byggðin sé samfelld svo öll þjónusta s.s. fjarlægð í skóla, nýting veitna o.fl. verði hagkvæm. Því gerir skipulagstillagan ráð fyrir að tengja byggðina betur saman.

Afmörkun svæða fyrir mismunandi notkun er tillaga sveitarstjórnar en þar sem framtíðarlandsvæði er að stærstum hluta ekki í eigu sveitarfélagsins þá verður að leitað eftir kaupum á landi svo grundvöllur að þéttbýli á Kirkjubæjarklaustri verði tryggður.

Endurskoðun landnotkunar á Kirkjubæjarklaustri :

- Staðsetningu gestastofu þjóðgarðs og tengsl hennar við aðra þjónustu.
- Byggja þarf upp aðstöðu til vísindarannsókna og háskólakennslu.
- Gera þarf ráð fyrir landrými og aðstöðu fyrir atvinnuskapandi starfsemi í nágrenni við þjónustukjarnann á Kirkjubæjarklaustri.
- Þjóða þarf upp á ný og fjölbreytilegri svæði fyrir íbúðarbyggð.
- Gera þarf ráð fyrir mögulegri uppbyggingu vegna vaxandi þjónustu fyrir ferðamenn m.a. í tengslum við hótelið og félagsheimilið.

Horft yfir Kirkjubæjarklaustur (ljósm. Helga Davids).

Lýsingu landnotkunar í þéttbýli er skipt upp í eftirfarandi þrjá kafla:

ATVINNA OG ÞRÓUN BYGGÐAR

VERNDARSVÆÐI OG NÁTTÚRUVÁ

SAMGÖNGUR OG VEITUR

ATVINNA OG ÞRÓUN BYGGÐAR

3.1 Íbúðarsvæði

Á íbúðarsvæðum skal fyrst og fremst vera íbúðarhúsnæði. Þar má þó einnig gera ráð fyrir starfsemi sem eðlilegt er að þjónusti íbúa viðkomandi hverfis, s.s. verslun, hreinlegum iðnaði, handiðnaðarfyrirtækjum, þjónustustarfsemi og leiksvæðum, eða annarri starfsemi sem hvorki er ætlað að muni valda óþægindum vegna lykta, hávaða eða óþrifnaðar né draga að sér óeðlilega mikla umferð.

MARKMIÐ:

Stefnt verði að því að þetta íbúðarbyggð á Kirkjubæjarklaustri jafnframt því sem unnið verður að skipulagningu og uppbyggingu á aðstöðu fyrir aukna ferðaþjónustu, rannsóknar- og þekkingarstarfsemi.

LEIÐIR:

- Á Klaustri þarf að gera ráð fyrir byggingarlóðum fyrir þá sem vilja setjast þar að og stunda sína atvinnu.
- Búast má við að góðar byggingarlóðir laði einnig að fólk sem vill eiga sitt annað heimili á Klaustri.
- Fjölga þarf búsetuvalkostum fyrir þá sem starfa tímabundið í Skaftárhreppi, hvort sem er við vísindastarfsemi, byggingarframkvæmdir, ferðaþjónustu, eða hjá öðrum fyrirtækjum og stofnunum á svæðinu.

Á Kirkjubæjarklaustri er gert ráð fyrir þremur samfelldum íbúðarsvæðum og þremur minni. Íbúðarþéttleiki hefur verið 8-10 íbúðir á ha á íbúðarsvæðum sem gerir samtals 37 íbúðir en auk þess eru 8 þjónustuíbúðir fyrir aldraða. Í stefnumörkun þessa aðalskipulag er gert er ráð fyrir að auka þéttleika þannig að 12 íbúðir verða á ha. Á þeim svæðum sem teljast til framtíðar íbúðarsvæða er æskilegt að hafa eftirfarandi töflu um nýtingarhlutfall eftir húsagerðum til viðmiðunar þegar unnið er deiliskipulag eða það endurskoðað:

Húsagerðir	íbúðir / ha	nýtingarhlutfall
Einbýlishús	10 - 12	0,20 - 0,4
Raðhús	15 - 25	0,35 - 0,6
Sambýlishús (2-5 íbúðir)	25 - 35	0,50 - 0,8

Þéttleiki byggðar á nýjum íbúðarsvæðum skal vera á bilinu 10-35 á hektara lands brúttó og eru þá húsagötur ásamt opnum svæðum innan hverfa meðtalin.

Á síðasta áratug hefur að meðaltali verið byggð ein íbúð á ári. Áfangar í uppbyggingu er svæði 3, 4 og 5. Tillaga er gerð um nýtt íbúðarsvæði utan við þéttbýliskjarnann þar sem einkum er gert ráð fyrir að byggð verði einbýlishús á allt að 1 ha lóðum með nýtingarhlutfall 0,15 eða lægra. Með þessu er komið til móts við þá sem vilja hafa skika til að rækta grænmeti eða vera með takmarkað skepnuhald. Staðsetning svæðisins er austan við Landbrotssveg í landi Hæðargarðs.

Eftirfarandi svæði eru skilgreind sem íbúðarsvæði:

Aðalskipulag Skaftárhrepps 2010-2022

Nr.	Heiti svæðis	Lýsing	Núv.	Viðbót
Íb 1/V9	Við Klausturhlað	Í elstu húsum staðarins þar sem fyrir eru 2 íbúðir en gert er ráð fyrir verslun- og þjónustu á jarðhæð.	2	0
Íb 2	Skerja- og Skriðuvellir og Klausturvegur	Elsta hverfið um 5,6 ha að stærð og er fullbyggt með 19 íbúðum, þar af tvær tilheyrandi Klausturvegi	19	0
Íb 3	Búmannaiðbúðir við Túngötu	Stærð um 0,4 ha, samþykkt deiliskipulag gerir ráð fyrir þremur parhúsum	4	2
Íb 4	Við Kirkjubæ II	Stærð lands er um 0,85 ha sem nú er nýtt fyrir landbúnað	0	19
Íb 5	Skaftárvellir	Stærð lands er um 5,5 ha og þegar hafa verið byggð 11 einbýlishús og 4 parhús samtals 19 íbúðir	19	28
Íb 6	Smábýli austan við Landbrotaveg	Íbúðarsvæði með stórum lóðum. Heildarstærð 5,2 ha og nýtingarhlutfall innan lóðar allt að 0,15.	0	5
samtals			44	54

3.2 Svæði fyrir þjónustustofnanir

Á skipulagsupprætti fá svæði fyrir þjónustustofnanir appelsínugulan lit. Þjónustustofnun getur m.a. verið skóli, leikskóli, heilsugæslustöð og kirkjustaður.

Á skipulagsupprætti fær þjónustustofnun appelsínugulan lit. Þjónustustofnun getur m.a. verið skóli, félagsheimili og kirkjustaður. Lýsing á núverandi starfsemi á einstökum svæðum er ekki bindandi umfram ákvæði skipulags- og byggingarlaga og skipulagsreglugerðar um svæði fyrir þjónustustofnanir.

Nýtingarhlutfall á þjónustustofnanasvæðum skal almennt vera að meðaltali um 0,2-0,6. Eftirfarandi svæði eru skilgreind sem þjónustustofnanasvæði:

Nr.	Lýsing	Stærð í ha
S-1	Grunnskóli, sundlaug og íþróttahús	3,0
S-2	Félagsheimili	0,5
S-3	Kapella	0,15
S-4	Heilsugæslustöð	0,3
S-5	Hjúkrunar- og dvalarheimili aldraðra (og 8 íbúðir)	1,8
S-6	Skrifstofa Skaftárhrepps	0,5
S-7	Leikskóli	0,4
S-8	Rarik og sameiginlegt hús fyrir ríkisstofnarnir o.fl.	0,5
S-9	Nýtt svæði fyrir þjónustustofnun	0,9
S-10	Dæluhús fyrir kalt vatn	0,8
samtals		8,85 ha

3.3 Verslunar- og þjónustusvæði

Á verslunar- og þjónustusvæðum skal einkum gera ráð fyrir verslunum og þjónustustarfsemi, m.a. ferðaþjónustu.

Á skipulagsupprætti fær verslunar- og þjónustusvæði gulan lit. Lýsing á starfsemi á einstökum svæðum er samkvæmt núverandi notkun og er ekki bindandi umfram ákvæði skipulags- og byggingarlaga og skipulagsreglugerðar um verslunar- og þjónustusvæði.

Nýtingarhlutfall á verslunar- og þjónustusvæðum skal almennt vera að meðaltali um 0,2-0,6.

Eftirfarandi svæði eru skilgreind sem þjónustusvæði:

Nr.	Lýsing	Stærð í ha
V-1	Kirkjubæjarstofa var stofnuð sem rannsókn- og menningarsetur á Kirkjubæjarklaustri. Markmið starfseminnar er að efla og styðja rannsóknir og lífandi fræðslu um náttúruferir, sögu og menningu héraðsins. Lögð verður áhersla á starfsemi sé í fullu samræmi bæði við áherslur í stefnumörkun sveitarfélagsins og kröfur og aðstæður í nútíma upplýsingar- og þekkingarþjófélagi.	0,1
V-2	Hótel Klaustur	1,3
V-3	Verslun, banki og veitingastaður	0,3
V-4	Gert er ráð fyrir gestastofu Vatnajökulsþjóðgarðs þar sem stutt er í aðra þjónustu, s.s. verslun, banka o.fl. Staðsetning í nálægð við þá þjónustu, sem þegar er rekin, getur bæði eftir þau fyrirtæki sem þar starfa og gefur kynningarstarfsemi þjóðgarðsins meira vægi. Áform eru uppi um stækkun þjóðgarðsins innan Skaftárhrepps og því er mikilvægt að koma sem fyrst upp öflugri þjónustustarfsemi á vegum garðsins á Kirkjubæjarklaustri.	0,5
V-5	Skaftárskáli þar sem er veitinga- og bensinsala.	6,7
V-6	Nýtt verslunar- og þjónustusvæði austan brúar	0,3
V-7	Þjónustusvæði við flugbraut á Stjórnarsandi .	0,5
V-8	Klausturhlað þar sem gert er ráð fyrir þjónustu við ferðamenn.	0,6
	Samtals	10,3

Hótel Klaustur (ljósm. Landmótun).

3.4 Athafnasvæði

Á athafnasvæðum er gert ráð fyrir atvinnustarfsemi þar sem lítil hættu er á mengun, s.s. léttum iðnaði, vörugæmslum, hreinlegum verkstæðum og umboðs- og heildverslunum. Almennt skal ekki gera ráð fyrir íbúðum á athafnasvæðum. Þó er unnt að gera ráð fyrir íbúðum tengdri starfsemi fyrirtækja, s.s. fyrir húsverði.

- Auka þarf atvinnusköpun á öðrum sviðum en ferðþjónustu.
- Bjóða upp á lóðir sem laða að atvinnuskapandi starfsemi í nágrenni við þjónustukjarnann á Klaustri.

Athafnasvæði eru sýnd með ljósgráum lit. Nýtingarhlutfall á athafnasvæðum skal almennt vera að meðaltali um 0,2 - 0,6. Í töflu hér fyrir neðan er listi yfir athafnasvæði. Á skipulagsupprætti fær verslunar- og þjónustusvæði gulan lit. Lýsing á starfsemi á einstökum svæðum er samkvæmt núverandi notkun sem er ekki bindandi umfram ákvæði skipulags- og byggingarlaga og skipulagsreglugerðar um athafnasvæði.

Nr.	Lýsing	Stærð í ha
A-1	Trésmíða, bílaverkstæði ofl.	1,0
A-2	Svæði austan við Flugvallarveg á Stjórnsandi	0,7
A-4	Nýtt svæði á Stjórnsandi	2,9
A-5	Svæði til fiskverkunar.	0,1
	Samtals	4,7 ha

3.5 Iðnaðarsvæði

Á iðnaðarsvæðum er gert ráð fyrir umfangsmikilli iðnaðarstarfsemi eða starfsemi sem er talin geta haft mengun, í för með sér s.s. verksmiðjum, virkjunum, tengivirkjum veitustöðvum, skólþælu- og hreinsistöðvum, birgðastöðvum fyrir olíur og móttökustöðvum fyrir úrgang. Íbúðir eru ekki heimilar á iðnaðarsvæðum. Svæðin eru sýnd sem dökkgráum lit.

- Auka þarf atvinnusköpun á öðrum sviðum en ferðaþjónustu.
- Leita þarf leiða til að laða að atvinnustarfsemi sem skapar ný störf.

Iðnaðarsvæðin eru sýnd með dökkgráum lit. Nýtingarhlutfall á iðnaðarsvæðum skal almennt vera að meðaltali um 0,2 - 0,4. Í töflu hér fyrir neðan er listi yfir iðnaðarsvæði.

Nr.	Lýsing	Stærð í ha
I-2	Sorporkustöð við grunnskólann sem jafnframt er nýtt til hitunar á skóla og sundlaug. Unnið er að úrbótum á olíuskiljum við olíutank sbr. úttekt Umhverfisstofnunar.	0,1
I-3	Gámavöllur og spilliefnamóttaka við lójuvelli	0,2
I-4	Nýtt óbyggt svæði á Stjórnsandi.	7,3
I-5	Fiskeldi við Nýjabæ.	0,8
I-6	Fiskeldi í Tungu	1,0
	Samtals	9,4 ha

3.6 Sorpförgunarsvæði

Á sorpförgunarsvæðum fer fram förgun sorps og annars úrgangs. Sorpförgunarsvæði eru starfsleyfis skyld og eru háðar mati á umhverfisáhrifum.

Sorpförgun.

Byggðasamlagið HULA á vegum Mýrdalshrepps, Austur- og Vestur-Eyjafjallahreppa og Skaftárhrepps er með samstarf um rekstur urðunarstaðar vegna sorpförgunar (sjá kafla 1.24). Í Skaftárhreppi er stefnt að því að sorphirða verði með eftirfarandi sniði:

- Urðun á Stjórnsandi. Móttaka fyrir garðaúrgang, urðun á sláturúrgangi frá bleikjueldi og bændum, seyru og ösku frá brennsluofni, geymsla á brotajárni.
- Sorporkustöð á Kirkjubæjarklaustri þar sem öllum úrgangi sem ekki verður endurnýttur eða endurunninn er brennt í brennslustöð og hitinn nýttur til húshitunar (sjá I-2).
- Gámavöllur Kirkjubæjarklaustri (sjá I-3).
- Jarðgerð á Kirkjubæjarklaustri (sjá I-3)
- Spilliefnamóttaka á Kirkjubæjarklaustri (sjá I-3).

Samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum í 1.viðauka eru eftirfarandi förgunarstöðvar ávallt háðar mati á umhverfisáhrifum: „Förgunarstöðvar þar sem spilliefni eru brennd, meðhöndluð með efnum eða urðuð. Aðrar förgunarstöðvar úrgangs sem meðhöndla meira en 500 tonn af úrgangi á ári”.

Eftirfarandi svæði voru skilgreind sem opin svæði til sérstakara nota:

Nr.	Lýsing svæðis	Stærð í ha
Ú1	Skógræktarsvæði ofan byggðar	6,6
Ú2	Leik- og boltavellir, skrúðgarður o.fl. austan við Hótelid	4,4
Ú3	Kirkjugarðurinn	0,26
Ú4	Tjald-, hjólhýsa- og smáhýsasvæði við Kirkjubæ II	2,7
Ú5	Tjaldsvæði við Kleifar	1,0
Ú6	Íþróttasvæði við Kleifar	3,9
Ú7	Skógræktarsvæði sitt hvoru megin hringvegur á Stjórnarsandi	0,9
Ú8	Hesthúsasvæði á Stjórnarsandi	6,5
Ú9	Útivistarsvæði við Mjóavatn	5,2
Ú10	Tjaldsvæði í landi Nýjabæjar	2,2
	Samtals	33,66 ha

3.9 Óbyggð svæði

Óbyggð svæði eru opin svæði til almennrar útiveru þar sem mannvirkjagerð skal haldið í lágmarki.

Samkvæmt skipulagsreglugerð þá er ekki neinn landnotkunarflokkur sem nær til almennra útivistarsvæða og því eru slík svæði skilgreind hér sem óbyggð svæði. Hér er um að ræða öll opin svæði innan byggðarinnar og í næsta nágrenni hennar sem ekki eru skilgreind sem opin svæði til sérstakra nota eða landbúnaðarsvæði. Opin svæði Að öðru leyti gildir skilgreining í kafla 2.2.

3.10 Landbúnaðarsvæði

Vegna sérstöðu landbúnaðarins inn á milli þéttbýlisins á Kirkjubæjarklaustri var ákveðið að skilgreina einungis tún og ræktuð svæði lögbýlanna sem landbúnaðarsvæði. Skilgreining þessara landbúnaðarsvæða er að öðru leyti í samræmi kafla. 2.1. Um landbúnaðarsvæði utan við þéttbýlismörkin eins og þau eru skilgreind á uppdráttum er í samræmi við önnur aðliggjandi lögbýli sbr. kafli 2.1.

Lögbýlin innan þéttbýlisins á Kirkjubæjarklaustri eru þessi :

1. Kirkjubæjarklaustur II
2. Kirkjubær II
3. Hæðargarður
4. Nýibær

3.11 Efnistökusvæði

Efnistökuastaðir eru svæði þar sem fram fer eða fyrirhuguð er efnistaka utan þéttbýlis, s.s. malarnám, sandnám, grjótnám, gjallnám eða vikurnám.

Stefnt er að skipulegri nýtingu þeirra og snyrtilegum frágangi þegar efnistöku lýkur. Aðalskipulagsáætlunin gerir ráð fyrir færri en stærri efnistökuöðum.

Eina efnistökusvæði innan þéttbýlis við Kirkjubæjarklaustur er í farvegi Stjórnar austan við brú.

VERNDARSVÆÐI OG NÁTTÚRUVÁ

3.12 Náttúruverndarsvæði

Kirkjugólf. Friðlýst sem náttúruvætti með auglýsingu í Stjórnartíðindum B, nr. 426/1987. Stærð 0,2 ha.

Sjá ennfremur umfjöllun í kafla 2.10 um reglur sem gilda um náttúruverndarsvæði.

3.13 Þjóðminjaverndarsvæði

Kirkjubær. *Rústir Kirkjubæjar, þar sem bærinn stóð áður.* Sbr. Árb. 1894: 20. Skjal undirritað af MP 25.10.1930. Þinglýst 29.05.1931.

Sjá ennfremur umfjöllun í kafla 2.11 um reglur sem gilda um þjóðminjaverndarsvæði.

3.14 Vatnsvernd

Vatnsból fyrir Kirkjubæjarklaustur er vestan við Hæðargarðsvatn. Grunnvatnsaðstæður umhverfis vatnsbólið er sennilega að miklu leyti sérstakt vatnasvið, með fremur litlu innrennsli grunnvatns frá meginstraumum grunnvatns í Landbrotshrauni. Grunnvatn á svæðinu er því að miklu leyti ættað frá úrkomu á svæðinu sjálfu og dreifist til beggja handa um meginstefnu grunnvatnsstrauma og því verður að gera ráð fyrir ýtrustu mengunarvörnum við frágang á fráveitum frá nálægri frístundabyggð. Í skipulagsáætluninni eru sýnd þrengstu mörk verndarsvæða vatnsbóla.

Sjá ennfremur umfjöllun í kafla 2.12 um reglur sem gilda á vatnsverndarsvæðum.

3.15 Svæði undir náttúrvá

Svæði undir náttúrvá eru svæði þar sem hættu er talin stafa af náttúruhamförum, s.s. snjóflóðum, skriðuföllum, sjávarflóðum, vatnsflóðum, jarðskjálftum, eldvirkni eða veðurfari (sjá einnig gr. 4.18 í skipulagsreglugerð).

MARKMIÐ:

Skipulagsáætluninni er ætlað að skilgreina svæði þar sem talið er að náttúruvá sé til staðar og skal skipulag byggðar taka mið af þekktu hættu á ofanflóðum.

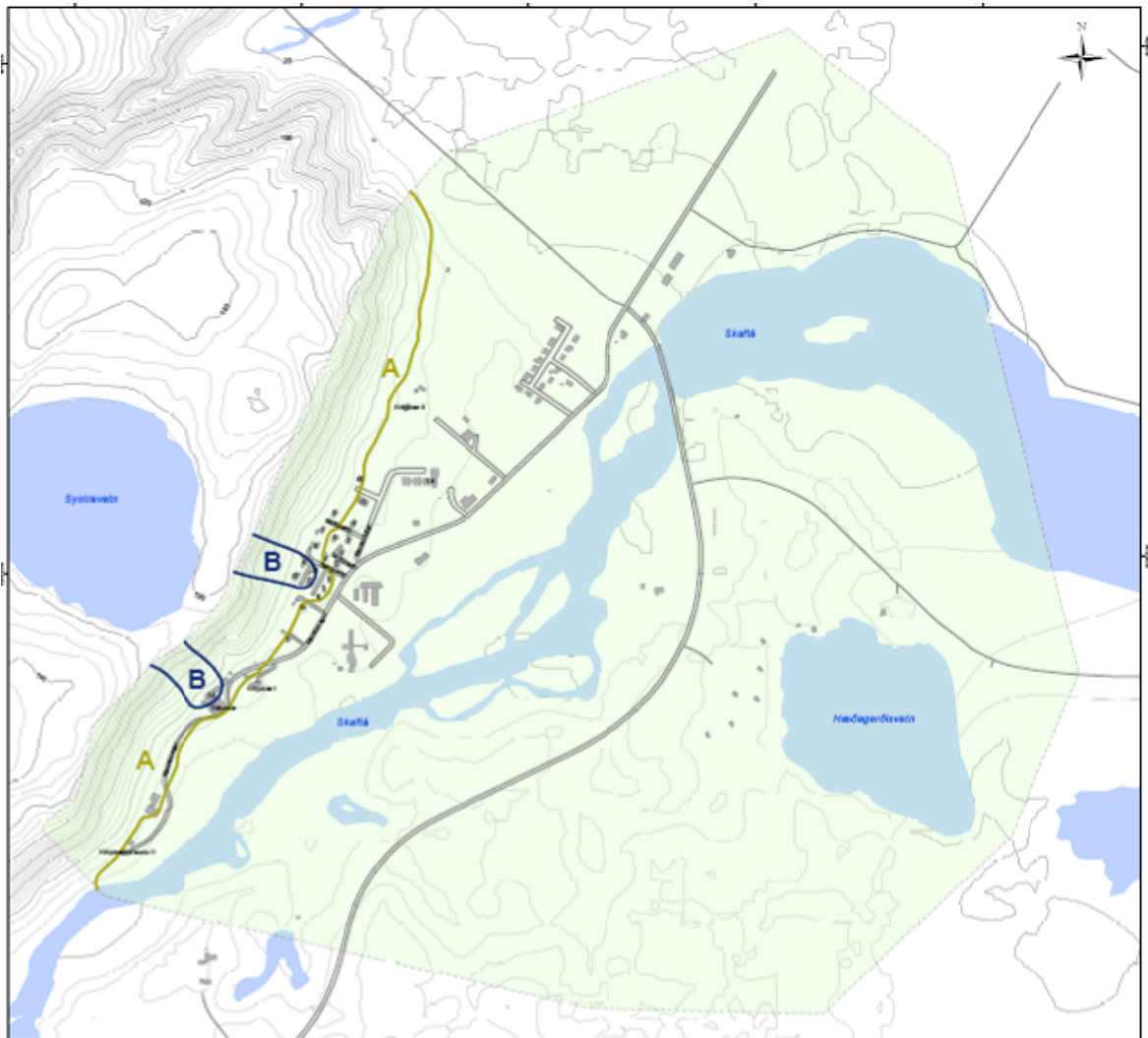
Hættumat fyrir ofanflóð á Kirkjubæjarklaustur sem var staðfest 10. febrúar 2010 var unnin af Veðurstofu Íslands á vegum Hættumatsnefndar Skaftárhrepps. Umhverfisráð herra skipaði nefndina 22. janúar 2008 í samræmi við ákvæði reglugerðar nr. 505/2000 um hættumat vegna ofanflóða, flokkun og nýtingu hættusvæða og gerð bráðabirgðahættumats.

Rannsóknir og upplýsingasöfnun eru nauðsynlegar forsendur hættumats. Stuðst hefur verið við samræmdar aðferðir og vinnureglur á þeim stöðum sem hættu á ofanflóðum hefur verið

Á Kirkjubæjarklaustri eru aðstæður hins vegar frábrugðnar dæmigerðum snjóflóðafarvegum ofan byggðar annars staðar. Því var ekki unnt að beita sömu aðferðum og tíðkuðust annars staðar heldur var stuðst við sérstakar viðmiðunarreglur fyrir snjóflóðahættumat undir lágum brekkum, líkt og á Kirkjubæjarklaustri. Í þeim eru áhættureikningar fyrir hefðbundna snjóflóðafarvegi lagaðir að slíku landslagi þar sem fallhæð snjóflóða er einungis nokkrir tugir metra og þau ná því að sama skapi minni hraða en ella. Hættumatið fyrir Kirkjubæjarklaustur byggist engu að síður að miklu leyti á mati á aðstæðum þar, í samræmi við aðferðafræði reglugerða umhverfisráðuneytis um hættumat.

Helstu niðurstöður hættumats fyrir þéttbýlið á Kirkjubæjarklaustri

- Hætta er á snjóflóðum, aurskriðum, grjóthruni og klakahruni næst hlíðinni ofan þéttbýlis á Kirkjubæjarklaustri. Hún er tiltölulega lítil miðað við flesta aðra þéttbýlisstaði þar sem talin er hætta á ofanflóðum og engin C-svæði eru skilgreind í hættumatinu fyrir Klaustur.
- Hættusvæði A er skilgreint meðfram allri hlíðinni og hættusvæði B vegna snjóflóðahættu er skilgreint við sláturhúsið og Skerjavelli.
- Á B-svæði eru fjögur íbúðarhús við Skerjavelli og hluti sláturhúss við Klausturveg.
- Á A-svæði eru sjö íbúðarhús við Skerjavelli og Skriðuvelli, sláturhúsið, kaupfélagið, eitt gömlu bæjarhúsanna á Klausturhlaðinu og útihús við Kirkjubæjarklaustur II.
- Hættumatsnefnd mælir ekki með því að ný atvinnu- eða íbúðarhús verði reist á A- eða B-svæði þrátt fyrir að slíkt kunni að vera heimilt samkvæmt gildandi reglugerð um hættumat.

Hættumatskort fyrir Kirkjubæjarklaustur (Veðurstofa Íslands).

SAMGÖNGUR OG VEITUR

3.16 Samgöngur

Skipulagsáætlunin sýnir núverandi stofnvegakerfi og fyrirhugaðar breytingar á stofnvegum til loka skipulagstímabilsins sbr. langtímaáætlun í vegamálum og tillögur sveitarstjórnar.

Lýsing vegakerfisins í áætluninni er samkvæmt flokkunarkerfi Vegagerðarinnar í stofnvegi og tengivegi. Sjá kafla 2.14.

Stofnvegir Innan þéttbýlisins er skilgreindur stofnvegur að Skaftárvöllum en náði áður að Sláturhúsinu.

Tengivegir frá Skaftárvöllum að afleggjara að grunnskólanum.

Héraðsvegir Vegur frá grunnskólanum á Klaustri að Kirkjubæjarklaustri II er skilgreindur sem héraðsvegur en þaðan liggur slóði að Systrastapa.

Frá þessum vegum eru safn- og húsagötur innan þéttbýlisins.

Reiðleiðir

1. Frá Kirkjubæjarklaustri II meðfram Skaftá að Skaftárbrú.
2. Frá Skaftárbrú meðfram vegi að Kleifum og áfram í átt að Geirlandi.
3. Frá Skaftárbrú meðfram Þjóðvegi 1 og áfram austur með Síðu.
4. Skaftárbrú eftir Meðallandsvegi og áfram niður í Landbrot.

Á skipulagsupprætti eru eingöngu sýndar megin gönguleiðir. Gönguleiðir, gamlar og nýjar, eru mikilvægar fyrir almenning og ferðaþjónustu á svæðinu.

Eftirfarandi gönguleiðir eru í þéttbýli Skaftárhrepps:

Gönguleiðir

1. Af Klausturhlaði meðfram vegi í átt að Systrastapa.
2. Gönguleið meðfram Skaftá austur að Skaftárbrú.
3. Gönguleið yfir göngubrú við Glennara og tenging við gönguleið í Landbroti.
4. Frá Glennurum í Landbrotshóla inn á Hæðargarðsleið.
5. Frá Klausturhlaði upp Gjót að Systravatni.
6. Ástarbrautin frá Systravatni eftir Klaustursbrúninni upp á Sjónarhól og niður Bjarnarklif.
7. Frá Kirkjugólfi gengið eftir hlíðinni upp á Klausturhlað.
8. Frá Bjarnarklifi að Stjórn og upp á Kleifar.
9. Frá Bjarnarklifi hjá Hildishaug að Kirkjugólfi og að Skaftárskála.
10. Frá Skaftárvöllum yfir Skaftárbrú, meðfram Meðallandsvegi að Hæðargarði.
11. Gönguleið frá Meðallandsvegi við Hæðargarð og kringum Hæðargarðsvatn.
12. Gönguleið um Hæðargarðsland og sumarbústaðasvæði.

Flugvellir

Í Skaftárhreppi er einn flugvöllur á Stjórnarsandi, 800 m löng braut (sjá þéttbýlisupprátt) sem er sjónflugsvöllur í lengdarflokki 1 skv. skilgreiningu Flugmálastjórnar. Breidd öryggissvæðis er 30 m sitthvoru megin við miðlínu brautar og 30 m við hvorn enda. Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið er eigandi vallarins en Flugstoðir rekstraraðilar og ekki liggur fyrir að breytingar verði gerðar á lendingarstaðnum. Á skipulagsupprætti er hins vegar gert ráð fyrir að bæta við nýrri flugbraut, norður-suðurbraut til að tryggja nægilegt rými en lega hennar er einvörðungu til skýringar.

3.17 Veitur

Skipulagsáætlunin sýnir núverandi stofnveitur innan þéttbýlisins;

Vatnsveita Stofnlögn vatnsveitu liggur frá vatnsbóli vestan við frístundabyggð í landi Hæðargarðs og þaðan í dæluskúr norðan hringvegur og áfram inn í þéttbýlið.

Rafveita Háspennulínur sem liggja um þéttbýlissvæði eru allar undir 66 kV og eru því ekki skilgreindar á landnotkunarupprættinum.

Fráveita Verið er að vinna að skráningu fráveitulagna.

Sveitarfélagsmörk Skaftárhrepps á Mýrdalssandi (ljósm. Landmótun).

HEIMILDIR

1. ALTA. Stjórnunar- og verndaráætlun Vatnajökulsþjóðgarðs náttúruvernd, útivist og byggðapróun. Tillaga. 2010.
2. Almenna verkfræðistofan, Landsvirkjun og Rarik orkuþróun. Hólmsárvirkjun með miðlun við Atley. Frumhönnun. Landsvirkjun og Rarik orkubóun, 2010.
3. Almenna verkfræðistofan og Landsvirkjun Power. Hólmsárvirkjun í Skaftárhreppi með miðlunarlóni við Atley. Tilhögun og umhverfi. Landsvirkjun og RARIK, 2009.
4. Almenna verkfræðistofan og Landsvirkjun Power. Skaftárvirkjun. Tilhögun og umhverfi. Landsvirkjun og RARIK, 2009.
5. Almenna verkfræðistofan. Skálarvirkjun. Forathugun. Leiðólfur ehf., 2009.
6. Alþingi, lög og reglugerðir sbr. tilvitnanir í greinargerð.
7. Aðalskipulag Skaftárhrepps 1988-2008. Skipulag ríkisins 1990.
8. Anna Dóra Sæþórsdóttir, Rannveig Ólafsdóttir og Rögnvaldur Ólafsson. Ferðamenska við Laka. Rit Háskólasetursins á Hornafirði nr. 5, 2007.
9. Áslaug Helgadóttir og Jónatan Hermannsson. Verðmæti ræktunarlands. Ráðunautafundur 2003, Rannsóknastofnun landbúnaðarins, 2003.
10. Bjarni F. Einarsson. Kirkjubær. Klaustur og umhverfisaðstæður. Fornleifafræðistofan 2000
11. Björn Jóhannesson 1988. Íslenskur jarðvegur. Rannsóknastofnun Landbúnaðarins. Reykjavík.
12. Elín Ósk Hreiðarsdóttir og Birna Lárusdóttir. Fornleifaskráning á Núpsstað, Vestur Skaftafellssýslu.
13. Fanney Ólög Lárusdóttir. Skipting bóa eftir búrekstri (unnið af Búnaðarsambandi Suðurlands), 2009.
14. Ferðamálaráð Íslands 2002: Auðlindin Ísland, 56 bls.
15. Fornleifaskrá, skrá um friðlýstar fornminjar. Fornleifanefnd og Þjóðminjasafni Íslands 1990.
16. Fornleifastofnun Íslands, 2001. Handrit.
17. Freysteinn Sigurðsson. Lindir í Landbroti og Meðallandi. Uppruni lindavatnsins. Orkustofnun.
18. Gísli Gíslason og Elín Erlingsdóttir. Fjallabakssvæðið-Stefnumörkun í byggingar- og skipulagsmálum 1993-2003.
19. Hagstofa Íslands. Atvinnuskipting í Skaftárhreppi.
20. Hagstofa Íslands. Mannfjöldi eftir sveitarfélagi, kyni og aldri 1. desember 1997-2009 af <http://www.hagstofa.is/Hagtalur/Mannfjoldi/Sveitarfelog>. 2010.
21. Háskóla félag Suðurlands. http://www.hfsu.is/images/stories/samantekt_geopark.pdf, 2009f
22. Heilbrigðiseftirlit Suðurlands. Greinargerð um fráveitumál sveitarfélaga á Suðurlandi. 2000.
23. Heilbrigðiseftirlit Suðurlands. Umhverfiskönnun í Skaftárhreppi 1995.
24. Húsafriðunarnefnd ríkisins: www.hfrn.is.
25. Intellecta ehf. Kornrækt á Íslandi. Tækifæri til framtíðar. 2009.
26. Jarðvegsrof á Íslandi. Landgræðsla ríkisins, Rannsóknastofnun landbúnaðarins. febrúar, 1997
27. Jónatan Hermannsson. Kornrækt. Landbúnaðarháskóla Íslands, Keldnaholti, 2008..
28. Katla. Áhættugreining vegna hugsanlegt goss og hlaups niður Mýrdalssand. Orion Ráðgjöf ehf. 2000.
29. Kirkjubæjarklaustur. Skýrsla um jarðsjármælingar 1998 og 2000. Línuhönnun, 2001.
30. Landmótun. Svæðisskipulag Miðhálandis Íslands 2015. 1999.
31. Landmótun. Aðalskipulag Skaftárhrepps 2002-2014, 2003.
32. Landnot ehf. Lambhagavirkjun í Hverfisfljóti. Náttúrufar og umhverfisaðstæður á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði. 2006.
33. Landsnet www.landsnet.is.
34. Lög um náttúruvernd nr. 44/1999.

35. Lög um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000.
36. Lög um umhverfismat áætlana nr. 105/2006.
37. Mannvit verkfræðistofa. Allt að 15 MW virkjun í Hverfisfljóti við Hnútu, Skaftárhreppi. Mat á umhverfisáhrifum. Tillaga að matsáætlun. 2008.
38. Margrét Ólafsdóttir. Hvers vegna hlóðu menn Bjarnagarð. Bs. verkefni í landafræði við Háskóla Íslands, 2002.
39. Margrét Ólafsdóttir. Varðveisla góðs ræktunarlands (námsverkefni í Háskóla Íslands), 2009.
40. Náttúruverndarráð. Náttúruminjaskrá, 7. útgáfa 1996.
41. Ragnar Sigbjörnsson/Trausti Valsson. Náttúruvá á Íslandi (15-42). AVS, 1. tbl. 17. árg. 1996.
42. Samgönguráðuneytið 2001: Samgönguáætlun 2003-2014. Tillaga stýrihóps.
43. Samgönguráðuneytið. Þingsályktun um stefnu í byggðamálum fyrir árin 2002-2005, 2002.
44. Samgönguráðuneytið. Þingsályktun um samgönguáætlun 2003-2006, 2003.
45. Samgöngur á nýrri öld.
46. Samvinnunefnd miðhálandisins. Samþykkt frá 13.mars 2001.
47. Sigrún Inga Sigurgersdóttir. Könnun meðal ferðamanna sumarið 2008. Rannsókn- og fræðasetur Háskóla Íslands á Hornafirði, 2009.
48. Sigurborg Kr. Hannesdóttir. Skýrsla um Íbúáþing Vestur-Skaftafellssýslu 5.-8. mars, 2001.
49. Skaftárhreppur. Svæðisbundin byggðaáætlun 1996-1999. Byggðastofnun, júní, 1997.
50. Skipulags- og byggingarlög nr. [73/1997](#).
51. Skipulagsreglugerð nr. 400/1998.
52. Skipulagsstofnun. Skilgreining landnotkunar í aðalskipulagi á miðhálandinu, 2. útg. 2002.
53. Skipulagsstofnun. Leiðbeiningar um gerð aðalskipulags, ferli og aðferðir, 2003.
54. Skipulagsstofnun. Leiðbeiningar um umhverfismat áætlana. Skipulagsstofnun 2005.
55. Skipulagsstofnun. Leiðbeiningar um flokkun umhverfisþátta, viðmið og vægi umhverfisáhrifa, 2004
56. Snorri P. Snorrason Almennu verkfræðistofunni. Útlínur á Skaftáreldahrauni 2002.
57. Staðlaráð Íslands, Íslenskur Staðall. Skipting Íslands miðað við 500 ára meðalendurkomutíma.
58. Stefnumótun í ferðaþjónustu í Skaftárhreppi. Skaftárhreppur 1996.
59. Stjórnsýslulög nr. 37/1993.
60. Suðurlandsskógur Skógræktarjarðir í Skaftárhreppi (óútgefið), 2009.
61. Umhverfisstofnun. www.ust.is.
62. Tómas Jóhannesson og Jón Gunnar Egilsson. Hættumat fyrir Kirkjubæjarklaustur, Greinargerð með hættumatskort. Veðurstofa Íslands, 2009.
63. Yngvi Þór Loftsson. Minnisþing vegna ferðar um hálendi Skaftárhrepps 1997.
64. Vatnajökulspjóðgarður Vestursvæði. Samantekt um stöðu, framtíðarsýn og vöktun. 2010.
65. Vatnajökulspjóðgarður <http://www.vatnajokulsthjodgardur.is/>.
66. Vatnajökulspjóðgarður 2011, Áhersluatriði í starfi Vatnajökulspjóðgarðs á Vestursvæði verði af stækkun þjóðgarðsins.
67. Vatnamælingar. 1997.
68. Vegagerð Ríkisins www.vegagerdin.is.
69. VGK Hönnun. Umhverfismat breytingar á aðalskipulagi í landi Dalshöfða í Skaftárhreppi. 2007

FYLGISKJÖL

1. Breytingar sem höfðu verið gerðar á gildandi aðalskipulagi fyrir endurskoðun

Eftirfarandi 4 breytingar hafa verið gerðar á sveitarfélagsuppdrætti aðalskipulags Skaftárhrepps 2002 – 2014 frá staðfestingu hans 26. mars 2003.

1. Hrífunes:

- V1 Aukin uppbygging, veitingaþjónusta, bændagisting - um 19 ha.
- V17 Nýtt svæði fyrir veitingahús - um 9 ha.
- F19 Frístundabyggð - 258 ha.
- U2 Núverandi tjaldsvæði stækkað - 25 ha.

2. Núpar

Landbúnaðarsvæði er breytt í verslunar- og þjónustu (V9) þar sem gert er ráð fyrir að byggja hótél.

3. Lakagígar:

- V10 Verður dvalarsvæði landvarða og tjaldsvæði.
- V11 Nýtt verslunar- og þjónustusvæði við Galta.
- Nýr tengivegur er skilgreindur frá Galta að slóða vestan við Laufbalavatn og þaðan eftir núverandi slóða sem liggur að Miklafelli.
- Núverandi vegaslóði um þröng og torfarin gil við Blæng veður lagður af.
- Ný reiðleið fylgir tengiveginum frá Galta að reiðleið vestan við Laufbalavatn.
- Nýjar gönguleiðir skilgreindar frá þjónustuhúsi í Galta að Blágiljum og að Tjarnargíg.
- Gönguleið sem þverar Skaftá er færð frá kláf sunnan við Sveinstind suður fyrir Uxatinda með göngubrú/kláf sem tengist betur gönguleiðum vestan Skaftár.

4. a. Í landi Dalshöfða:

- I2 Nýtt iðnaðarsvæði - 5 ha .
- Rafstrengur - frá stöðvarhúsi mun liggja 11 kV rafstrengur í jörðu.
- Ný vegslóð verður tengd heimreiðinni að Dalshöfða frá Hringvegi. Nýr 7 km vegslóði í austurjaðri Skaftáreldahrauns, frá heimreiðinni að stöðvarhúsi.

b. Í landi Dalshöfða

Breytingin felst í því að heimila allt að 15 MW virkjun frá 2,5 MW og 66 kV rafstreng í stað 11 kV.

Eftirfarandi tvær breytingar hafa verið gerðar á þéttbýlisuppdrætti aðalskipulags Skaftárhrepps 2002 – 2014;

1. Breyting á landnotkun á Kirkjubæjarklaustri við Skaftárbrú og lðjuvelli

- Hringvegur í núverandi legu.
- Aðkoma inn í þéttbýli er norðan við Skaftárskála.
- Nýr tengivegur til fækkunar á innkeyrslum að lðjuvöllum, samsíða hringvegi.
- Flugvallarvegur færður frá Skaftá á móts við Rarik lóð.
- Undirgöng fyrir gangandi og ríðandi umferð við norðurenda Skaftárbrúar felld niður.
- Göngu- og reiðleiðir aðlagðar breyttum veglínunum.
- Afmörkun á verslunar- og þjónustulóðar við lðjuvelli er aðlöguð legu hringvegar.
- Athafnasvæði (A2) á Jónstúni færast austur fyrir Flugvallarveg þar sem gert var ráð fyrir iðnaðarsvæði.
- Iðnaðarsvæði (I3) ætlað fyrir gá mavöll verður að lóð fyrir þjónustustofnun.
- Gá mavöllur færður að Flugvallarvegi sunnan við lóð Rarik.

2. Íbúðarsvæði - athafnasvæði

- Svæði Íb 1 við Klausturhlað minnkað og gert ráð fyrir 3 íbúðum í stað 10. Nýtt svæði 1.871 m² með blandaðrar landnotkun, íbúðarsvæði/athafnasvæði þar sem gert er ráð fyrir 2 íbúðum og fiskverkun.

3. Breytingar á þéttbýlisuppdrætti Klausturhlað

- Á Klausturvegi 1 var iðnaðarsvæði (I-1) breytt í 0,6 ha verslunar- og þjónustusvæði (V8) þar sem gert er ráð fyrir þjónustu við ferðamenn.
- Breyting var gerð á landnotkun á Klausturvegi 3-5 þar sem landnotkun er skipt niður í tvö svæði. Annarsvegar er íbúðarsvæði/athafnasvæði breytt í 0,1 ha athafnasvæði (A-5) þar sem nú þegar er gert ráð fyrir að svæðið verði nýtt til fiskverkunar. Hins vegar er vesturhluta svæðisins 0,1 ha breytt úr íbúðarsvæði/athafnasvæði í íbúðarsvæði/verslunar- og þjónustusvæði. Fyrir er á svæðinu tvær íbúðir en gert er ráð fyrir verslun- og þjónustu á jarðhæð.

2. Matsskyldar framkvæmdir skv. lögum um mat á umhverfisáhrifum

Samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 skal meta umhverfisáhrif þeirra framkvæmda sem taldar eru geta haft í för með sér umtalsverð áhrif á umhverfið, s.s. lífríki, vatn, loft, jarðmyndanir, landslag, minjar og mannlíf. Mat á umhverfisáhrifum skal vera fastur liður í gerð skipulagsáætlana og óheimilt er að veita leyfi til framkvæmda sem löggin ná til, hefja framkvæmdir eða staðfesta skipulagsáætlanir samkvæmt skipulagslögum nema ákvæða þeirra hafi verið gætt.

Í skipulagsáætlun skal gera grein fyrir þeim framkvæmdum sem fyrirhugaðar eru og háðar mati á umhverfisáhrifum. Ennfremur skal koma fram hvort mat á umhverfisáhrifum hafi þegar farið fram á einstökum fyrirhuguðum framkvæmdum og greina frá niðurstöðum þess.

Í þeim tilvikum þegar fleiri en ein matsskyld framkvæmd er fyrirhuguð á sama svæði getur ráðherra, að fenginni umsögn Skipulagsstofnunar og að höfðu samráði við viðkomandi framkvæmdaraðila, ákveðið að umhverfisáhrif þeirra skuli metin sameiginlega. Þær framkvæmdir sem tilgreindar eru í 1. viðauka við lög þessi skulu ávallt háðar mati á umhverfisáhrifum.

Dæmi um framkvæmdir sem ávallt skulu háðar mati á umhverfisáhrifum.

1. Jarðvarmavirkjanir og önnur varmaorkuver með 50 MW uppsett varmaafli eða meira og önnur orkuver með 10 MW uppsett rafafi eða meira.

2. Stofnbrautir í þéttbýli.

Nýir vegir utan þéttbýlis sem eru 10 km eða lengri. Enduruppbygging vega utan þéttbýlis þar sem nýlagning samkvæmt áætlunum er a.m.k. 10 km að lengd.

3. Hafnir (viðskiptahafnir, skipgengar vatnaleiðir og innhafnir) sem skip stærra en 1.350 tonn geta siglt um.

4. Förgunarstöðvar þar sem spilliefni eru brennd, meðhöndluð með efnum eða urðuð. Aðrar förgunarstöðvar úrgangs sem meðhöndla meira en 500 tonn af úrgangi á ári.

5. Skolphreinsistöðvar með afkastagetu sem svarar til 50.000 persónueininga eða meira.

6. Efnistaka þar sem áætluð efnistaka raskar 50.000 m² svæði eða stærra eða er 150.000 m³ eða meiri. Efnistaka þar sem fleiri en einn efnistökuastaður ná til samans yfir 50.000 m² svæði eða stærra.

7. Loftlínur utan þéttbýlis til flutnings á raforku með 66 kV spennu eða hærri. Sæstrengir til flutnings á raforku með 132 kV spennu eða hærri og eru 20 km eða lengri.

8. Fiskimjols- og lýsisverksmiðjur í þéttbýli með framleiðslugetu 1.000 tonn á sólarhring eða meiri.

Í 2. viðauka eru framkvæmdir sem kunna að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og metið er í hverju tilviki með tilliti til eðlis, umfangs og staðsetningar hvort háðar skuli mati á umhverfisáhrifum samkvæmt lögum þessum, sbr. einnig 3. viðauka.

Eftirfarandi eru dæmi um slíkar framkvæmdir:

1. Landbúnaður, skógrækt og fiskeldi:

a. Framkvæmdir til endurskipulagningar á landareignum í dreifbýli sem taka til stærra landsvæðis en 20 ha.

- b. Framkvæmdir til að leggja óræktað land eða lítt snortið svæði undir þaulnýttinn landbúnað.
- c. Vatnsstjórnunarframkvæmdir vegna landbúnaðar, þar með taldar áveitu- og framræsluframkvæmdir á 10 ha svæði eða stærra eða á verndarsvæðum.
- d. Nýræktun skóga á 200 ha svæði eða stærra eða á verndarsvæðum og ruðningur á náttúrulegum skógi.
- e. Uppgræðsla lands á verndarsvæðum.

2. Námuíðnaður:

- a. Efnistaka þar sem áætluð efnistaka raskar 25.000 m² svæði eða stærra eða er 50.000 m³ eða meiri. Efnistaka þar sem fleiri en einn efnistökuastaður ná til samans yfir 25.000 m² svæði eða stærra. Efnistaka á verndarsvæðum.

3. Matvælaíðnaður:

- a. Vinnsla á olíu og fitu úr jurtum og dýrum.
- b. Þökkun og niðursuða á jurta- og dýraafurðum 75 tonn á dag eða meira.
- c. Framleiðsla á mjólkurvörum 200 tonn á dag eða meira.
- d. Öl- og maltgerð.
- e. Framleiðsla á sætindum og sírópi.
- f. Sláturhús.
- g. Stöðvar til sterkjuframleiðslu.
- h. Fiskimjöls- og lýsisverksmiðjur á verndarsvæðum; fiskimjöls- og lýsisverksmiðjur í þéttbýli með framleiðslugetu 500 tonn á sólarhring eða meiri.

- 4. Mannvirki til að verjast rofi á strandlengjum**, t.d. með stíflugörðum, brimbrjótum, hafnargörðum og öðrum varnarmannvirkjum gegn ágangi sjávar. Landfyllingar þar sem áætluð uppfylling er 5 ha eða stærri, þó ekki viðhald og endurbygging slíkra mannvirkja.

Framkvæmdir sem hafa farið í mat á umhverfisáhrifum í Skaftárhreppi eru þessar:

- Hringvegur um Hörgsá á Síðu (úrskurður 23.02.2000 mál, [1999110087](#))
- Sorpförgun í sorpokustöð á Kirkjubæjarklaustri og á urðunarstað á Stjórnarsandi. (úrskurður 6.04.98, mál [97080033](#))

Þær framkvæmdir sem aðalskipulagstillagan gerir ráð fyrir að verði matsskyldar samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum eru eftirfarandi:

- Virkjunarframkvæmdir.

Framkvæmdir sem aðalskipulagstillagan gerir ráð fyrir og eru hugsanlega matsskyldar samkvæmt viðauka við lög um mat á umhverfisáhrifum.

- Breyting á veglínu frá Hörgsá að Fossállum. Hringvegurinn færður frá byggðinni og suður fyrir ræktað land. Ekki liggur fyrir hvort framkvæmdin verður innan skipulagstímabilsins. Þar sem umrædd veglína fer nálægt friðlýstu svæði, Dverghömrum, þá var hugsanlegt að framkvæmdin verði tilkynningarskyld sbr. viðauka við lög um mat á umhverfisáhrifum (nr. 106/2000).